

הישיבה השלוש-מאות-ושמונים-ושתיים של הכנסת השמינית

יום רביעי, כ"א שבט תשל"ז (9 פברואר 1977)
ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

המטבע (קביעה והיטלים), תשל"ז-1977; (2) חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) (תיקון), תשל"ז-1977. לקריאה ראשונה מטעם חברת-הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו: חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 12), תשל"ז-1977. לקריאה שנייה ולקריאה שלישית: חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 25), תשל"ז-1977 — שהוחזר על-ידי ועדת העבודה.

הי"ר פ. שינמן: הגני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. ראשונה נש' מע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון: ברשות היושב-ראש, הגני מתכבד להודיע כי הונחו על שולחן הכנסת: לקריאה ראשונה מטעם הממשלה: (1) חוק שער

ב. שאילתות ותשובות

אבקש לדעת:

1. בשים לב לעונש המירבי של 14 שנות מאסר, שסעיף 152 לפקודת החוק הפלילי, 1936, קובע למי שעבר עבירת אינוס — הבדעת התביעה הכללית, בני-סיבות העניין, לערער על קולת העונש?
2. אם לא — מדוע לא?

שר-המשפטים ח. י. צדוק: לשאלה 1: לא.

לשאלה 2: הנאשם לא היה העבריין העיקרי בפ' רשה, אם כי הוא היה היחיד אשר נעצר ובא על עונשו. בהתחשב בכל נסיבות המקרה סבר פרקליט המדינה שהעונש שהוטל אינו סוטה מרמת הענישה המקובלת במידה כזאת שתצדיק הגשת ערעור.

הי"ר פ. שינמן:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת בארי.

ידידיה בארי (הליכוד):

אף-על-פי-כן, כבוד השר, בשים לב לחומרת הע-בירה ולעונש המירבי הקבוע בחוק, ובשים לב לכך שנגזר עונש שהוא פחות ממחצית 14 שנות מאסר — האם לא היה מקום במקרה זה להגיש ערעור?

שר-המשפטים ח. י. צדוק: זה היה שיקולו של פרקליט המדינה לגבי נסיבות המקרה.

6995. חקירת דליפות ממקורות משטריים

חברת-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום ד' בשבט תשל"ז (23 בינואר 1977):

ביום 19 בינואר 1977 השיבות במליאת הכנסת ל-שאילתה מס' 6881, שעניינה — דליפות מידע ממקורות

הי"ר פ. שינמן:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: תשובות לשאילתות.

6959. כרות המתארת את רצח פלשתיין

חברת-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום כ"ו בטבת תשל"ז (16 בינואר 1977):

בימים אלה מופצות בגליל בבתי-מלון, במסעדות, בבתי-עסק ובמקומות אחרים כרות ענק, המתארות אשה צעירה מתה בתוך שלולית דם. על חזה האשה מתנוסס "דגל פלשתיין".

מתחת לציור הצבעוני כתוב באנגלית ובערבית: "כלת המולדת". כרות מסיתה זו באה לציין כי המולדת "פלשתיין", הנמשלת לארוסה, נרצחת בדם קר.

אבקש לדעת:

1. ההורה היועץ המשפטי לממשלה נקוט צעדים משפטיים בעניין הפצתה של הכרות האמורה?
2. אם לא — מדוע לא?

שר-המשפטים ח. י. צדוק: מחלקת החקירות של משטרת ישראל חוקרת את העניין.

6977. קולת עונש של אנם

חברת-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום כ"ח בטבת תשל"ז (18 בינואר 1977):

בית המשפט המחוזי בחיפה הרשיע נאשם באונס וגזר עליו, ביום 16 בינואר 1977, 6 שנים מאסר בפועל ו-2 שנים מאסר על תנאי. בית-המשפט ציין כי היה זה אחד ממקרי האונס הקשים ביותר שבאו לפניו. ב-אמתל שווא הזמין הנאשם צעירה לדירתו, שם אנסה הוא ושישה מחבריו באופן ברוטאלי, כשהיא במצב של חוסר ישע.

שרי-האוצר י. רבינוביץ:

1. בשנתיים אלו הובאו לארץ 12 כלי שיט, אשר נרשמו כיבוא לישראל ואשר עליהם שולמו המסים המ- גיעים. בכמות זו נכללות 8 סירות מפרש עם מנוע, שאינן יאכטות במובן המקובל של המלה.
2. הן חייבות במכס בשיעור 22.5% וכן בהיטל כללי בסך 15%.
- 3-6. עד כה פטורות סירות ויאכטות מתשלום מס קנייה. בקרוב יוצא צו המטיל מס קנייה בשיעור 50% גם על יאכטות המשמשות לטיולים ובילוי.

6509. פיגור בתשלום מס הכנסה מצד עצמאיים

חברות

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזילנו שאלה את שר האוצר ביום כ"ח בחשוון תשל"ז (21 בנובמבר 1976):

בעתון "דבר" מיום 12 בנובמבר 1976 פורסם שראש-הממשלה מר יצחק רבין אמר: "יותר מ-100 אלף עצ- מאיים וחברות עדיין לא הצהירו לשלטונות המס על הכנסותיהם בשנת 1975, וכ-100 אלף עצמאיים אינם מג- הלים ספרים, וכך מתערער התוקף המוסרי של התביעות מן השכירים".

נוכח החומרה שיש במספרים אלה מבחינת תשלום מס אמת על-ידי עצמאיים וחברות, רצוני לשאול את כבודו השר:

1. בכמה מסתכם הפיגור למס הכנסה מצד העצ- מאיים והחברות לשנת התקציב 1975/76?
2. בכמה מסתכמות ההכנסות ממס הכנסה בשנת 1976 על חשבון פיגורים משנים קודמות?
3. אילו אמצעים נקט ועומד לנקוט משרד האוצר כדי לחייב את העצמאיים לנהל ספרים ולהגיש את ההצהרות בזמן?

תשובת שרי-האוצר י. רבינוביץ:

(לא הוקראה, הועברה לפרוטוקול)

1. יתרות חוב סופיות של עצמאיים וחברות בנו- במבר 1976 מסתכמות ב-978 מיליון לירות.
2. הגבייה על חשבון שנים קודמות מאת עצמאיים וחברות עד נובמבר 1976 הסתכמה בסך 2,773 מיליארד לירות.

3. נגד נישומים אשר חייבים לנהל ספרים ואינם עושים כן ננקטות הפעולות הבאות: (א) הגשת תביעות פליליות; (ב) עריכת ביקורת בעסקים; (ג) הפעלת סעיפי החוק הקובעים, בין היתר, חיוב בשיעור מס התחלתי מוגדל, אי-הכרה בהוצאות פחת, ריבית וחובת אבודים; (ד) עריכת שומות מוגדלות לפי מיטב השפי- טה.

כנגד נישומים המפגרים בהגשת הדו"ח השנתי לשנת 1975 ננקטות הפעולות הבאות: (א) הוטלו קנסות פי- גורים בסכום כולל של למעלה מ-50 מיליון לירות על כ-48,000 נישומים; (ב) 10,000 נישומים יוזמנו למח- לקת החקירות של מס הכנסה, ונגד כ-1,000 מהם יוגשו כתבי-אישום על אי-הגשת הדו"ח השנתי במועד; (ג) ייערכו שומות מוגדלות לפי מיטב השפיטה.

משטרתיים לכלי התקשורת. ציינת כי, לידיעתך, לא נחקרו מקרי הדליפה.

אבקש לדעת:

מדוע לא הורה היועץ המשפטי לממשלה לחקור את מקרי הדליפה?

שרי-המשפטים ה. י. צדוק:

נושאי דליפה אינם קלים מבחינת החקירה. במקרה המתאים יורה היועץ המשפטי על חקירה.

7015. הסיבה לעיכוב בהפעלת בית-המשפט

לתביעות קטנות

חברת-הכנסת א. אפרת שאל את שר המשפטים ביום ז' בשבט תשל"ז (26 בינואר 1977):

ב-22 ביולי 1976 פורסם ברשומות חוק להקמת בית- דין לשיפוט בתביעות קטנות. הפעלת בית-הדין הלכה למעשה נועדה לתאריך שעליו יחליט שר המשפטים. השר הודיע כי בית-הדין האמור יחל בפעולתו ב-1 בינואר 1977.

אבקש את כבוד השר להשיב לי:

א. לאור העומס הרב על בתי-משפט השלום ולאור העובדה שתביעות קטנות של צרכנים שרומו או קופחו אינן מגיעות לדיון אלא אחר זמן רב ביותר, מדוע טרם הופעל בית-הדין לשיפוט בתביעות קטנות?

ב. מתי בדעת השר להפעיל בית-דין חיוני זה לאורח הלכה למעשה?

שרי-המשפטים ה. י. צדוק:

לשאלה א: תחילה קבעתי את ה-1 בינואר 1977 כתאריך הפעלת בית-המשפט לתביעות קטנות, אך דחיתי את ההפעלה כדי לתת לוועדת החוקה, חוק ומשפט שהות לדון בהצעת חוק של חברת-הכנסת משה שחל — הצעה לתיקון החוק בשני נושאים חשובים. ההצעה הועברה לוועדה לדיון טרומי בהסכמתי.

לשאלה ב: ב-1 באפריל 1977.

6508. שיעור מס הקנייה על יאכטה מיובאת

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזילנו שאלה את שר האוצר ביום כ"ח בחשוון תשל"ז (21 בנובמבר 1976):

בעקבות הפירסומים בעתונות על ריבוי רכישת יאכ- טות על-ידי תושבי ישראל, רצוני לשאול את כבוד השר:

1. מה מספר היאכטות שנרכשו בחוץ-לארץ והוב- או לארץ בשנים 1975 ו-1976?

2. מה שיעור סכום מס הקנייה המוטל על יאכטה מיובאת?

3. בכמה הסתכמו התשלומים למס קנייה בעד ה- יאכטות המיובאות בשנים 1975 ו-1976?

4. האם היאכטה, המגיעה לארץ בשיט, משלמים בעדה מס קנייה?

5. אם כן — מה שיעור מס הקנייה?

6. אם לא — מה הן הסיבות לכך?

6544. ידיעה על נסיעות נציגים ישראליים

באמריקה, מחוץ אל חוף

חבר-הכנסת י. פלומין שאל את שר האוצר ביום ב' בסלול תשל"ז (24 בנובמבר 1976):

בעקבות הפירסום בעתון "הארץ" מ-19 בנובמבר 1976, "הפקידים החוגגים", אבקש את כבוד השר להשיב לי:

1. הנכונה הידיעה?

2. האם היתה הצדקה לכך ש-4 נציגים ישראליים יסעו מחוץ לחוף כדי להשתתף בחגיגות פתיחת סניף של בנק לאומי?

3. כמה עלתה נסיעתם, לרבות אש"ל?

4. כמה זמן שהו הנ"ל בחוף המערבי?

5. מי אישר נסיעתם — של כולם ושל כל אחד מהם לחוד?

6. במשך 12 החודשים האחרונים — כמה פעמים נסע כל אחד מהנ"ל לחוף המערבי?

7. האם יש ועדה, בדומה לוועדות בארץ, המאשרת מראש נסיעות נציגים בתוך ארצות-הברית?

8. אם לא — בהתחשב בעובדה שנסיעות מהסוג הנ"ל המבוצעות מהארץ, כרוכות בהוצאות מרובות — האם אין הכרח שוועדה תאשר מראש כל נסיעה, על-מנת לחסוך בהוצאות ולא לגרום לביזבזו כמו במקרה הנ"ל?

9. במשבר הכלכלי החמור העובר על מדינת ישראל — האם לא הגיעה השעה לרסן הוצאות מכספי ציבור?

10. בתקופה שבה נקראים אזרחי המדינה לגלות הבנה למצבה הכספי ולהימנע מדרישות העלאות שכר הבאות בעקבות אינפלציה דוהרת וחוסר אפשרות קיום — האם מעשה כנ"ל אין בו כדי לערער מוראל העם ולחתור תחת אמינות הממשלה הקוראת לאיפוק ולחסכון?

תשובת שר-האוצר י. רבינוביץ:

(לא הוקראה, הועברה לפרוטוקול)

10—1. כל אחד מן הנציגים ממונה על מגזרי פעולה שונים ברחבי ארצות-הברית, וחלק מהם — גם על פעולות בארצות אמריקה אחרות. כאמור בפירסום, הנ"ל סיעה לחוף המערבי היתה במסגרת תפקידיהם של העובדים ולא במיוחד לצורך השתתפות בפתיחת הסניף.

6599. שמועה על פקידים בכירים בנציבות מס

הכנסה שלא הגישו דו"ח שנתי

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר האוצר ביום י"ג ב' כסלו תשל"ז (5 בדצמבר 1976):

אבקש לדעת:

1. הנכון שבחודש אוקטובר 1976 או סמוך לכך העלתה ביקורת שירותית כי פקידים בכירים בנציבות מס הכנסה לא הגישו דו"חות שנתיים כמצוות החוק?

2. אם כן — בכמה פקידים בכירים מדובר?

3. אילו צעדים ננקטו נגדם בשל המחדל?

4. הנכון שעם פקידים בכירים אלה נמנים מי ש' עוסקים בהסברה לציבור בעניין הגשת דו"חות על ההכנסה?

5. כמה כתבי-אישום הוגשו נגד מפרנסים עצמאיים, בגין אי-הגשת דוחות על הכנסתם, באחת משנות המס 1973, 1974, 1975, או בגין איחור בהגשת הדו"ח?

6. כמה כתבי-אישום הוגשו נגד מפרנסים שכי-רים בגין מחדלים כאמור?

7. אילו צעדים נוקט כבודו כדי להביא לכך שפקידים בכירים במשרדו יתנו דוגמה ומופת אישיים במידויין של מצוות החוק ושל הוראות האוצר לאזרחים?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1—4. כל עובדי אגף מס הכנסה הבכירים, פרט לשניים, הגישו עד אוקטובר 1976 את הדו"ח השנתי על ההכנסה לשנת המס 1975. בינתיים הגישו גם השניים הנ"ל את הדו"ח. איש מבין שניים אלה לא נמנה עם העוסקים בהסברה לציבור בעניין הגשת דו"חות על הכנסה.

5—6. בשנים 1973 ו-1974 הועברו כ-800 תיקים לפרקליטות בגין אי-הגשת דו"ח ואי-הגשת הצהרת הון; וב-1975 הוגשו 350 כתבי-אישום בגין העבירות הנ"ל. אין אנו מפרידים ברישומים לגבי הגשת כתבי-אישום לפי סוג התיק אלא לפי סוג העבירה, ועל כן קשה לעשות הפרדה בין שכירים לבין עצמאיים. אך לפי מיטב ידי-עתינו לא הועמדו שכירים רבים לדיון על אי-הגשת דו"ח. ראוי לציין כי במקרים רבים אי-הגשת דו"ח על-ידי שכיר נובעת מאי-המצאת אישור המעביד על הכנסת העובד, משום שרוב המס המגיע, אם לא כולו, נוכה כבר במקור.

7. נציב מס הכנסה מנהל מעקב אישי אחר מילוי מצוות החוק.

הי"ד פ. שינמן:

אני מבקש מכבוד השר להשיב לשאלתה מס' 6623 של חבר-הכנסת לבנבראון. היא הועברה ממשרד המסחר והתעשייה למשרד האוצר.

שר-האוצר י. רבינוביץ:

אינני מוצא אצלי שאילתה כזאת.

הי"ד פ. שינמן:

אבקש את כבוד השר לענות על שאילתה מס' 6635 של חבר-הכנסת פעיל.

שר-האוצר י. רבינוביץ:

אין בידי תשובה לשאלתה זו.

6697. העומס על משק התחבורה ועל המדינה

בגלל חוק מיצויים לנפגעי תאונת דרכים

חבר-הכנסת נ. אליעד שאל את שר האוצר ביום כ' ב' כסלו תשל"ז (12 בדצמבר 1976):

הסערה הציבורית שהתעוררה כתוצאה מגובה הי-פרמיות שהוטלו על הנהגים, כתוצאה מהחוק החדש של נפגעי תאונות דרכים, מעוררת את השאלה כמה עלה הדבר למשק הלאומי.

חבורת ט"ו, ישיבה ש"פ" — שאילתות ותשובות (אליעד, רבינוביץ, שינמן, לורינץ, בארי) —

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
האם אין לממשלה חלק בכספים של חברת "אב-נר"?

שר-האוצר י. רבינוביץ:
אני מוכן לברר ולהודיע לך בכתב.

6752. הספר לממשלה בגלל אי-עידכון הכ"ס למדד

חבר-הכנסת ש. לורינץ שאל את שר האוצר ביום כ"ז בכסלו תשל"ז (19 בדצמבר 1976):

"ב"דיעות אחרונות" מיום כ"ג בכסלו תשל"ז (15 בדצמבר 1976) פורסם שהממשלה הפסידה בשנת 1976 כ-60 מיליון לירות בגלל אי-עידכון הבסיס למדד המ-חירים. סיכום זה שולם כהפרשי הצמדה ותוספת יוקר אשר התבססו על מדד שהיה גבוה בכחצי-אחוז מן ההת-ייקרות שהיתה בפועל. הטענה היא שהטעות נעשתה בג-לל זה שהאוצר לא היה מוכן להקציב את הסכום הדרוש ללשכה לסטטיסטיקה כדי לערוך את הסקר להוצאות המשפחה.

שאלותי הן:

1. האם נכונה הידיעה הנ"ל, כולה או חלקה?
2. אם התשובה חיובית — האם באפשרות האוצר לתקן את הדרוש תיקון, לפחות במה שנוגע להפרשי הצמדה? אם כן — הייעשה התיקון?
3. מה בדעת השר לעשות כדי שמקרים כנ"ל לא יישנו בעתיד?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1. הידיעה נכונה בתכנה, אולם המספר הנקוב בה אינו מדויק.
2. לא ניתן לעשות תיקון רטרואקטיבי לגבי תש-לום הצמדה, שכן ההצמדה היא למדד החודשי המת-פרסם על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
3. סקר הוצאות המשפחה הוא סקר מורכב ויקר, ואין אפשרות לעשותו מדי שנה. הסטיות הנובעות מאי-עידכון הסקר הן קטנות יחסית ופועלות בשני הכיוונים. סביר להניח שבטווח הארוך הן מתקוות בעיקרן. האפשרות לעידכון תכופ יותר של סקר הוצאות ה-משפחה נמצאת בבדיקה. כמו כן תיבדק האפשרות לעיד-כון משקלות סל הצריכה. באופן שוטף.

6753. בדיקת מצבה של החברה הממשלתית לשיקום המלאכה

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר האוצר ביום כ"ז בכסלו תשל"ז (19 בדצמבר 1976):

ביום 14 בדצמבר 1976 אמרת במליאת הכנסת, בת-שובה לשאלתה מס' 6139, כי רשות וחברות הממשל-תיות טרם סיימה את בחינת מצבה של החברה הממ-לתית לשיקום המלאכה.

אבקש לדעת:

1. מתי אמורה הבחינה להסתיים?
2. אם נסתיימה — מה העלתה?

יש חשש שבמקום לתקן את המשגה שהביא לאותו נטל חדש על המשק הציבורי מפצים על חשבון הממדי-נה את האנשים שניזוקו כתוצאה מאותו משגה; ופיצוי זה הופך לנטל קבע על האוצר, כאשר האוצר מתהפך בכאביו כדי לנווט את צרכיה ההכרחיים של הכלכלה בארץ.

לפיכך אודה לכבוד השר אם יואיל להשיבני:

1. מה הוא גובה התשלום הכולל שהוטל על משק התחבורה כתוספת הנובעת מחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה — 1975?

2. האם תוספת זו שולמה על-ידי בעלי משק התח-בורה בלבד או היתה השתתפות מצד האוצר, בין אם בתשלום ממשי, אשראי, ערבות ובין אם בכל דרך אחרת?

3. אם היתה התחייבות שוות כסף כל שהיא מצד האוצר — מה היתה התחייבות זו ומה הם ממדיה?

4. מה היה התשלום שנתחייבה בו המדינה בעד כל צי הרכב העומד לרשותה, לרבות רכבם של פקידים ועובדים אחרים המקבלים מהמדינה תשלומים בגין פרימות הביטוח?

5. האם כלכלני האוצר נתנו דעתם על האפשרות שהעובדים ידרשו את השוואת הפיצוי הניתן לעובד, שנפגע בעבודה כתוצאה מרשלנותו הוא, עם הפיצוי שחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה—1975, נותן לנפגע בתאונת דרכים, אף הוא כתוצאה מרשלנותו הוא?

6. אם ניתנה הדעת לנושא כאמור — האם העריכו בכמה יעלה הדבר למשק אם אכן תבוא תביעה כזו?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1. לפי אומדננו, העומס הנוסף על משק התחבורה עקב חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה—1975, הוא בגבולות 200 מיליון לירות.
2. בשביל ענף המשאות וכן בשביל הקואופר-טיבים לתחבורה נעשו הסדרי אשראי, בעיקר באמצעות "אבנר" בע"מ.
3. האשראים ניתנו בריבית של 24%, וכאמור, הנטל הוא בעיקרו על "אבנר".
4. העומס הנוסף הישיר, שבו נתחייבה המדינה, הוא כדלקמן:
- א. בעד צי הרכב הממשלתי — כ-2 מיליון לירות.
- ב. בעד רכב שירות של עובדי מדינה — כ-7 מיליון לירות.

5—6. החוק דן בביטוח על רקע סדרי הביטוח הקיי-מים בשל תאונות דרכים ובהמשך להם. לעומת זה, ההגנה הניתנת לנפגעי תאונות עבודה היא במסגרת בטחון סוציאלי — תוך שמירה על זכויות העובד על-פי פקודת הנזיקין — וצריכים לחול עליה הכללים הנהוגים לגבי בטחון סוציאלי. לפיכך יש הבדל מהותי בין שתי הסוג-יות, ולא נראה לי שיש להחיל עליהן תנאי פיצוי זהים או דומים.

חיר"ר פ. שינמן:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת אליעד.

שרי-האוצר י. רבינוביץ:

1-2. הבדיקה נמצאת בשלביה הסופיים ביותר.

6786. יבוא פועלים זרים

חברת-הכנסת א. אולמרט שאל את שר האוצר ביום א' בטבת תשל"ז (22 בדצמבר 1976):

לאחרונה הובאה לידיעת החלטה לאשר הקצבה ניכרת במטבע-חוץ להבאת פועלים זרים מאיטליה, לצורך השלמת בניין י.ב.מ. בתל-אביב.

הואיל ובאותו תחום מקצועי יש גורמים ישראליים בעלי ידע, אבקש לדעת:

א. מה השיקולים המצדיקים יבוא פועלים זרים במקרה זה?

ב. כמה פועלים זרים הובאו לצורך השלמת פרויקט י.ב.מ.?

ג. מה היא ההקצבה במטבע-חוץ שאושרה לצורך עניין זה?

ד. מה הם הקריטריונים שעל-פיהם מאשר משרד האוצר הקצבות מטבע-חוץ לפועלים זרים, והאם קריטריונים אלה נבדקו גם במקרה האמור?

תשובת שרי-האוצר י. רבינוביץ:

(לא הוקראה, הועברה לפרוטוקול)

א. הנושא נבדק על-ידי שירות התעסוקה ועל-ידי חטיבת הסתדרות פועלי הבניין בהסתדרות הכללית של העובדים בארץ-ישראל, אשר המליצו על יבוא מומי ח' פסיפס לישראל.

ב. אושרו 8 מומחי פסיפס זרים.

ג. סך כל התקציב במטבע-חוץ יסתכם בכ-80,000 דולר.

ד. הקריטריון שלפיו מאשר משרד האוצר יבוא מומחים לישראל הוא חוסר מומחים מתאימים מקומיים. משרדנו מסתמך לשם כך על חוות-דעת הרשויות המוסדות. במקרה זה נתקבלה חוות-דעת חיובית, כפי ש-ציינתי בסעיף א.

6811. יריעה על תוספת מחיר לקניית בית-קברות מטלמי

חברת-הכנסת י. הורביץ שאל את שר האוצר ביום ז' בטבת תשל"ז (28 בדצמבר 1976):

נודע לי כי מתנהל משא-ומתן על תוספת מחיר בין ועד הנאמנים של העדה המוסלמית ביפו לבין הקונים את שטח בית-הקברות טסו ביפו. זאת כדי למנוע את התביעה המשפטית הדורשת לבטל את המכירה.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם נכונה הידיעה הנ"ל?

2. אם כן — האם ער כבוד השר לעובדה שהמכירה נעשתה ללא מכרז?

3. האם תוספת המחיר לשטח בית-הקברות טסו ביפו מחזקת את ההנחה שהמכירה נעשתה שלא בנקיון כמים?

תשובת שרי-האוצר י. רבינוביץ:

(לא הוקראה, הועברה לפרוטוקול)

היועץ לענייני ערבים במשרד ראש הממשלה הודיע עני כי יושב-ראש ועד הנאמנים ביפו הכחיש את הידיעה מכל וכל.

6945. מסיירת שמות מנויי החברה הממשלתית

למראיות ולמטבעות לגורם פרטי

חברת-הכנסת ב. מואב שאל את שר האוצר ביום כ"ו בטבת תשל"ז (16 בינואר 1977):

נמסר בעתונות כי החברה הממשלתית למראיות ולמטבעות מסרה את רשימת מנוייה לסוחר פרטי.

פעולה זו נוגדת את עקרונות היסוד של שמירת זכויות הפרט והזכות לפרטיות, שהם עקרונות יסודיים בכל מדינה חפשיה ודמוקרטית.

שאלותי הן:

1. אילו צעדים נוקטת החברה הממשלתית כדי לשמור על סודיות רשימת המנויים ופרטיות מנוייה?

2. האם ננקטו צעדים נגד האחראי להעברת רשימת המנויים לסוחרים פרטיים?

שרי-האוצר י. רבינוביץ:

1-2. מנכ"ל החברה הודיעני שהחברה הממשלתית למראיות ולמטבעות בע"מ לא מסרה בעבר ולא תמסור בעתיד את רשימת מנוייה לשום גורם, בין פרטי ובין ממשלתי.

מאחר שרשימה חלקית וישנה מצאה דרכה לגורם פרטי, נמסר הדבר לחקירת הרשויות המוסמכות לכך.

ידידיה בארי (הליכוד):

האם התשובה לשאלתה שלי מס' 6599 נמסרה בקול רם או לפרוטוקול?

שרי-האוצר י. רבינוביץ:

אני קראתי אותה בקול רם.

6954. דמי ביטוח רכב מסחרי המשמש כרכב

פרטי

חברת-הכנסת ג. כהן שאלה את שר האוצר ביום כ"ו בטבת תשל"ז (16 בינואר 1977):

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

אדם שרכש רכב מסחרי ואינו משתמש בו לצורך מסחר אלא כרכב פרטי בלבד — האם מן הדין לתבוע ממנו דמי ביטוח רכב כנדרש מבעל רכב מסחרי?

תשובת שרי-האוצר י. רבינוביץ:

(לא הוקראה, הועברה לפרוטוקול)

לעניין תעריפי הביטוח מויינו כלי הרכב על סמך תכונות הרשומות ברשיונות הרכב. לא ניתן לקיים מערכת תעריפים המבוססת על תכונות שאין אפשרות מעשית לעקוב ולוודא את נכונותן; ולכן גם אי-אפשר לקבוע מחיר מיוחד לבעל רכב מסחרי הטוען כי הוא אינו משתמש ברכבו למטרות שבשבילן בנוי הרכב.

עם זאת ייקבע כי מחיר הביטוח לרכב מסחרי סגור, מהסוג המשמש לעתים כרכב פרטי, יהיה נמוך ב-12%

אני חוזר: 107 מיליון לירות ולא 170 מיליון. המספרים בכתבה התחלפו, כנראה.

באשר לחסכון, הודות להשתתפות התלמידים בנקיון בית-הספר — עדיין לא ידוע לנו ההיקף הכולל של החסכון בכלל בתי-הספר — אפשר יהיה לבדוק נושא זה רק בתום שנת הלימודים. אבל אנחנו עשינו הערכה מינימאלית ביותר, מפני שבדרך כלל בשלב הראשון התלמידים עוסקים בזה לא במקום עובדים אלא בנוסף. רק כאשר פורש עובד, אפשר אולי לא להכניס עובד נוסף.

באשר לשאר השאלות, הייתי מציע לחברת-הכנסת נמיר לקרוא את חוזר המנכ"ל מס' 1/ז, מיום 1 בספטמבר 1976, שבו יש הסברים מפורטים מאוד, מאירי עיניים, לגבי המיבצע שאנחנו מדברים עליו.

היורר פ. שינמן:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת נמיר.

אורה נמיר (המערך):

מאחר שהשר השיב שעבודת הנקיון על-ידי התלמידים נעשתה לא במקום עבודת עובדי נקיון אלא כדי למנוע קבלת עובדים נוספים — איך הגעתם לסכום של 2 מיליון לירות?

שרי-החינוך והתרבות א. ידלון:

אני חוזר ומסביר, אולי לא הבהרתי את עצמי: אנחנו הערכנו שבמרוצת שנת הלימודים עשויים להתפנות תקנים בסדר-גודל כזה. אבל נוכל לדעת בדיוק אם צדקנו או לא צדקנו רק בתום השנה. המצב איננו כזה שמפטרים את השר; המצב הוא כזה שמרגילים את כל בתי-הספר להפעיל תלמידים בעבודות של שירות עצמי, כדי שכאשר פורשים עובדים מן העבודה, לא יהיה צורך — זוהי המגמה — לקלוט אחרים במקומם. ההערכה של 2 מיליון לירות היא הערכה מאוד קטנה, קטנה יחסית. יש כמה מקומות שהיו נזקקים במרוצת השנה לכוח-אדם ארעי, לא בתקן; ויכול להיות שאם העניין ייכנס לעבודה שיגרתית אפשר יהיה להסתייע פחות בעובדים ארעיים. לכן ההערכה היא בהכרח הערכה גסה. יכול להיות שיתברר שזה יותר, יכול להיות שיתברר שזה פחות. אנחנו הערכנו שזה יוכל לתת לנו — כדי לעמוד בקיצוץ — 2 מיליון על-ידי חסכון בעובדים ארעיים או בתקן שלא יהיה הכרח למלא אותו. הפעולה היא בכלל בתי-הספר. זה בא לידי ביטוי בחוזר המנכ"ל, המבקש ליצור תנאים כאלה בבתי-הספר, שלא יודקו לכוח עבודה כפי שנוקטו בעבר.

6980. ליקויים בבתי-ספר ממלכתי במגדיל

חברת-הכנסת ג. כהן שאלה את שר החינוך והתרבות ביום א' בשבת תשל"ו (20 בינואר 1977):

אודה לכבוד השר אם ישיבני מה בדעתו לעשות כדי לבדוק ולתקן את העיוותים הבאים בבתי-הספר הממלכתי על שם שפרינצק במגדיל, הוד-השרון:

1. העדרות תכופה של מורים;
2. אווירה עכורה בין המורים למנהל;
3. שירותים לנערים הנמצאים במצב תת-היגייני;

מאשר לרכב מסחרי פתוח מאותו גודל. תהיה בכך התחשבות משמעותית בבעלי הרכב שחברת-הכנסת גאולה כהן התייחסה אליהם.

7007. הכרזת ראש אגף התקציבים על מעורבות פוליטית בהכנת תקציב המדינה

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר האוצר ביום ז' בשבת תשל"ו (26 בינואר 1977):

בעתון "הארץ" פורסם: "ראש אגף התקציבים בארצנו, מר שר-שלום שירן, אמר כי המעורבות הפוליטית בהכנת תקציב המדינה הולכת וגוברת משנה לשנה ושאיננו בטוח שהמערכת הפוליטית תעמוד על ביצוע החלטות שקיבלה, הן במגבלות שבצד ההוצאה והן בביצוע מדיניות השכר. ועל כן ישנם סימני שאלה על סכומי הגרעון בסך 3–4 מיליארד לירות, מעבר למה שנרשם בהצעת התקציב".

נוכח ההשלכות העלולות להיות על הפעילות המשקית מהכרזתו זו של ראש אגף התקציבים, רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם הכרזה זו של ראש אגף התקציבים באוצר נעשתה בהסכמתו ובידיעתו של שר האוצר?
2. אם לא — מה היתה תגובתו של שר האוצר?

שרי-האוצר י. רבינוביץ:

לשאלות 1–2: התשובה היא שלילית.

6970. ניקוי כיתות בתי-ספר על-ידי תלמידים

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ח בטבת תשל"ז (18 בינואר 1977):

מפירוטומים על דו"ח-ביניים של הוועדה למעקב אחר ביצוע התקציב, שהוגש לשר על-ידי ראש האגף לתיכנון ולתיקצוב במשרד החינוך והתרבות, מתברר כי המש"ר קיצץ השנה 170 מיליון לירות מתקציבו. מבין סעיפי הקיצוצים צויין כי 2 מיליון לירות נחסכו על-ידי ניקוי של הכיתות בבתי-ספר רבים על-ידי תלמידים.

בעקבות פירסום זה אתכבד לשאול:

1. האם פירסום זה מדויק?
2. אם כן — אודה לשר אם יוכל לפרט באיזו צורה מתבצעת עבודת הנקיון על-ידי התלמידים;
- א. האם עושים זאת התלמידים על חשבון שעות לימודיהם?

- ב. האם פעולה זו נעשית בכל בתי-הספר בארץ?
- ג. אם לא — על פי אילו שיקולים וקריטריונים נקבעו בתי-הספר שבהם נעשה ניקוי על-ידי תלמידים?

ד. מה מצב הנקיון בבתי-הספר שבהם נעשית עבודת הנקיון על-ידי התלמידים?

ה. האם מוכן השר להמציא את רשימת בתי-הספר, על-פי מקומות הישוב, שבהם מתבצע ניקוי של הכיתות על-ידי תלמידים?

שרי-החינוך והתרבות א. ידלון:

לשאלה 1: המשרד קיצץ השנה 107 מיליון לירות.

שאלה 3: אין נשירה בבתי-הספר. יש טיפול ב-10 תלמידים מ-2 בתי-הספר הנמצאים בשלב נשירה סמויה: ביקור בלתי-סדיר.

7002. אכסניית קבע לתיאטרון הילדים

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ו' בשבט תשל"ז (25 בינואר 1977):

לאור הקשיים הגדולים — בשל חוסר אכסניית קבע — של תיאטרון הילדים, שבהנהלת ארנה פורת, לפעול ביתריעילות ולהגיע למספר רב יותר של ילדים, אתכבד לשאול את כבוד השר:

א. האם מודע השר לקשיים הנגרמים לתיאטרון הילדים בתל-אביב, מרכז עבודתו האמנותית והאדמיניסטרטיבית, בשל נדידותו הבלתי-פוסקת מאולם לאולם?

ב. אם כן — האם שקל השר אפשרות העמדת אחד האולמות הציבוריים הקיימים בתל-אביב, כ"אוהל", או "נחמני", לרשות תיאטרון הילדים כמשכן קבע?

ג. אם שקל השר הצעות אלו בחיוב — מה הצעד דים שנקט כדי לממשן ומה עלה בגורלן?

ד. אם לא — האם מוכן השר ליוזם טיפול משמעותי ומהיר במציאת והתאמת אחד האולמות הקיימים והעמדתו לרשות תיאטרון הילדים כאכסניית קבע?

שר-החינוך והתרבות א. ידלון:

שאלה א: אכסניית קבע לאגודה לתרבות התיאטרון לילדים ולנוער היא לא בעיה של היקף מספר הילדים שאליהם מגיע התיאטרון אלא בעיה של התארגנות התיאטרון עצמו. היקף מספר הילדים הוא פונקציה של הניידות. הניידות הזאת איננה קשורה דווקא באכסניית קבע בתל-אביב, אבל לצורך התארגנות יעילה של התיאטרון — לצורך החזרות, למשל — מובן שאכסניית קבע כזאת היא רצויה.

שאלה ב: הנהלת התיאטרון הגיעה להסכם עם אולם "נחמני", אבל התברר שלפני תנאי ההסכם — ולא אוכל להיכנס לפרטים — לא נפתרו הבעיות שהטרידו את התיאטרון, והפתרונות לא סיפקו את הצדדים.

שאלות הבאות: מתנהל עכשיו משאומתן עם עיריית תל-אביב בנושא זה. הבעלות על האולם היא בעלות משותפת של גורמים ממשלתיים מצד אחד ושל עיריית תל-אביב מצד שני. עדיין לא הצלחתי לאחר מה מסתתר כאן מתחת לפני השטח, שמכביד על המשאומתן. כל פתרון שהוצע, עד כה, תוך כדי המשאומתן, חייב השקעה כספית גדולה של מיליוני לירות. לצערי, הסכום הזה לא נמצא ברשות התיאטרון ואף לא ברשות משרד החינוך והתרבות, המממן את כל תקציב התיאטרון. אנחנו עדיין ממשיכים במשאומתן עם הגורמים שהם בעלים על האולם כדי למצוא פתרון משביע רצון. אמרתי לגברת ארנה פורת שעד כמה שזה תלוי בי — אסייע לה בנדון, אפילו יחייב הדבר התערבות אישית.

4. חסרון מוזוות בבית-הספר;

5. מחסור בציוד אלמנטארי לשיעורי ההתעמלות;

6. מחסור בחדר מורים;

7. חדירת מי גשמים לכיתות.

תשובת שר-החינוך והתרבות א. ידלון:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

שאלות 1—2: היעדרות המורים, במידה שהיא עולה על המקובל, קשורה במוראל הצוות; מטפלים בה במסגרת הטיפול האינטנסיבי הנוכחי במוסד.

לאחר בדיקה יסודית נשקלת אלטרנטיבה ליציאת המנהל לגימלאות מוקדמות או להעברתו לתפקיד אחר.

שאלות 3—5: העניין נמצא בטיפול של הרשות המקומית. ראש המועצה הבטיח לטפל בבעיות אלה.

שאלה 6: הבעיה נוצרה השנה עקב תוספת כיתה לבית-הספר. הנושא נמצא בטיפול.

שאלה 7: ראי תשובתי לשאלות 3—5.

6981. ספריה בכיתת-דגן ומורים בלתי-מוסמכים בה

חברת-הכנסת ג. כהן שאלה את שר-החינוך והתרבות ביום א' בשבט תשל"ז (20 בינואר 1977):

אודה לכבודו אם יואיל להשיב לי:

1. לאחר שהוקצב על-ידי משרדך לפני חודשים מספר תקציב מיוחד לרכישת ספרים בשביל ספריה בבית-דגן — מה הסיבה שעד היום לא נקנו הספרים ולא הוקמה הספריה?

2. מה אחוז המורים הבלתי-מוסמכים בשני בתי-הספר הפועלים בבית-דגן, ומה נעשה כדי להחליפם במוסמכים?

3. מה אחוז הנשירה של תלמידים בשני בתי-הספר בבית-דגן?

תשובת שר-החינוך והתרבות א. ידלון:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

שאלה 1: משרדנו הקציב בשנת 1975 סכום של 75,000 לירות לשיפוץ מבנה הספריה ציבורית בבית-דגן. לאחר ששופץ המבנה, וכשלב ראשון להכנת הספריה, הוקצה סכום נוסף של 30,000 לירות לכל צורך שייקבע.

הספריה הציבורית מופעלת על-ידי הרשות המקומית. רכישת ספרים, ריטוט, ציוד וכו' נעשית אף היא על-ידי הרשות המקומית.

המועצה נתבקשה להכין תכנית לניצול הכספים הללו, ועד היום לא קיבל משרדנו את התכנית כמבוקש.

שאלה 2: בבית-הספר הממלכתי נמצא מורה א' חד בלתי-מוסמך מתוך 13; בבית-הספר הממלכתי-דתי נמצאים 3 מורים כאלה מתוך 34.

משרדנו פועל להבאת המורים הבלתי-מוסמכים לשלל הסמכה.

* חוק ההסגרה, תשל"ה — 1975 (הצעת קבוצת חברי כנסת)

רדיפות. נמלט — תנו לו לחיות.

אני מבקש להעלות השערה, אדוני היושב-ראש, ש' אילו יהודי, אורח ברית-המועצות, היה בדרך שכזאת מגיע אלינו — הפר את החוק הפורמאלי, נטל רכוש המדינה, עזב את המדינה בלי רשיון ממנה — איש מאתנו לא היה מעלה על הדעת להרשות את הסגרנות. זאת התחושה האנושית. יש מקרים שבהם אסור להסגר, אפילו לא-אזרח. בייחוד בתקופתנו.

דוגמה שלישית: נשער בנפשנו שאחד מאלה שחתמו על אמנת 1977, המסמך הפשוט בגדולתו, שקראתי מאלף ועד תיו, ואשר פורסם בצ'כוסלובאקיה לפני מספר שבועות, התובע החזרת זכויות האדם על-פי שני הסכמים שצ'כוסלובאקיה עצמה חתמה עליהם עם עמים אחרים ועם אירגונים בין לאומיים; אילו אחד המחברים האלה היה נמלט מצ'כוסלובאקיה והיה בא אלינו, והיה ברור שהוא הפר חוקים מסויימים של מדינתנו — כלום כולנו יחד, ללא הבדל — והאיש איננו יהודי, הוא יכול להיות בן עם אחר ובן דת אחרת — לא היינו קמים ודורשים: הבה וניתן לו מקלט במדינתנו, כי מדינת היהודים היא מדינת צדק; ואם אדם מציל את נפשו מרדיפות, ואם הוא אדם שוחר חירות — על מדינת היהודים לתת לו מקלט — יהיו הלאום והדת שלו אשר יהיו — לכן נוצרנו?

אלו הן דוגמאות לגבי לא-אזרחים. אבל לגבי אזרח, אדוני היושב-ראש, הנסיון שלנו בקשר עם חתימת הס' כמי הסגרה לימדנו שרוב מדינות העולם אינן מסגירות את אזרחיהן. על-פי חוקיהן. כל מדינות אירופה המערבית נמנעות מלהסגר את אזרחיהן. אזכיר בכוונה תחילה שתיים מהן: שווייץ וצרפת. על-פי החוק הצרפתי, הרפובליקה איננה מסגירה את אזרחיה לשום מדינה ובשום מקרה. החוק הצרפתי אוסר הסגרת אזרחים. שווייץ, הדמוקרטית, הרפובליקנית, הנייטרלית, ה' חותמת על חוקים כאלה כמעט עם כל מדינות העולם, קבעה בחוקתה הפדרלית: אזרח שווייץ לא יוסגר, על שום עבירה.

מתברר שאם רוב מדינות העולם אינן מתירות הס' גרת אזרחיהן, וכל מדינות אירופה אוסרות על הסגרת אזרחיהן — דווקא מדינת ישראל מאפשרת הסגרת אזרחים. ולא במקרה אני משתמש במלה הזאת שלנו "דווקא".

אין להתעלם מהעובדה שיש ייחוד בהיסטוריה של העם היהודי. ואסור לשכוח את אשר קרה את העם היהודי, בייחוד בדור האחרון.

אדוני היושב-ראש, אנחנו לא. פגע בשום מערכת משפטית של עם אחר. אנחנו מכבדים את כל אומות העולם, אף-על-פי שאפשר לומר: הנה, לפני מספר שבועות בלבד, מדינה בת-תרבות מן הסוג הגבוה ביותר עשתה גם את המשפט שלה כלי משחק כדי למנוע הס' גרתו של שופך דמים, של פושע נאצי, של מרצח שפל ובוזי ששפך דמם של ספורטאי ישראל. מה? באולימפיאדה, שבה היה מקובל כלל במשך אלפי שנים: אפילו אויבים בנפש — לא יפגע איש באויבו משהוא נפגש שם בשדה התחרות הבין-לאומי.

הי"ר פ. שינון:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק של חברי הכנסת והצעות לסדר-היום. רא' שונה — הצעת חוק ההסגרה, תשל"ה-1975, הבאה מ' טעם קבוצת חברי-הכנסת: אהוד אולמרט, מנחם בגין, יצחק בן-אהרן, חייקה גרוסמן, יגאל הורביץ, וזלון המר, הלל זיידל ויוסי שריד. ינמק את ההצעה חברי הכנסת בגין.

מנחם בגין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש מורי ורבותי חברי הכנסת, על דעת חברי-הכנסת אהוד אולמרט, יצחק בן-אהרן, חייקה גרוסמן, יגאל הורביץ, וזלון המר, הלל זיידל ויוסי שריד הריני מתכבד, אדוני היושב-ראש, להביא לפני הבית הצעת חוק לתקון חוק ההסגרה. אם הבית יאות להעביר את הצעתנו לוועדה, ובמהלך הקריאות היא תהיה לחוק — לא יוסגר עוד אזרח ישראל למדינה המבקשת את הסגרנות. זה תכנה העיקרי של הצעת החוק.

אני בטוח שיכול אני לומר היום כי לעתים רחוקות, בוודאי לעתים לא שכיחות, קמה קשת כה רחבה של חברי כנסת, המתלכדים סביב רעיון מסויים. אין זה מקרה. העניין הוא חשוב מבחינה מוסרית ולאומית. אני גם מבקש להזכיר שההתלכדות הזאת של חברי ה' כנסת סביב ההצעה לבל יוסגר אחד מאזרחי ישראל ל' מדינה זרה היא, בעצם, אספקלריה לדעות שהושמעו לפני 24 שנים בבית' הזה על אותו נושא. אולי היה רצוי שחברי הכנסת יקראו בעיקר שני נאומים שהושמעו אז על אותו נושא: של מר ציולינג וזכרנו לברכה, מאחדות העבודה, ושל חברי-הכנסת ד"ר בדר — ייבדל לחיים ארוכים — מסיעת תנועת החירות. השקפותיהם שונות היו, אבל בעניין זה הביעו אותה דעה, במלים תקיפות ובכשרון רב, לאמור: לא צריך שאנחנו נסגר אזרח למדינה המבקשת את הסגרנות.

בימים ההם הרוב החליט אחרת. החוק איננו מחייב הסגרנות של אזרח, אבל הוא מאפשר את הסגרנות; ואנחנו באים לתקן את אשר נראה בעינינו מעוות. בינתיים רכשנו נסיון רב, במשך שנות דור, התברר לכולנו שהסגרה, אפילו של לא-אזרח, יש והיא בעיה עדינה מאוד. ואתן מספר דוגמאות מן התקופה:

פרס הסגירה טייס סובייטי שנמלט לתוך ארצה מדרומה של רוסיה. ההסגרה בוצעה בהתאם לאות הכתר' בה, הפורמאלי, של הסכם המכשור בין שתי המדינות. אבל היתה מורת רוח בקרב כל העולם החפשי — אני בטוח, גם בקרב אזרחי פרס רבים — על ביצוע ההסגרה הזאת. האיש לא היה אזרח פרסי; הוא היה אזרח סוב' ייטי. הוא הפר באופן פורמאלי את החוק, נטל רכוש מדינה, את המטוס, והעביר אותו למדינה אחרת. נכון, עבירה על חוקי המדינה שהוא אחד מאזרחיה. ואף-על-פי-כן, מיליוני אנשים היתה להם תחושה: אסור היה להסגר את האדם הזה לידי מבקשי נפשו. הוא בחר בחירות: או שהיה נרדף עד צוואר או שפתח מפני

יציא לחפשי, אשם — יתן את הדין, אבל פה, אצלנו, בתוכנו, במדינת היהודים. זה הכלל הגדול המקובל ב"עולם, גבירותי ורבותי, הן באירופה והן בחלקי תבל שונים. יש גם מדינות הנוהגות להסגיר אנשים — זה נכון, אבל כפי שאמרתי, הרוב המכריע, ודווקא של המתוקנות שבהן, נוהג שלא להסגיר אזרחים. נקבל את הכלל הנהוג בקרב האומות המתוקנות.

ועוד הערה: היות שמאז התקבל חוק ההסגרה חת"מה מדינת ישראל על הסכמי הסגרה רבים, ויש בוודאי גם הסכמים שלפיהם אנחנו מוכנים להסגיר אזרחי ישראל; ואם התקבל הצעת החוק לא נוכל ולא נרצה להסגיר אותם, והם לא יוסגרו אף-על-פי שעל-פי אותו הסכם הסגרה המדינה האחרת עדיין יכולה ומוכנה להסגיר לנו את אזרחיה; ומתוך כך שאנחנו מאמתים את הכלל הגדול שבחוקי הסגרה ובהסכמי הסגרה יש הדין — צריך לתקן מספר הסכמים כאלה על אותו יסוד.

אנחנו, שר המשפטים היקר, כולנו נהיה מוכנים לתת יד גם לחיקונים של ההסכמים הבין-לאומיים האלה; ואם יהיה צורך במעשה חקיקה, נעשה אותו.

אני מבקש, אדוני היושב-ראש, שהצעת החוק שלנו תועבר לוועדה לדיון דחוף. החיקון הזה הוא בעל מש"מעות מוסרית רבה, לאמור: אזרחי ישראל לא יוסגרו.

הד"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לשר המשפטים לתשובה.

שר המשפטים ח. י. צדוק:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אחרי שהצעת חוק פרטית זו הונחה על שולחן הכנסת ביוני 1975 מיניתי ועדה, בראשותו של שופט בית-המשפט המחוזי עלי נתן, ובקשתה לבדוק את דיני ההסגרה הנהוגים בישראל ולהמליץ המלצותיה.

הוועדה הגישה לי באוקטובר 1976 את הדו"ח שלה. העוסק בסוגיות אחדות הנוגעות לדיני הסגרה, ובתוכן הסוגיה של הסגרת אזרחים. הוועדה הגיעה לידי מסקנה כי לאחר שחוק ההסגרה, תשי"ד—1954, נמצא בתוקף זה 22 שנים, ולאור הנסיון שהצטבר במשך תקופה זו — הפסיקה הענפה שיצאה מתחת ידי בתי-המשפט בישראל — הגיעה העת להתקין שינויים מרחיקי-לכת בדין ה"הסגרה הנוהג אצלנו. ולשם כך ערכה הוועדה הצעת חוק הסגרה חדש.

הצעת החוק שנערכה על-ידי הוועדה נמצאת עתה בעיון במשרד המשפטים. הוועדה יצאה מתוך הנחת היסוד שהאינטרס הכללי של ישראל מחייב אותה לש"תה פעולה בדיכוי הפשע עם מדינות ידידות אחרות, בעלות השקפות יסוד דומות לאלו שעליהן מושתת המש"טר בארצנו, ובסיכול כל נסיון להפיכת ארצנו למקום מקלט לעבריינים. הנחת יסוד זו מקובלת עלי.

חשיבות שיתוף הפעולה הבין-לאומי במלחמה בפי"סיעה גברה בעת האחרונה, נוכח ההתקדמות העצומה בפיתוח אמצעי התחבורה הבין-לאומית, נוכח האופי הבין-לאומי שלבשה הפשיעה, ובייחוד נוכח השתוללות הטרור, על כל תופעותיו המדהימות והמתחכמות.

במסגרת הדין-יחשבון שלה ניתנה הוועדה את ה"סוגיה של הסגרת אזרחי ישראל למדינות אחרות.

אף-על-פי-כן אני שב ואומר: לא נתערב בדרך כלל במערכות משפטיות של עמים אחרים. נכבד אותם. בכל זאת יש משהו מיוחד ביהודי הנרדף עד צוואר. נהנה שעבר עבירה — אנחנו לא רוצים שהיהודים בתפוצות הגולה ירשו לעצמם לעבור עבירות וייעזרו במדינתנו כדי לא לתת את הדין על עבירות אלה. זאת איננו רוצים. יהודי, גם בארץ הגולה, צריך לקיים את החוק. אבל אם נסגיר אותו יש תמיד לשאול את עצמנו באיזו סביבה הוא ימצא. בכל זאת אין אנו יכולים לשכוח שהתופעה החולנית הזאת, האוכלת כל חלקה טובה באנשים ובתרבותם, שהמה המלאכותי הוא אנטישמיות והכוונה היא לשנאת היהודים, לא חלפה מן העולם. האם היא אמנם חלפה מן העולם? אני חושב שעלינו לומר את האמת: היא לא חלפה. היא קיימת, היא מכרי"סמת — צר לנו לומר את זאת — גם במדינות חפשויות ובוודאי מעבר למסך הברזל. אנחנו צריכים להיזהר מאוד שמא נעשה עוול אפילו לאדם שעבר עבירה. גם לו אסור לעשות עוול. הוא צריך לתת את הדין ל החטא שחטא, אבל עוול אסור לעשות לו.

עתה אני רוצה להציג שאלה: ואם הוא יישפט ויוטל לבית-הכלא — האם אנחנו יכולים להיות בטוחים ביחס לסביבה שבתוכה הוא יושב? אדוני היושב-ראש, בבית הזה יש רבים שזכו לשבת בבתי-כלא למען ציון. אנחנו יודעים מנסיונו שזה עולם אחר. מי שלא התנסה בו איננו יודע מהו. כל יום עלול להיות יום של ייסור, רים, והוא הדין הליילה. קודם כל בגלל הסביבה. האם אנחנו משלימים מראש עם כך שיהודי שיוסגר על-יינו יישפט ויוטל לבית-הכלא וישמע הערות של שני את יהודים מאלה היושבים אתו, ואולי גם ייפגע באופן פיסי על-ידם? וכל זה משום שהוא יהודי, ורק משום שהוא יהודי. הן אנחנו יודעים את נסיונו מתוך החיים. משום כך אנחנו רואים באמת את הייחוד הזה בחיי העם היהודי, ובייחוד בדרך האחרון, ועלינו להיזהר מאוד מלהסגיר יהודי בידי זרים. כי מי יודע מה יהיה היחס אליו במשפט? מי יודע אלו עדים יתייצבו? מי יודע אם לא יהיו עדים וזממים נגדו בגלל מוצאו הלא-יהודי? מי יודע איך יסבול מידי המתנכלים לו בבית-הכלא משום שהוא יהודי? הדאגה הזאת צריכה להיות טבעית בלבותינו. המדובר הוא בעם היהודי בת"קופה המאוחרת.

בוודאי, אדוני היושב-ראש, מתעוררת הבעיה של הענישה. אני בטוח שאני הצעתי את הדברים על דעת כל חברי אשר חתמו על הצעת חוק זו. צריך להעניש עברייני, גם אם הוא יהודי וגם אם הוא נמצא במדינת ישראל. לשם כך יהיה דרוש מעשה חקיקה, אשר יאפשר את הענישתו של אזרח אשר בא אלינו לאחר שעבר עבירה בחוץ-לארץ — שיתבע לדין בבית-משפט שלנו. זה נכון. כך נוהגות גם מדינות אחרות. שווייץ איננה מסגירה אזרחיה, אבל היא תובעת אותם לדין על-פי בקשת המדינה הדורשת הסגרתו של האיש. אם החוק הקיים אצלנו עדיין איננו מאפשר הענשם של עבריינים — אם הם עבריינים שבאו אלינו והם אזרחי ישראל ואין חוק אומר שהם לא יוסגרו — צריך לתקן את החוק. אנחנו בוועדה ניתן יד לכל הצעת חוק שתאפשר במקרה כזה את שני הדברים גם יחד: לא להסגיר אזרחי ישראל למדינה זרה, ועל-פי בקשתה של המדינה להעמיד אותו לדין. ובית-דין מוסמך בישראל יחליט: חף מפשע —

דהיינו, כי מדינה חייבת להסגיר עבריינים הנמצאים בתחומיה או להענישם בעצמה.

נחלקו הדעות בין חברי הוועדה אם לאסור הסגרת אזרחי ישראל גם לפי בקשת מדינות המתירות הסגרת אזרחיהן. רוב חברי הוועדה היו סבורים כי ישראל חייבת להמשיך ולהסגיר אזרחיה למדינות המתירות הסגרת אזרחיהן, למדינה המבקשת, ואילו יושב-ראש הוועדה היה סבור —

מנחם בגין (הליכוד):
דווקא השופט.

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

— ואילו יושב-ראש הוועדה היה סבור כי גם במקרים כאלה אין להסגיר את אזרחי ישראל למדינה המבקשת, ויש להעמידם לדין בישראל לפי בקשת המדינה המבקשת.

לפי בקשתי נתנה הוועדה, בראשותו של השופט נתן, את דעתה על הצעת החוק שלפנינו, וזו מסקנתה, אני מצטט:

"הוועדה החליטה להמליץ שלא לאמץ הצעה זו, מן הטעם שההצעה מבקשת מצד אחד לאסור הסגרת אזרחים ומאידך מתעלמת לחלוטין מהמסקנה המתבקשת מאיסור זה להעמיד את אזרחי המדינה לדין בישראל — שאם לא כן תהפוך המדינה למקלט בטוח לעבריינים אזרחי המדינה שסרחו בחוץ-לארץ; היא תימצא מפירה התחייבויותיה הבינלאומיות על-פי האמנה האירופית, והיא לא תוכל לשתף פעולה בדרך יעילה במלחמה בפשיעה".

אני מודה שאחרי ששמעתי את התוספות מפי חברי הכנסת בגין, אני יכול להניח שאילו חברי הוועדה היו שומעים אותן, הם בוודאי היו משנים את המסקנה שאליה הגיעו.

אני מסכם את עמדתי כך:

א. מקובל עלי העקרון שאין להסגיר אזרחי ישראל למדינות שאינן מסגירות אזרחיהן לישראל;

ב. עלינו לבחון בחון היטב את השאלה אם עלינו לאסור הסגרת אזרחי ישראל אף למדינה שמתירה הסגרת אזרחיה לישראל;

ג. בכל מקרה אין לאסור הסגרת אזרחי ישראל אם הסגרתו מבוקשת על עבירה שעבר לפני היותו לאזרחי ישראל. ואני שמח שמציעי הצעת החוק שלפנינו אימצו לעצמם עקרון זה — שהוא מקובל בעולם והוא חיוני במיוחד בישראל, המעניקה זכות עלייה ואזרחות מיידית לכל יהודי — לבלי תיהפך ישראל למקלט בטוח לעבריינים;

ד. בכל מקרה, בעת ובעונה אחת עם שינוי החוק עליידי אימוץ העקרון שישאל איננה מסגירה אזרחיה — ובמקביל לכך — מן ההכרח לשנות את החוק כדי לאפשר לשופט בישראל אזרחי ישראל שעברו עבירות בחוץ-לארץ בזמן היותם אזרחי ישראל. שמחתי לשמוע שתברר הכנסת בגין לביע נכונות לאמץ את הדרך הזאת; ה. באשר למדינות אשר הסכמי ההסגרה שלנו אתן מחייבים אותנו להסגיר להן אזרחי ישראל — לא יוכל לחול לגביהן העקרון שאין ישראל מסגירה

החוק שלנו אינו אוסר הסגרת אזרחי ישראל למדינות המבקשת להסגירו לידיה, אך הוא מתנה את ההסגרה בקיומו של הסכם הקובע הדדיות בהסגרת עבריינים.

בעניין אחד הייתי רוצה להעמיד את דברי חברי הכנסת בגין על דיוקם. בהסכם ההסגרה בין ישראל ובין צרפת קיימת הדדיות מלאה לגבי האפשרות של הסגרת אזרחים: צרפת איננה מסגירה אזרחיה לישראל וישראל אינה מסגירה אזרחיה לצרפת, בסייג אחד בשני הכיוונים: מותר להסגיר אזרח על עבירות שעבר לפני שהיה לאזרח.

מנחם בגין (הליכוד):
נקבל זאת.

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

אין עורר על כך כי החוק איננו אוסר הסגרת אזרחי ישראל למדינות המתירות הסגרת אזרחיהן למדינת ישראל. מדינות אלה, שכרתו הסכמי הסגרה עם ישראל, הן: בריטניה, ארצות-הברית, קנאדה וסוואזילנד.

הסכמי הסגרה שנכרתו עם מדינות אחרות — והן הרוב — דהיינו, 12 המדינות שהן צדדים לאמנה האירופית בדבר ההסגרה, וכן הסכמי הסגרה עם בלגיה, צרפת ודרום-אפריקה קבעו איסור בדבר הסגרת אזרחים או השאירו עניין של מדינות אחרים לשיקול-דעת של המדינה המתבקשת. חוקיהן של מדינות אלה מכילים איסור מפורש על הסגרת אזרחים.

מן הצד השני יש להדגיש כי במדינות יבשת אירופה שבהן מופעל השיפוט הפרסונאלי האקטיבי, ניהל תן להעמיד אזרח שעבר עבירה בחוץ-לארץ לדין לפני בתי-המשפט של מדינתו; ואילו בישראל — שבה שורר לט עדיין עקרון השיפוט הטריטוריאלי לגבי מרבית העבירות — הדבר אינו ניתן.

מנחם בגין (הליכוד):
נתקן את החוק.

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

הוועדה אימצה לעצמה שני עקרונות יסוד באשר להסגרת אזרחי ישראל. העקרון הראשון הוא כי אין להסגיר אזרחי ישראל למדינות שאינן מסגירות את אזרחיהן לישראל. לדעת הוועדה, אין זה מתקבל על הדעת כי ישראל תנהג כלפי המדינה המבקשת — ביחסי ההסגרה ביניהן — באורח שונה ממה שאותה מדינה נוהגת כלפי ישראל בעניין כה יסודי ועקרוני כמו הסגרת אזרח למדינה המבקשת לשם העמדתו לדין בפני בתי-המשפט שלה.

העקרון השני הוא כי באותם המקרים שבהם, עקב העדר הדדיות, לא תסגיר ישראל אזרחיה למדינה המבקשת, אין לסבול מצב שעקב כך לא יומד כלל אזרחי ישראל מבוקש לדין וימצא מקלט בטוח בישראל.

אם תימנע ישראל מהסגרת אזרחי ישראל למדינה המבקשת ואף לא תעמידו לדין בישראל — הרי תימצא ישראל מפירה את האמנה האירופית שהתחייבה בה.

המסקנה ממצב עניינים זה היא כי יהיה צורך להעמיד אזרחי ישראל — לפי בקשת מדינה מבקשת שאינה מסגירה את אזרחיה היא — לדין בישראל, תוך הפעלת עקרון השיפוט הפרסונאלי האקטיבי לגבי עבירות הסגרה, והוא כי יש לקיים את הכלל: aut dedere aut punire.

שות הוועדה לכל הסבר שיידרש. אני מבקש שהוועדה תלמד את הסוגיה ביסודיות, על כל היבטיה, בטרם תגיש עמדתה.

היו"ר פ. שינמן :

לאור הסכמתו של שר המשפטים להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט, יש רק הצעה אחת. אעמיד אותה להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת חוק ההסגרה, תשל"ה—1975, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

ד. הצעה לסדר-היום

הצורך הדחוף למנוע כוונת משרד מסחר והתעשייה לסייע למפעל שיש"ר

שנה בית-אריזה, האורז את תצרוכת הסוכר, הקמח, האורז והקטניות הארוזים לשביעות רצון הצרכנים וסו-חרי המכולת בירושלים. האחרונים מאורגנים באירגון סוחר ירושלים, שהוא אירגון היציג של כלל הסוחרים בבירה למעלה מ-50 שנה. החליטה מפלגת העבודה והקימה אירגון מתחרה בשם האיגוד למסחר זעיר, שעוברת את שמו לאיגוד הארצי למסחר. רצה הגורל וסוחר הבירה שמרו אמונים לאירגון הוותיק. במטרה למשוך סוחרים מאירגון הסוחרים לאיגוד למסחר החדש ליט האחרון להקים בית-אריזה לסוכר, קמח, אורז וקטניות תחת השם היומרי: שרשרת ירושלים לשינוק ו-ריכוז קניות בע"מ, בקיצור שיש"ר.

עד כאן הכל בסדר. השתתפותם של השר בר-לב וראש העיריה בפתיחה החגיגית לפני כשלוש שנים גם היא בסדר. יש לי ספק רב אם ההלוואה בסך 300 אלף לירות לתקופה ארוכה מאוד ובריבית נמוכה מאוד, שקיבלה שיש"ר ממשרד המסחר והתעשייה, אף היא בסדר. וזאת לזכור: ההון העצמי של החברה היה 200 אלף לירות בלבד. מובן שאין זו אשמת משרד המסחר והתעשייה שחלק מההון העצמי גויס במימנה, תוך הוצאת חנוונים קטנים ופשוטים כאילו הם רוכשים נכס. אני מצטט מפירסום של האיגוד למסחר: "באמצעות החברה הכלכלית לירושלים נרכשו 620 מטרים מרובעים באזור התעשייה בעטרות". למעשה, נשכר השטח מתחב"רה הכלכלית בשכירות חודשית גבוהה.

מאז עברו 3 שנים. סוחר המכולת ועקרות הבית הצביעו ברגליהם נגד שיש"ר. בית-האריזה נסגר, עובדי עובותיו ושכרם מולן, הוא מושבת לחלוטין כ-4 חודשים. סגירתו לא הורגשה כלל בירושלים. האספקה חסירה והתקניה של אותם מוצרים חיוניים ארוזים נמשכת. שיש"ר צברה בתקופה קצרה זו חובות של למעלה ממיליון לירות, יותר מפי 5 מהונה העצמי. לפתע נתגלה שבמשך 3 השנים לא גבתה כלל החברה הממשלתית-עירונית, החברה הכלכלית לירושלים, דמי שכירות משיש"ר.

הנה נודע ממשרד המסחר והתעשייה. החליט לתת לשיש"ר ערב הבחירות הלוואה נוספת של חצי-מיליון לירות — חצי-מיליון לירות שאין סיכוי שיוחזרו אי פעם, שיירדו לטמיון כפי שירדו 300 אלף הלירות ה-

אורחיה, אלא לאחר שינוי הסכמי ההסגרה הללו והתאמתם לאותו עקרון, תוך משא-ומתן עם המדינות הנוגעות בדבר. סייג זה הכרחי כדי שלא תימצא ישראל במצב שהיא מפירה התחייבויותיה כלפי אותן מדינות. גם בנקודה זו שמעתי נכונות לאמץ דרך זו מפי חברי הכנסת בגין.

בכפוף לסייגים אלה אני מסכים להעברת הצעת חוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט. הסוגיה היא סבוכה — הן במישור המשפט הפנימי שלנו והן במישור יחסינו עם מדינות אחרות — ויש להיזהר מפני חקיקה חפוזה. נעמיד לרשות הוועדה את דיווחשבון ועדת ה-שופט נתן וכל חומר אחר הנמצא ברשותנו, ונעמוד לר-

היו"ר פ. שינמן :

אנו עוברים להצעה לסדר-היום בנושא: הצורך הדחוף למנוע כוונת משרד המסחר והתעשייה לסייע למפעל שיש"ר — הצעתו של חבר-הכנסת גרופר. רשות הדיבור לחבר-הכנסת גרופר.

משה גרופר (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשעה שהבית דן בתקציב של 122 מיליארד לירות או חלק מזה או שליש מזה, אני מבקש את הבית לדון בחצי-מיליון לירות. כי מי יודע כמה חצי-מיליונים ומיליונים כאלה חבוים בתקציב של כ-112 מיליארד לירות. מי יודע כמה חצי-מיליונים כאלה נתן ויתן בחודשים הקרובים ראש מטה הבחירות של המערך לחברי מפלגתו ומקורביו מתקציב משרד המסחר והתעשייה.

דוד קורן (המערך) :

אתה מדבר מהירהורי לבב.

פסח גרופר (הליכוד) :

אני מצטער מאוד שדברי מרגיזים.

חיים קורפ (הליכוד) :

אתה מעליב את השר בזה שאתה מדביק לו הצעות כאלה.

דוד קורן (המערך) :

מה קורה פה? אלה הרעיונות שאתה מציע? איזו הצעה זו?

פסח גרופר (הליכוד) :

אני מצטער מאוד שהדברים מרגיזים, אבל אני אגיד את דברי.

דוד קורן (המערך) :

תצטער, לא איכפת לי. איזה רעיון זה? מה פתאום אתה מציע זאת?

פסח גרופר (הליכוד) :

אם הכנסת חווה לשר בר-לב שלא לבזבז את חצי-המיליון. ייתכן שיחשוב פעמיים לפנ שבזבו מיליונם רבים, וזהו סיפור המעשה: בירושלים פועל זה 15

עונאים בירושלים וניגש לביצוע תכניתו. המפעל פנה בבקשת הלוואה לתקמת בית-האריזה, בהשקעה של 660 אלף לירות, ואושרה לו הלוואה בסך 140 אלף לירות לציוד בלבד.

בשנת 1975 פנה המפעל בבקשת סיוע להון חוזר, ולצורך זה ניתנה לו הלוואה בסך 200 אלף לירות, שמהן הוחזרו כבר 100 אלף לירות. במרוצת פעולת המפעל הוא נתקל בבעיות מיוון קשות לנוכח הצורך בהחזקת מלאי לתקופות מסוימות, דבר שהקשה עליו במימוש תכניתו. לפיכך חזר וביקש סיוע נוסף להון חוזר. בד בבד עם כך הודיע המפעל על ריאורגניזציה במערכו-תיו.

מתוך עניין לייעל את מערכות השיווק ולהניע מערכות השיווק הקמעוניות להגיע לרמה סבירה שוקל עתה משרדי מתן הלוואות להון חוזר — למפעלים כאלה שחברים בהם לפחות 50 סוחרים קמעונאים — עד לשיעור של 300 אלף לירות. אם יוכיח המפעל לשביעות רצון משרדי, כי מערכת השניונים הונהגה בו, ישקול משרד המסחר והתעשייה מתן הלוואה עד 300 אלף לירות להון חוזר, תוך קיזוז אותו החלק מן ההלוואה שניתנה לפני יותר משנה. עלי לציין שמשרדי יפעל ברוח זו לגבי כל בית-אריזה שיעמוד בקריטריונים האמורים.

אדוני היושב-ראש, טענות חברי-הכנסת גרופר — שאני נתתי או אישרתי הלוואה בסכום כזה או כזה למפעל שיש"ר, משיקולים פוליטיים בכלל ומשיקולי בחי-רות בפרט — מופרכות מיסודן והן מגוחכות. אני אי-שית לא טיפחתי בנדון, ועד להצעה לסדר-היום כאן לא ידעתי בכלל שישנה בקשה כזאת ושניתנה הלוואה כזאת. זה הסדר במשרדי. אני לא מטפל ישירות בשום דבר שלא מביאים אלי. כך שלא רק שלא נתתי הלוואה — בגלל שיקולי בחירות או בגלל שיקולים אחרים — אלא גם לא ידעתי על הדבר.

מן הדין היה להסיר את ההצעה הזאת מעל סדר-היום.

פסח גרופר (הליכוד):
זה ברור, ברור.

שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב:
מן הדין היה לעשות כך בגלל התיוה המופרכת וה-בלתי-מצויאותית. אבל מאחר שייתכן שאם אני אציע להסיר את ההצעה, והיא אכן תוסר, יבואו ויאמרו: אוהו, סתמו את הגולל, סגרו בכוח — אני לא אציע להסיר את ההצעה מעל סדר-היום אלא אציע להעבירה לוועדה. אני מקוה שחברי הוועדה, שאליה תועבר ההצעה, יהיו יותר אובייקטיביים ויראו את פני הדברים כמות שהם, ולא כמו שנוח להציג אותם 96 יום לפני הבחירות.

הד"ר פ. שינמן:
לאיוה ועדה אתה מציע להעביר את הנושא?

(קריאות: לוועדת הכלכלה.)

דוד קורן (המערך):
כבוד היושב-ראש, אני רוצה להציע הצעה לסדר ולבקש להסיר את הצעתו של חברי-הכנסת גרופר מעל סדר-היום.

ראשונות, שרק יאריכו במספר חודשים — וזאת המ-טרה, ל-4 חודשים כדאי לתת חצי-מיליון לירות — את מירפורי גסיסתו של בית-האריזה, שההצדקה להקמתו היתה מפלגתית ולא כלכלית.

בשאלה למנכ"ל משרד המסחר והתעשייה ד"ר מנ-דלבאום שהופיע בוועדת הכספים של הכנסת: "ה-ייתכן?" — הודה ד"ר מנדלבאום לפני הוועדה שמש-רדו נתן בזמנו הלוואה של 300 אלף לירות לשיש"ר, אך הכחיש מכל וכל כי משרדו אישר או שיש בכוונתו לאשר הלוואה נוספת לבית-האריזה הסגור. הודעתו נרשמה בפרוטוקול הוועדה. ימים ספורים לאחר מכן הודה דובר משרד המסחר והתעשייה, מר מנחם רבוי, בפני סופר "מעריב", שרגא מקל, כי בדעת משרד המס-חר והתעשייה לתת לשיש"ר הלוואה נוספת של 300 אלף לירות. מזכיר האיגוד למסחר בירושלים טען לעומת זאת שיש בידו מכתב ממשרד המסחר והתעשייה המאשר הלוואה נוספת של חצי-מיליון לירות. ידוע לי שמכתב כזה מצוי בידו. האם לא דייק המנכ"ל בדבריו לוועדת הכספים? לא. הוא לא ידע, הוא לא העלה על דעתו שהשר הממונה עליו יתן מאחורי גבו חצי-מיליון לירות לעסק שנמצא במצב של פשיטת רגל — חצי-מי-ליון מטעמים פוליטיים, ללא כל הגיון כלכלי, ללא כל סיכוי לקבלו אי פעם חזרה. את ההוראה נתן שר המסחר והתעשייה. השיקולים היו — ואתם יכולים להתרגן, אני מציע שלא תתרגנו — של יושב-ראש מטה הב-חירות של המערך.

אנחנו לא נסכים שהשיטה תפעל בצורה כזאת. חב-רי הכנסת, יש סכנה מוחשית שממשלת המיעוט תפזר מיליארים לגאמניה ולעושי דבריה בטרם יוריד אותה העם מהבמה. הציבור מצפה שהכנסת תפקח על הקופה הציבורית. זוהי משימה לאומית. עלינו להצר, ככל שהדבר ניתן, את רגלי מפעילי השיטה הזאת. אלה לא סתם חצי-מיליון לירות; אלה חצי-מיליון לירות אופייניות. באמצעים כאלה הם החזיקו בשלטון במשך שנות דור. המשטר פירנס את אשר התפרנס ממנו. גם נציל חצי-מיליון ייתכן והצלנו מיליונים רבים.

אני מבקש את הכנסת לדון בנושא כאוב זה.

הד"ר פ. שינמן:
רשות הדיבור לשר המסחר והתעשייה, לחשובה.

שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב:
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הוועדה הציבורית לייעול השיווק, שהוקמה לפני כשנתיים, המליצה בין יתר המלצותיה לעודד הקמת אירגוני קניות של הסק-טור הקמעוני, וזאת במגמה לשפר את השיווק, להוזילו ולגרום לשיווק מוצרים ארוזים מראש.

מסגרת אירגוני הקניות כוללת גם בתי-אריזה ש-בהם ניתן לארוז ומהם אפשר לשווק מוצרים הנרכשים בתפוזרת. התנאי להקמת בית-אריזה, שישמש גרעין לאירגון קניות, היה שבין חבריו יהיו לפחות 50 סו-חרים קמעונאים.

בשנת 1974 היו שתי פניות כאלה למשרדי: האחת — של התאחדות הסוחרים בירושלים, והשנייה — של האיגוד הארצי למסחר, אף הוא בירושלים. משום-מה לא המשיכה התאחדות הסוחרים בירושלים בתכניתה, בעוד האיגוד למסחר מכר מניותיו ל-150 סוחרים קמ-

— הצעה לסדר-היום (שינמן, קורן, י. תמיר, ידיד, גרופר, נסים); הצעות חוק של חברי כנסת (שינמן, שוסטק) —

הי"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת קורן.

דוד קורן (המערך):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אינני חושב שזה צודק לנצל את במת הכנסת ולהפוך אותה לדוכן למערכת בחירות, וכן להפוך עניינים חיוניים במדינה לנושאים להשמצת הממשלה. יש מערכת בחירות, והיא צריכה להיות הוגנת. מה שעשה פה חבר-הכנסת גרופר, כשהאשים את הממשלה בשוחד ובשמונים — יסלח לי מאוד, אבל לא זה המקום לעשות זאת.

אני מציע להסיר את הצעתו של חבר-הכנסת גרופר מעל סדר-היום.

יוסף תמיר (הליכוד):

אם לא בכנסת, איפה צריך לעשות זאת, חבר-הכנסת קורן? איפה לנהל מערכה זו?

מנחם ידיד (הליכוד):

אתה כל כך נאיבי? איזו נאיביות, חבר-הכנסת קורן.

פסח גרופר (הליכוד):

תודה רבה לך, דוד.

הי"ר פ. שינמן:

אני שואל את חבר-הכנסת גרופר אם הוא מסכים שהצעתו תועבר לוועדה.

פסח גרופר (הליכוד):

אני מסכים.

הי"ר פ. שינמן:

לאיזו ועדה?

משה נסים (הליכוד):

הנושא צריך לעבור לוועדת הכלכלה, אדוני היושב-ראש.

הי"ר פ. שינמן:

אם כן, לפנינו שתי הצעות: האחת — לא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת; והשנייה — להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה. אני מעמיד את שתי ההצעות להצבעה, זו מול זו.

הצבעה

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא

בסדר-היום של הכנסת — 25

בעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון

בוועדת הכלכלה — 22

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

ה. הצעות חוק של חברי כנסת

1. חוק רשות השידור, תשל"ז—1976 *

הי"ר פ. שינמן:

אנו עוברים להצעת חוק בנושא: חוק רשות השידור, תשל"ז—1976, של חברי הכנסת אליעזר שוסטק וגאולה כהן. יביא את ההצעה לחבר-הכנסת שוסטק.

אליעזר שוסטק (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני בא להציע תיקון לחוק רשות השידור. הכוונה לאותו חוק הקובע את כל הקשור בשידורי הרדיו והטלוויזיה.

עלי לומר לחברי הכנסת שהחוק הקיים עתה בנושא זה הוא חוק מיושן מאוד ונתקבל עוד לפני שהיתה טלוויזיה בארץ. משום כך לא הביאו אז בחשבון את עוצמתו של המכשיר הזה, הטלוויזיה, ולכן גם יש בחוק חללים רבים שהכרחי לסתום אותם.

לפי החוק, אפשר למותר לשדר בטלוויזיה שלנו כל מה שעולה על דעתם ועל לבם של הקריינים והשדרנים. אין כלל בחוק הגבלות על החומר שאפשר לשדרו בטלוויזיה. בכל העולם נתקלו בעניין זה, ואפילו בארצות שבהן יש רשותו טלוויזיה פרטיות — כמו בארצות-הברית, למשל — יש מגבלות ואיסורים, והטלוויזיה אינה יכולה לפגוע ברגשות הציבור, אם בענייני דת ואם בעניינים אחרים. על אחת כמה וכמה בארצות שבהן יש רשות שידור ממלכתית, ששם דברים אלה ברורים וקבועים בחוק. באנגליה קיימת Independent Broadcast Authority — רשות שידור עצמאית —

ומודגש בחוק שזו רשות שידור עצמאית. אך בכל זאת הבינו בארץ זו שמכשיר כמו הטלוויזיה הוא כה חשוב וכה מסוכן שאיי-אפשר להשאיר אותו ללא פיקוח ממלכתי ופארלאמנטארי. זאת באנגליה, שבה רשות השידור היא רשות עצמאית.

אינני מציע לשנות את היסוד שעליו מבוססת רשות השידור שלנו. פעם היא היתה בסמכות משרד ראש הממשלה או שלוחה של משרד ראש הממשלה, וטוב עשתה הכנסת בשעתה שהוציאה את רשות השידור מסמכות שלוחה זו במשרד ראש הממשלה. אינני מציע לשנות זאת. אני מציע שהרשות תישאר רשות שידור עצמאית, תאגיד, כפי שהיא כיום. ואני אומר את הדברים האלה מלכתחילה למען מנוע כל מיני דמאגוגיות, כמו ההצעה של מישהו להפוך את רשות השידור לאיזו שהיא רשות של הממשלה, של השלטון. גם לפי ההצעה שלי נשארת הרשות רשות עצמאית.

אני רוצה לקבוע בתיקון הזה דבר אחד בלבד: מה מחייב את רשות השידור — לא מה שמחייב את מישהו אחר — מהי האחריות שבה נושאת רשות השידור, שנתמנתה על-ידי נשיא המדינה, על-ידי הממשלה או בהמלצת הממשלה. כיום אין שום מסגרת שלפיה אתה יכול לתבוע את רשות השידור לאחריות על כך שהיא פועלת שלא ברוח החוק או שלא בהתאם לחוק, ואני רק רוצה למלא את החלל הזה. כל מה שאני מציע בתיקון החוק הוא להטיל על השירות, על הנהלת השידור העצמאי הזה, חוק וכללים של התנהגות כיצד על המכשיר לפעול.

חוברת ט"ו, ישיבה שפ"ב
— הצעות חוק של חברי כנסת (שוטק, גז, בן-אהרן) —

וכן רשאית היא להורות לשדר ולהכליל תכניות שלמות או חלקים מיוחדים כפי שהיא רואה לנכון.

האם אצלנו יש לרשות השידור שלנו הסמכות הזאת? האם הממונים, המנהל, עושים זאת? אצלנו העובדה כבר נוצרה, ולמחרת היום אתה פונה למנהל, וזה הא"חרון אומר לך: באמת היה זה משגה, להבא נדאג שזה לא יקרה. אבל אותו בחור בטלוויזיה כבר גרם את הנזק, ואינך יכול לשנות את הדבר ולתבוע אותו לאחריות. ואם אני מדבר על אחריות, הריני פונה שוב לחוק האנגלי. ואנגליה אינה מתביישת בזאת והיא מצ"ינת בפירוש: *in relation to authority*. בעניין זה כתוב בחוק האנגלי לשימו רות השידור העצמאי — ואני רוצה שחברי הכנסת ישימו לב לזה, מהי סמכותו של השר באנגליה, שם זה שר התקשורת — ואני מצטט: "השר יכול בכל עת, על-ידי הודעה בכתב, לתבוע מהרשות להימנע משידור כל תומר או סוגי תומר הנקובים בהודעה של השר, וחובת הרשות לפעול על-פי ההודעה הזאת." ובאנגלית: *"To comply with the notice"*. העתק של הודעת השר צריך להיות מוגש לשני בתי-המחוקקים של אנגליה. כמו כן השר יכול לבטל בכל עת, על-ידי הודעה בכתב — והעתק מההודעה הזאת נשלח לשני בתי-המחוקקים — כל מיינו של חבר ברשות. השר יכול לפטר כל יום כל חבר רשות באנגליה, אף כי זה שירות עצמאי. ואף-על-פי שיש לשירות זה כל הסמכויות, הממשלה לא ויתרה על כוחה וסמכותה. ואינני מדבר על איזה חוק מיושן. באנגליה אין חוקים מיושנים בעניין הטל-וויזיה, אולי יש שם חוקים כאלה בתחומים אחרים, אבל דווקא בחוק של הטלוויזיה הם קובעים כך: ה"סמכויות לשדר שיש לרשות ניתנות לה רק לחמש שנים. ובאנגליה מחדשים את החוק של הטלוויזיה מדי כמה שנים: ב"1964, ב"1972 וב"1973; והם אינם עוברים את העניין הזה, כי הם יודעים שזה מכשיר החודר לכל בית, לכל נפש, לכל מוח, לצריך להחזיק את המכשיר הזה תחת רסן כדי לשמור עליו. אצלנו אין שום דבר. אין שום דבר המחייב את הרשות.

בהצעת החוק שלי אינני מציע לתת לשר אפילו אותה הסמכות הקיימת באנגליה. מה שאני מציע הוא שהרשות תבטיח לשקוד על כך שהתכניות יהיו כאלה ואלה; הרשות תהיה אחראית לכך שבשידורים ובתכ-ניות לא יבוא לידי ביטוי משהו פוגע; הרשות תבטיח שלא ישודר ליד חומר שמקדם מפלגה או גורם אחר. אני חושב שאנחנו ממש חוטאים כלפי נפשות הציבור אם אנחנו משאירים את התחום הזה פרוץ כפי שהוא כיום. אנחנו עדיין לא יכולים לשער לעצמנו את מידת הנזק שגורמת העובדה שאין סמכות שתוכל למנוע את המצב הזה. לא ייתכן שמצב זה ימשיך להתקיים גם להבא.

ייתכן שיש בהצעת החוק שלי דברים קצת יותר חמורים, אף-על-פי שלדעתי, לאור המצב הזה הקיים בארץ, לאור ההפקרות וחוסר כל מרות וסמכויות, כפי שזה אצלנו בשירות הטלוויזיה, מצב שבו כל איש הישר בעיניו יעשה —

יצחק בן-אהרן (המערך):
לא נכון.

חלק מהציבור אינו מזדעזע, אינו מתרגש, אינו מתקומם נגד איזה שהוא שידור בטלוויזיה. ביום ראשון — אלה חלקים בציבור אחד; ביום שני — חלקים בציבור אחר. כל יום עומד הציבור מחוסר אונים, הבחורים האלה מה-טלוויזיה מצליחים לשדר או להסריט דברים שאתה מת-קומם נגדם, ואין לאף אחד אפשרות למנוע דבר או לקרוא משהו לאחריות. גם לשר אין שום סמכות לפי החוק למנוע איזה שהוא שידור או להסיק מסקנות כלפי מי ששידר שידור מסויים, והדבר מסוכן ביותר.

מה אני מציע? — אני מציע לנהוג בדיוק כפי שנו-הגים באנגליה. על רשות השידור העצמאית שבאנגליה מוטלת חובה לפי כללים שבחוק, האומרים כי הרשות חייבת להבטיח שתכניות השידורים תהיינה ברמת-אי-כות מסוימת, ועליה להיות משוכנעת שהתכניות מני-חות את דעתה, הולמות את הדרישות, את הנחיצויות ואת הצרכים שבחוק. עליה לדאוג לכך שלא ייכלל בתכניות — ואני מצטט מן החוק האנגלי — שום דבר שיש בו משום פגיעה בטעם הטוב ובהגינות או שיש בו משום עידוד או הסתה להפרת סדר, למעשה פשע, או שיש בו משום פגיעה ברגשות הציבור. בחוק האנגלי כתוב שאסור לרשות לשדר כל דבר הפוגע ברגשות הציבור, ולא שאלו באנגליה את השאלה: איך תדע מה פוגע ברגשות הציבור ומה לא פוגע ברגשות הציבור? שאלה כזאת לא שאלו. עניין זה נבחן באנגליה כאשר אורה, ששידור מסויים בטלוויזיה קומם אותם, פנה לבית-המשפט ואמר: שידור זה פוגע ברגשותי; אינני יכול לסבול זאת. העניין הגיע לבית-המשפט העליון האנגלי, והשופט הראשי אמר: לכל אורה יש רשות לפנות לבית-המשפט, ובית-המשפט הוא הקובע אם השידור באמת פוגע ברגשות הציבור או לא.

אצלנו אין שום דבר. כל בחור וטוב בטלוויזיה יכול לשדר כל שידור שעולה על דעתו; ואם אתה מת-קומם אין לך שום אפשרות להתנגד ואין לך שום אמצעי להסיק נגדו מסקנות. באנגליה מובטח שלא יכול לה-יות בטלוויזיה שום שידור ולא יכולה להיות שום תכנית שיש בהם ביטוי — וגם כאן אני מצטט מן החוק — לאיזו שהיא חד-צדדיות בתכניות הנוגעות לנושאים בעלי אופי פוליטי או חברתי, השנויים במחלוקת או הנוגעים לשאלות אקטואליות ומאורעות אקטואליים הנמצאים ב-דיון בציבור. הגדירו ואמרו: הרשות היא האחראית לכך, ואם שודר איזה שהוא שידור שיש בו משום ביטוי להד-צדדיות בשאלות השנויות במחלוקת בציבור — לא רק בעניינים מפלגתיים-פוליטיים אלא גם בענייני-תרבות ודת —

מטילדה גז (המערך):
וירידה.

אליעזר שוטק (הליכוד):

או בעניין ירידה — בכל שאלה כזאת רשות השידור היא האחראית.

ומה פירוש אחראית? התכניות המוגשות חייבות — ואני מצטט מהחוק האנגלי — לעבור אישור מוקדם של הרשות, והיא לא תאשר תכניות שאינן בהתאם להו-ראות ולתוכן החוק הזה. הרשות רשאית להורות לא לשדר או לבטל או לשנות כל תכנית או חלק ממנה,

— הצעות חוק של חברי כנסת (שוסטק, שינמן, ידליו, הורביץ, שובל, בן-אהרן, לינקר) —

הקיים. אגב, כל החוק שניסיתי להסתייע בו, חבר-הכנסת שוסטק, חל באמת על "independent" על רשות שידור בלתי-תלויה הבאה נוסף לבי. בי. סי., שהיא גם רשות השידור הגדולה, הציבורית-ממלכתית.

אליעזר שופטק (הליכוד):

לא, זה חל על כל השידורים.

שר-החינוך והתרבות א. ידליו:

ברשות השידור הבלתי-תלויה יש פרסומת, מה שאין בבי. בי. סי. כיום. ולכן החשיבות של הסדר חוקי, כך שגם כאשר אתה גותן אפשרות ליוזמה הפרטית לפי עול וגם כאשר אתה מתיר פרסומת, אתה מכניס את זה למסגרת. אבל זה לא חל בינתיים על המציאות היש-ראלית אלא על רשות שידור פרטית בלתי-תלויה. ש רשות ציבורית אחת בנויה על חוק. יש לה מוסדות שהממשלה ממנה אותם. יש מליאת רשות השידור שהיא מגוונת. המוסדות צריכים לנהל את רשות השידור על-פי המגמות הקבועות בחוק.

זלמן שובל (הליכוד):

בשידורי הראדיו שם יש פרסומת.

שר-החינוך והתרבות א. ידליו:

אם אתה כבר מסתמך על החוק האנגלי — אני לא מצאתי בחוק האנגלי סמכות לשר לפטר עובד שאינו ממלא את חובות החוק, ואינני מציע לשום שר שיהיה ממונה על ביצוע חוק רשות השידור לבקש לו סמכות כזאת. לא מצאתי בחוק האנגלי הוראה הממכיחה את הפארלאמנט או ועדה מועדונית להתערב, אפילו על-ידי המלצות, בהחלטות רשות השידור, כפי שאתה הצעת.

יצחק בן-אהרן (המערך):

אתה רוצה רשות ממשלתית? — זה אפשרי.

אליעזר שופטק (הליכוד):

לא שמעת תחילת דברי. זאת הודעתי בתחילת דברי.

יצחק בן-אהרן (המערך):

אם לא, אין מה לתקן.

ציטת לינקר (הליכוד):

אדוני השר, מנכ"ל רשות השידור הכריז בפירוש שהוא גותן יד חפשית לכל אחד שאחראי על שעה מסוימת של שידור. הוא איננו מפקח כראוי.

שר-החינוך והתרבות א. ידליו:

אני לא שמעתי הצהרה כזאת. מנכ"ל רשות השידור אחראי למה שמתקיים ברשות השידור. אמרתי כי דרוש גם מינוי של חופש ביטוי וריסון עצמי. אנחנו לא באים למנוע את חופש הביטוי. מתן ביטוי מתאים לי השקפות ודעות שונות הרווחות בציבור — וזה כתוב בחוק; שהאינפורמציה צריכה להיות מהימנה — כתוב בחוק.

הצעת החקיקה באה, ללא ספק, להגביל את עצ-מאותה של הרשות על-ידי מתן זכות התערבות בתוכן השידורים לרשויות חיצוניות — הממשלה והכנסת — על-ידי מתן זכות וטו לשר וזכות המלצה לכנסת ולווע-דוניה. היא מרחיקה לכת בכך שמוצע להסמך את השר להורות על פיטורי עובד העובר, כביכול, על הוראות

אליעזר שופטק (הליכוד):

כן, יש לך הרבה כוח למנוע משהו?

— לאור כל מה שקיים היום היה צריך ליצור חוק שיאפשר לכופף את המקל לצד השני כדי שיתיישר במקצת. אינני מרחיק לכת, אבל אני מבקש מהכנסת לא להשאיר את העניין כפי שהוא עכשיו. אסור להש-אירו כך. צריך לתקן את חוק רשות השידור. צריך למל-או קצת תוכן, ליצור איזון שהיא מסגרת ולהטיל אחריות על מישהו בטלוויזיה, שידע על כל דבר לפני שהוא מתבצע ולא לאחר מכן. ואם יידע על כך, צריכה להי-נתן אפשרות להסיק מסקנות.

זו הצעת החוק שלי.

חיר' פ. שינמן:

רשות הדיבור לשר החינוך והתרבות, לתשובה.

שר-החינוך והתרבות א. ידליו:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ידועה דעתי שר-שות השידור — הראדיו והטלוויזיה, כאחד — מצווה לפעול על-פי מגמות המוגדרות בחוק רשות השידור. לפי דעתי, המגמות ברורות לחלוטין. ידועה גם דעתי שהכרחית ברשות השידור מיוזמה מרחיקת לכת של חופש ביטוי מצד אחד ושל ריסון עצמי מצד אחר. ודרוש אצל עובדי רשות השידור אומץ לב לא רק לחשוף נקודות תורפה ולהביא לציבור מידע מהימן אלא גם להיגור משידורים סנסאציוניים. אבל כל הדברים הללו ניתנים לביצוע במסגרת החוק הקיים ובמסגרת המוס-דות הציבוריים הקיימים ברשות השידור.

יגאל הורביץ (הליכוד):

כך זה נראה. עם החוק הקיים ועם ההשגחה עליו — כך זה נראה.

שר-החינוך והתרבות א. ידליו:

לכל אחד פה יש, כמובן, הערכה משלו. אבל עניין של הוגנות, למשל, כלפי דעות שונות הרווחות בציבור קבוע בחוק באופן ברור, ואין מה להוסיף. וכתיבה ב-חוק אינה משנה. אי-פגיעה בציבור, ברגשות הציבור, מובטחת בחוק הפלילי. אם כי אישית — מכל ההצעות של חברי-הכנסת שוסטק לא הייתי מתנגד להצעה שיי-כתב בחוק שלנו שאין משרדים בתכניות דבר הפוגע בטעם הטוב או בהגינות או העלול לעודד פשע או להסית לפשע. זה הדבר היחיד שלא הייתי מתנגד לו. אבל הבעיות אינן נפתרות בנוסח שבסופו של דבר אינו כל כך אופראטיבי ומה שאופראטיבי מובטח היום בחוק הקיים.

למשל, סמכויות האיסור של השר באנגליה — ספק אם אי פעם ישתמשו בהן. ברשות השידור יש מוס-דות ציבוריים, ואנחנו החלטנו בכנסת — אינני מציע לחזור מזה — שאת רשות השידור לא מנהלת הכנסת ולא מנהל השר אלא מנהלים מוסדות ציבוריים שיש בהם ייצוג לכל גוני הקשת הפוליטית ויש בהם ייצוג לכל הלכי הרוח בספרות, באמנות, בקומוניקאציה. אני חושב שמוסדות רשות השידור צריכים לנהל את רשות השידור. זה כן. ויש תהליך חשוב גם של שיפורים בר-שות השידור וגם של ועד מנהל המתחיל לנהל; ואת התהליך הזה אנחנו יכולים לעודד היום על-פי החוק

הלית סדירה יותר; יש משברים כספיים ברשות השידור, יש בעיות של אירגון עבודה. יש בצקלוני הצעות משלי. לא זה הזמן להעסיק בנושא זה את הכנסת. אין טעם להעביר את ההצעות שהציע חבר-הכנסת שוסטק לוועדה כלשהי בכנסת, ואני מציע להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

אליעזר שוסטק (הליכוד):

אני מבקש רשות להתייחס לדברי השר, אבל בשבוע הבא. גם את ההצבעה אני מבקש לדחות לשבוע הבא.

הי"ר פ. שינמן:

חברי הכנסת, היות שקיימת זכות למציע להשיב לאחר תשובת השר — — —

יצחק בן-אהרן (המערך):
אין תקדים כזה.

הי"ר פ. שינמן:

נכון שאין תקדים. המציע מבקש בכל זאת לעיין ביסודיות בתשובתו של השר כדי שיוכל לענות. בקשתו היא שנדחה את הסיכום של הדיון בהצעת החוק הפרטית שלו לשיבה אחרת.

שר-התינוך-והתרבות א. ידלון:

אדוני היושב-ראש, לא אוכל להיות בשבוע הבא בכנסת. אבקש לתאם אתי.

הי"ר פ. שינמן:

לא קבענו בדיוק שנקיים זאת בשבוע הבא. באחת הישיבות הקרובות. אני נענה לבקשתו של חבר-הכנסת שוסטק, וסיכום הדיון יידחה לאחת הישיבות הבאות.

החוק. נדמה לי שהכנסת יותר מדי טעיפים, חברי-הכנסת שוסטק, שיש בהם מגמה ברורה לצימצום עצמאותה של רשות השידור, וזה עומד בסתירה לרוח החוק המקורי.

יגאל הורביץ (הליכוד):

איוו עצמאות יש שם? אני רוצה שהמצב הנוכחי לא יישאר.

שר-התינוך-והתרבות א. ידלון:

עצמאות המשוחררת מגורמים ממשלתיים-פוליטיים. יכול להיות לנו פיקוח, ויש לנו פיקוח.

רבותי, הנושא מורכב ומסובך. הצעת החוק של חבר-הכנסת שוסטק לא פותרת ולא מסייעת. לרוב טעיה אני מתנגד. יש טעיף ויש נוסחה שהייתי מסכים להם, אבל לרוב הטעיפים אני מתנגד. לפי דעתי, אדוני היושב-ראש, חבר-הכנסת שוסטק בחר בזמן הלא-מתאים ביותר להביא הצעה בנושא של רשות שידור במדינה דמוקרטית. אני מציע לחברי-הכנסת שוסטק להסתפק ביזמתו. לפי דעתי, היום אין מקום לעסוק בנושא הזה.

יצחק בן-אהרן (המערך):

בכנסת הבאה יהיה לך רוב ותביא זאת.

יגאל הורביץ (הליכוד):

אתה צודק. דברך נכונים ונעשה זאת.

שר-התינוך-והתרבות א. ידלון:

אין זה הזמן המתאים. יש הצעות שלפי דעתי צריך היה להביא אותן לתיקון חוק רשות השידור — לאו דווקא כדי להתערב בתכנים אלא כדי להבטיח שהמערכת הזאת תפעל בצורה אירגונית סדירה יותר, בצורה מיני-

2. חוק הסעד הרפואי (מחלות נדירות), תשל"ז—1976 *

הי"ר פ. שינמן:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק של חברי-הכנסת בן-מאיר בנושא: חוק הסעד הרפואי (מחלות נדירות), תשל"ז—1976. רשות הדיבור לחבר-הכנסת בן-מאיר.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אחד המבחנים הישנים של החברה ושל המדינה הוא מידת הרגישות האנושית שחברה ומדינה אלה יכולות להראות כלפי אזרחיהן, תושביהן-אנשיהן.

אני רוצה להעלות כאן הצעת חוק שאמנם נוגעת למספר מועט של מקרים, אבל בכל מקרה מקופלת לפעמים גם טראגדיה אנושית, בודאי בעיה אנושית, תקווה אנושית גדולה וגם מבחן לרגישות שלנו, של מדינת ישראל והחברה בישראל, לצערנו של אדם, גם אם מדובר במספר מועט של בני-אדם.

אדוני היושב-ראש, מדינתנו נתברכה, לדעתי, במערכת-בריאות רפואית מתקדמת מאוד. אנחנו יודעים שתוחלת החיים במדינת ישראל, ברוך-השם, בין הגבוהה בעולם. אנחנו יודעים שהמדינה השקיעה בשנים האחרונות מיליארדי לירות בנסיון לקדם את מערכת האישפוז, את מערכת הבריאות על כל חלקיה. אנחנו

יודעים שהודות למוח היהודי יש כאן בארץ מיטב הרופאים בעולם. ואנחנו יודעים, למשל, עד כמה אור-חזק של ארצות שונות מנסים להיעזר באותם רופאים מומחים שיש אצלנו, באותם שירותי הרפואה היקיימים בארץ — מארצות שכנות וגם מארצות רחוקות. יש לברך על כך. בצדק שמה המדינה דגש גדול בנושא הזה: למצוא את המאקסימום שאנחנו יכולים להפיק מקידום מדע הרפואה בעולם כדי לעשות כל מאמץ להציל חייו של אדם. וכבר אמרו חז"ל: "כל המקיים נפש אחת מישראל... כאילו קיים עולם מלא". במאמר המקורי של חז"ל נאמר: "לפיכך נברא אדם יחידי". הייתי מציע לחברי הכנסת הרוצים ביטוי לרוח הדמוקרטית לפי תפיסת היהדות, לרוח המדגישה את חשיבות האדם, את קדושת חיי האדם — אל תחפשו במקורות זרים. אפשר למצוא את זה באותו מאמר נפלא של חז"ל — חברת-הכנסת שולמית אלוגי, חבל שאת לא שומעת, היית דווקא שומעת משהו מעניין — המאמר למה נברא אדם יחידי — ללמדך ש"כל המ-קיים נפש אחת מישראל... כאילו קיים עולם מלא". ובכך רצו חז"ל לומר שהקדוש-ברוך-הוא ברא את האדם הראשון לבד כדי להמחיש את העובדה שאין מחיר לחיי אדם. כפי שאמרו חז"ל: "מאי חזית דדמא דידך סומק טפ"י". אנו לא מודדים דם בכמות אלא: מה

מציע שבמקרה זה תבוא המדינה לעזרת המשפחה. אני יודע שזה כרוך בהוצאה גדולה. אבל אני יודע שמדינה יכולה לעמוד בזה. אני מציע בהצעת החוק את הסעיף הבא: "כל אדם התולה במחלה נדירה ואשר לדעת הרופא הממשלתי הבכיר אין לה אפשרויות ריפוי בארץ, יקרא ויציג לפניו תוכנית טיפול לרפואה בארץ זרה, ויציג לפניו תוכנית טיפול, לרבות מימון השתיה של החולה לצרכי איבחון וריפוי בבתי-חולים, או בבית-מרפא בחוץ-לארץ, הידוע באותה עת כמקום מרפא למחלה נדירה, לפי דעתו של הרופא הממשלתי הבכיר." אני מדבר על רופא ממשלתי בכיר ולא רופא פרטי.

יש, כמובן, סעיף נוסף, האומר ששר הבריאות יהיה הממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

ייתכן שיש מקום לסייג את החוק עוד יותר. אינני עומד דווקא על הניסוח הזה. אני ער לבעיות התקציביות של הארץ. אני יודע שיש צרכים רבים בארץ במערכת הבריאות וכי קשה להיענות לתביעות שונות בגלל מגבלות תקציביות. אינני מתעלם מזה. לכן יכול להיות שנוכל לעשות זאת בשלבים, אולי נסייג זאת, אבל העקרון הוא החשוב. חשוב שבעקרון תסכים המדינה ללכת לקראת מקרה כזה. יכול להיות שנשמך את השר להגביל זאת עוד יותר, אולי עד סכום מסוים או חלק מהמחיר המלא.

זאת קריאה טרומית של חוק, ובוועדה תהינה כל האפשרויות פתוחות, וגם אני אהיה פתוח להצעות מהצעות שונות. ואני מאוד מבקש שהכנסת לא תדחה את ההצעה. יש בה עקרון יהודי, הלכתי ואנושי ממד רגה ראשונה, עקרון של "כל המקיים נפש אחת... כאילו קיים עולם מלא", עקרון של ערך חיי אדם. באופן עקרוני צריכה הכנסת לתמוך בחוק הזה בהכרה של המדינה בחשיבות אותו עקרון; בוודאי נמצא את הדרך לעמוד בזה במגבלות האפשרויות. אני מבקש להעביר את ההצעה החוק לוועדה. זה איננו חוק שחוקר את ההיסטוריה, אבל זה צעד חשוב — גם בימים קשים אלה — שיוכיח כי הכנסת רגישה גם לבעיות קטנות, לבעיות אנושיות. ויהיה זה סימן היכר לחברה בריאה וצודקת.

הי"ר ב. שינמן:

רשות הדיבור לשר הבריאות לתשובה.

שר-הבריאות ז. שם-טוב:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בסעיף 1 של הצעת החוק של חברי-הכנסת בן-מאיר ניתנו הגדרות על כמה מהמושגים בחוק. בסעיף 2 של אותו חוק נאמר שכל אדם חולה במחלה נדירה, ואשר לדעת הרופא הממשלתי הבכיר אין לה טיפול בארץ, יהיה זכאי לעזרת המדינה בקשר לריפוי המחלה בחוץ-לארץ. כפי שציין חברי-הכנסת בן-מאיר בעצמו, מדינת ישראל נחברתה ברפואה ברמה גבוהה מאוד, ומעניין לציין שבעולם כולו יודעים להעריך את מרכזי הבריאות שיש לנו. לא פעם נאמר לישראלי המגיע לרופא בחוץ-לארץ, שאין כל סיבה מדוע לא יקבל את טיפולו בישראל. המשפט הראשון הנאמר הוא: מה פתאום הגעת הנה? יש לך בארץ מומחים בכל שטח משטח הרפואה,

אדם דם של משהו לעומת רבים אחרים. כאשר צרים על עיר ואומרים: תנו לנו יהודי אחד, אחרת אנחנו נחריב את כל העיר. פוסקת ההלכה: לא יתנו יהודי אחד, גם אם כולם נתונים בסכנה, כי "מאי חזית דדמא רידך סומק טפי" — הדם של אדם אחד הוא אדם כמותה מידה כמו הדם של אחר.

אפשר להרחיב בדוגמאות נוספות ממאמרי חז"ל, מההלכה המוכיחות עד כמה החשיבות היהודית חיי אדם. ואין מחיר גבוה מדי כדי להציל חיי אדם כלשהו, בוודאי חיי ילד בישראל.

הצעת חוק זו באה לגעת בפירצה מסויימת שקיימת. פירצה זו, אני חוזר ואומר, היא פירצה קטנה, כי יש לנו בארץ מיטב הרופאים ומיטב אנשי הרפואה, ואנחנו מתקדמים בשטח זה. אבל מפעם לפעם עולים מקרים יוצאי דופן. הנה, למשל, המקרה שאירע באלון-שבות, כאשר אשה היתה מחוסרת הכרה במשך זמן רב וסכנה נשקפה לחייה. המומחים הגדולים ביותר בארץ אמרו לבעלה כי יש בעולם שני מקומות אשר בהם, ורק בהם, אפשר לעבור ניתוח, שאם היא תוכל לעבור אותו אפשר יהיה להציל את חייה.

אני פונה לחברי הכנסת מהבחנה האישית של העניין. יש בעל, יש אשה צעירה, אם לילדים, והיא מחוסרת הכרה ואין לה מרפא. הרופאים אומרים שיש מקום אחד בשווייץ ומקום אחד באמריקה הצפונית ששם יש סיכוי ואפשרות לנתח את האשה ולהציל את חייה. אין לי ספק שתוך זמן קצר אפשר יהיה גם בארץ לעבור ניתוחים מסוג זה. אבל האם אנחנו יכולים להשיב לאותה משפחה שאין באפשרות מדינת ישראל להציל את חיי האשה? במקרה הנדון לא היה אל מי לפנות. מדובר, כמובן, בהוצאות גדולות.

אני חוזר ואומר: אין מחיר לחיי אדם. מספר אנשים התגייסו בנושא זה, ביניהם חברי-הכנסת בורג והמר וכן אנשים אחרים, וגייסו מתוך הציבור — ואני ממלה על נס את היענות הציבור — מאות אלפי לירות. אבל אני מרשה לעצמי לומר שלא כל אדם יכול היה אולי להגיע לאותו ועד חשוב שהצליח להביא תרומות כאלה של הציבור.

אני משבח זאת, אני רואה בזה אחד מסימני ההיכר שלנו, שיש אצלנו ערך סוציאלי שווה ברפואה הציבורית לעני כלעשיר ולקטן כלגדול. רואים אדם חסר-כל שוכב בבית-חולים, וראש המחלקה עצמו מקדיש לו שעות של טיפול, כי המקרה מצדיק זאת. אם מדובר במקרה קשה המנחם הגדול ביותר ינתח אותו. כך צריך להיות. דיני נפשות לא מבדילים בין מי שיש לו יותר לבין מי שיש לו פחות. אני פונה לחברי המערך: אין דבר יותר סוציאלי ויותר בעל צדק סוציאלי מהנושא הזה. כאשר מדובר במקרים נדירים שבהם מוצדקת נסיעה לחוץ-לארץ לפי החלטת רופאים, נוצר מצב שמי שיש לו אמצעים כספיים יכול לנסוע; מי שיכול להביא להתגייסות ציבורית, גם הוא יכול לנסוע, אבל לא בכל מקרה אפשר להביא להתגייסות ציבורית. לעתים בא אדם מציבור מסוים, ואולי ממקום מסוים בארץ, ממונים מסויימים, ואין לו אפשרות כזאת ואין לו גנעים כאלה והוא איננו יכול לעשות זאת, ואז המשפחה — אם זה ילד קטן או אם צעירה — צריכה לעמוד מנגד ולראות שאי-אפשר להציל חיים בגלל חוסר כסף. לכן אני

זה לא עניין של מחלה נדירה, כי זאת לא קיימת, אלא עניין של אפשרות לתת את השירות. אינני יודע למה חברי הכנסת בן-מאיר, בנדיבות לב כזאת, מציע להטיל את הוצאות הריפוי על קופת המדינה.

חברי הכנסת בן-מאיר, אתה התרעמת על חברי ה' כנסת שהפריעו לך, אבל אתה קורא עתון ולא מאזין לשר.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
אדוני השר, אני מאמין לכל דבר.

הי"ר מ. שחל:

חברי הכנסת בן-מאיר עושה שלושה דברים בבת אחת — הוא מאזין, כותב וקורא.

שרי-הבריאות ו. שם טוב:

למה פוטר חברי הכנסת בן מאיר בנדיבות כזאת את קופת-חולים, שהיה מבוטח בה כל ימי חייו? הוא פוטר אותה מהנטל ומטיל אותו על קופת המדינה. היום אנחנו נותנים פטור באותם מקרים נדירים שהרופאים אומרים שאי-אפשר לבצע ניתוח כזה בארץ. אנחנו נותנים פטור ממס נסיעות, הקלות בהשגת כרטיס טיסה מ"אל על". אנחנו תובעים מקופת-חולים שתשתתף בסכום שהחולה היה צריך לעלות לה לוא היה עובר ניתוח בארץ. היום מחיר יום אישפוז הגיע ל-500 ל"ר.

מנחם ידיד (הליכוד):

אפשר לתקן את ההצעה ברוח הדברים שהשר אומר.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
אני בהחלט מוכן לתיקונים.

שרי-הבריאות ו. שם טוב:

אני אמרתי שחברי הכנסת בן מאיר זורק בקלות את העומס על קופת המדינה ופוטר את קופת-חולים. בחוק ביטוח בריאות קבענו שאמנם יש אחריות לדאוג במקרים נדירים כאלה שהקופה תישא בנטל.

אני בהחלט מסכים שהצעת חברי הכנסת בן-מאיר תועבר לוועדה, עם כל ההסתייגויות שהבאתי כאן.

הי"ר מ. שחל:
לאיוו ועדה?

שרי-הבריאות ו. שם טוב:
לוועדת השירותים הציבוריים.

הי"ר מ. שחל:

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת — להעביר את הצעת חוק הסעד הרפואי (מחלות נדירות), תשל"ז—1976, לוועדת השירותים הציבוריים.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת חוק הסעד הרפואי (מחלות נדירות), תשל"ז—1976, לדיון מוקדם בוועדת השירותים הציבוריים נתקבלה.

ואנחנו לומדים מהם; ואילו אתה הוצאת כסף כדי לחפש ריפוי בארצות רחוקות.

אינני סבור שיש מחלה כלשהי, גם מחלה נדירה, שאין לה אפשרות ריפוי בארץ. רק המחלות הפוליטיות הנדירות שלנו — להן קשה למצוא ריפוי מלבד התפלגות. אין מחלה שאין לה טיפול בארץ. אפשר לומר אולי כי לאור ההתפתחות הגדולה של הטכנולוגיה יש מחלות, שאינן נדירות, שיש להן תרופות בשיטות ריפוי בארץ, אבל בארצות מסוימות יש מיכשור טכנולוגי מתקדם ביותר, ויש מרכזים שהתמחו בשימוש באותן טכנולוגיות, במיוחד בשטח הכירורגיה.

אפילו לוא הייתי הולך לקראת הצעת חברי הכנסת בן-מאיר, לא הייתי קובע קריטריונים שסוגרים הרמטית את הצעת החוק. לפי ההצעה לא יהיה כמעט מקרה שייכנס להגדרה הגל, כי אין מחלות נדירות שאינן מוכרות לנו. יש רק טכנולוגיות חדשות.

בעיה אחרת היא בעיית התקציב. חברי הכנסת בן-מאיר קובע: "לרבות מימון השהייה של החולה לצרכי איבחון וריפוי בבית-חולים...". בדרך כלל תשלום ה' שהייה של החולה במקום הריפוי, תשלום הוצאות הדרך של החולה — אלה הוצאות ניכרות ביותר. אבל הבעיה מורכבת יותר. אין מקרה שבו סוג כזה של חולה נוסע לבד. בדרך כלל מתלווים אל חולה כזה אדם נוסף, ולעתים תכופות יותר — שניים. המדובר איננו בכיסוי הוצאות החולה בלבד אלא גם בכיסוי הוצאות המתלווים אליו. ובמקרים רבים זה עניין של מאות אלפי לירות, עד חצי-מיליון לירות, למלווה אחד או שני מתלווים להוצאות הריפוי באותו המרכז.

אנחנו חייבים לומר: חולה ההולך לניתוח למומחה הגדול ביותר עם הטכנולוגיה החדשה ביותר מקטין במאקסימום את הסיכון ומגדיל את הסיכוי. בטחון מוחלט אין.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
צריך תמיד סיעתא דשמיא.

שרי-הבריאות ו. שם טוב:

אין ויכוח על כך. אינני שולל את הצד האנושי להציל חיי אדם. אבל עליידי תשלום של 400 אלף או 500 אלף לירות כדי להגדיל את הסיכוי של הצלת חיי אדם אני מקטין את הסיכוי להצלת חיי 10 חולים אחרים. אין גבול למחיר שצריך לשלם כדי להגדיל סיכויי של חולה להישאר בחיים, אבל אנחנו חיים במשטר כספי של סולם עדיפויות.

אני חולק על ההגדרה הראשונה בהצעת החוק, ש' היא הגדרה של "מחלה נדירה". הייתי רוצה להפנות את תשומת-לבו של חברי הכנסת בן-מאיר לעובדה ש' הבעיה הזאת תמצא את פתרונה במסגרת חוק ביטוח בריאות. חוק ביטוח בריאות נמצא בשלבים אחרונים להכנתו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

בסעיף 13 לחוק נאמר: "בכפוף לתקנות שיוחקנו לפי סעיף 3 ייתנו למבוטח שירותי קופת-חולים לפי תקנונה בישראל בלבד, וזולת אם אין בישראל אפשרות לתת את השירות הנדון".

3. חוק לתיקון דיני עונשין (פיתוי להמרת דת), תשל"ה — 1975 *

בכל מקום שחרבם השיגה. כעבור שנים גורשו מהארץ. אך נושאי רעיון הצלב לא תמו. היום מנסים המיסיונרים, שהם נושאי הצלב המודרניים, להשליט את הצלב בארץ-ישראל באמצעות פיתויים שונים: בתיספור, דיור, חבילות מזון, ויזות לחוץ-לארץ, סרטים ועוד. השיטות "נתעדרו" מאז שימשה החרב אמצעי-השיכנוע העיקרי של המיסיון, אך המטרה נשארה בעינה.

פעילות המיסיון, שמשמעותה האמיתית ציד נפש שות תמימות, פסולה בעיני היהודי וזרה לרוחו. עמנו, בעל מורשה דתית עתיקה ועשירה. לא ניסה בדרכו ה"היסטורית הארוכה" לנצל עליונותו הרוחנית התרבותית על-מנת לבולל את הגויים שבסביבתו. נפש האומה ה"ישראלית" סלדה מסוג זה של גרים שאינם באים לחסות בצלה תוך הכרה פנימית ואהבת אמת. ולכן, לאומתנו — אומה שנהגה כפי שנהגה — הזכות המוסרית המלאה לתבוע התנהגות דומה גם מבני דתות אחרות.

כבוד היושב-ראש, למעלה מ-30 קבוצות מיסיון שונות פרשו רשתן בארץ. לרשותן מנגנונים ומוסדות, תקציבים של מיליונים ומאות פעילים. הם מתבססים על 67 מוסדות חינוך מיסיונריים ידועים ומוכרים, שהמדינה אינה יודעת דבר מהנעשה בתוכם, ולכן קשה לעמוד על התיקף הגדול והמדידיק של הבעיה. יש חומר עצום על פעילותם של המיסיונרים בארץ, והייתי יכול להביא — אילו הזמן היה מרשה לי — עשרות דוגמאות ופרטים רבים לתאר את התמורה שהם מציעים: בדיור, בירידה מן הארץ, בחינוך יסודי ועל-יסודי, באי-התייחסות לצבא, ביטולים ובשוויה במרכזים מיסיונריים בארץ ובחו"ל, בסרטים ועוד ועוד. רבה פעילותם בשכונות העוני, במרכזי הקליטה ובשיכונים העולים החדשים.

פעילותם של המיסיונרים איננה מכירה בגבולות. הם הגיעו לאחרונה לשכונות קריית-הרצוג בבני-ברק, המ"א ונחלסות בעולים חדשים רבים. "חבר הפעילים", ששם לו למטרה למנוע התפשטות גנע המיסיון, גילה ברבים את השפעת המיסיון בבני-ברק, הסב את תשומת לב אבות העיר והביא להם הוכחות חותכות על שיתות הפעולה של המיסיונרים בעיר זו, שגרמו לירידתן של מספר משפחות מהארץ.

פעילותם של המיסיונרים התרחבה בשנים האחרונות. הם מצאו כר נרחב בקרב שכבות המצוקה והעולים החדשים. באזורים אלה צורת השיכנוע היא אחת ויחידה: עזרה בכסף או בשווה כסף, עידוד בהגירה ועוד. שליחיה של הכנסיה הנוצרית אינם בורנים בדרכי פעולתם, ושום אמצעי אינו פסול בעיניהם כדי להעלות יהודים בחכתם. קשה לגקוב מספרים, אך לפי הנחונים, המ"א רוכזים בכמה גופים העוסקים בפעולה נגד המיסיון, פעילים בארץ כמה מאות מיסיונרים. זוהי קבוצה המעוררת דאגה ציבורית לא רק בקרב אלה החרדים לדמותה ה"הודית" של המדינה. זהו ציבור המטריד קשות את שירותי הבטחון, המחייב עיגות אנשי לשכות הסעד וה"מדיר שינה מעיני הורים שאינם יודעים לאיזה סוג של חוגים ופעולות הווי הוזמנו לידהם.

המיסיונרים פרושים כמעט בכל המדינה. הם מתרכזים בעיקר באזור תל-אביב, נתניה, באר-שבע, ערד, אופקים, אילת, עפולה, עכו, חיפה וירושלים. המיסיונרים

היור"ר מ. שחל:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק לתיקון דיני עונשין (פיתוי להמרת דת), תשל"ה — 1975, של חברי-הכנסת יהודה מאיר אברמוביץ. רשות הדיבור לחבר-הכנסת אברמוביץ.

יהודה מאיר אברמוביץ (חזית דתית תורתית):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, לאחר שנים רבות של ציפיה וכיסופים זכינו, בעזרת-השם, לחיות על אדמת ארץ הקודש. חבלי קליטה קשים עברו על רבבות מאז-רחי ישראל. קיווינו שנוכל לחיות בארץ הזאת כפי שאנו — כיהודים — בלי פחדים ובלי מסווה. קיווינו שנוכל לשכוח את צל אימי האתמול, בלי הצורך להסתיר את זהותנו וללכת בצדי הדרכים, מחשש פן יזכירו לך כי יהודי אתה. באנו לכאן לחיות חיים יהודיים. אך, לצערנו, מסתובבים בארצנו חתונים המנסים לפתות יהודים לסור מדרכם, המנסים לנצל מצבים קשים, הקיימים אצל רבים בשל תופעות הזמן והתנאים, ותמור"ת בצע כסף מנסים לגרום להמרת דתם.

חוק לתיקון דיני עונשין (פיתוי להמרת דת), שא"ני מציע, בא למנוע מתן הטבות כפיתוי להמרת דת. הצעת החוק אומרת: "1. מי שנותן או מבטיח לתת כסף, שווה כסף או טובת הנאה אחרת כדי לפתות אדם להמיר דתו או כדי לפתות אדם שיגרום להמרת דתו של אחר — דינו מאסר חמש שנים או קנס 50,000 לירות. 2. מי שמקבל או מסכים לקבל כסף, שווה כסף או טובת הנאה אחרת תמורת הבטחה שימיר דתו או שיגרום להמרת דתו של אחר — דינו מאסר שלוש שנים או קנס 30,000 לירות."

חברי הכנסת, האירגונים המיסיונריים הפועלים בארץ נוקטים אמצעים רבים ושונים כדי לצוד נפשות. הם משופעים באמצעים כספיים בלתי-מוגבלים והם נטלים לקשי יום ומרודי נפש, מבטיחים הבטחות שונות ולוחצים על נקודות רגישות.

כמעט בכל כנסיה נוצרית יש מאמינים הרואים כאתגר עליון להעביר לדת הנוצרית מאמינים של דתות אחרות. ויותר מכל רוצים להעביר לדתם יהודים, אשר אותם רדפו במשך אלפים שנה.

לאחרונה גברה פעילות המיסיונרים המנצלים את המצב הכלכלי הקשה לשם קידום מטרותיהם. אירגוני המיסיון פועלים אף בקרב חיילי צה"ל ומנסים להשפיע עליהם לערוק מיחידותיהם, כעדותו של שר בממ"שלת ישראל. האמצעי היחיד היכול לבלום את פעילותם של המיסיונרים בארץ הוא חוק נגד פעילות זו, פעילות המלווה בפיתוי חמרי.

כנסת נכבדה, לפעילות המיסיונרית בארץ-ישראל נודעת משמעות מיוחדת ובלתי-רגילה. מאז ומתמיד בו"לט המאמץ המיסיונרי לנצר דווקא יהודים. זה הוא חלק מהמאבק הבלתי-פוסק בין שתי הדתות.

בימי מסעי הצלב, המעבירים עד היום חלחלה בקרב כל יהודי, יצאו הנוצרים לכבוש בחרב את ארץ-ישראל. יהודי אירופה, המורח התיכון וארץ-ישראל הופקרו ל"השתוללות הדמים של המוני נוצרים, שיצאו להשליט את הצלב בארץ הקודש ובדרכם שחטו רבבות יהודים

ריד ומוצוע. יהודי שהשתמד היה גורם לאבד אישי ונוקב אצל כל יחיד בעם. ואם אירע שילד יהודי הובל לשמד — לא היה גבול למאמצים של כל יהודי להצילו. שוויון הנפש המציין את גישת חלק מהציבור בישראל כמוהו כשוויון נפש מול השמדת חלקים מעמנו.

"המחטא את האדם יותר מן ההורג" — אמרו לנו חכמינו זכרונם לברכה. שאגנות מול שמד הוא פשע שאין לו כפרה ותיקון.

המסיון, כעמלק בזמנו, מנסה לזנוב בנחשלים שב"עם. אסור לנו לאפשר לו זאת. נשמר על שרשרת הדורות של עמנו. הבה נראה את המאבק לא בנושא דתי בלבד. זהו נושא לאומי החשוב לקיומנו. אין הוא מתכוון לצמצם זכויותיהם של בני דתות אחרות אלא למנוע פעילות דתית וזה בין יהודים בצורה של פיתוי חמרי להמרת הדת.

אני מציע לכבוד השר ולכנסת לקבל את הצעת החוק ולהעבירה לדיון בוועדה.

הי"ר מ. שחל :

מאחר שרשום אצלי שר המשפטים לתשובה, ואני מניח שמדובר בשר הדתות — — —

שר המשפטים ח. י. צדוק :

שר המשפטים.

הי"ר מ. שחל :

שר המשפטים? אני מבקש משר המשפטים להשיב. חשבתי שיש כאן עניין של דת — — —

שרלמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

יש כאן גם עניין של חופש דת, חופש מצפון — אם יש דבר כזה.

שר המשפטים ח. י. צדוק :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק שמציע חבר הכנסת אברמוביץ באה להילחם, עלי-ידי הפעלת החוק הפלילי, בפיתויים חמריים להמרת דת — עלי-ידי כסף או טובת-הנאה אחרת.

בהברי ההסבר להצעה נאמר, ואני מצטט: "לאחרונה גברה פעילות המיסיונרים המנצלים את המצב הכלכלי הקשה בארץ לשם קידום מטרותיהם". ועוד, ואני מצטט: "אירגוני המיסיון פועלים אף בקרב חיילי צה"ל ומנסים להשפיע עליהם לערוק מיחידותיהם". המעניין בהברי ההסבר להצעת החוק עשוי להתרשם כי עדים אנו לתופעה של מכת מדינה וכי רב מספר אחינו בני ישראל הנופלים ברשת הטמונה להם. עם שלבי אינו

גם אף במקרה אחד שבו מאבד עם ישראל יהודי שיצא לשמד, סבור אני כי בטרם נצא למלחמה בכלים הכבדים של החוק הפלילי מן הראוי שנבדוק תחילה לאשור רה את התופעה שבה חפצים אנו להילחם ואת השלכותיה האפשריות של המלחמה באותה תופעה, בדרך שמיציע חבר הכנסת אברמוביץ. שהרי מגמת החוק הפלילי אינה להגן על עקרונות מופשטים או לשמר עיקרי חיים, השקפה ומוסר באשר הם. פגיעה בחירות הפרט עלי-ידי הפעלתו של החוק הפלילי לא נעשית אלא במידה ההכרחית לשמירה על סטאנדארד מינימאלי של חיי חברה תקינים, וזאת כהגנה מפני התנהגות שיש בה פגיעה או סכנת פגיעה בפרט או בכלל. מכאן שאילו

פעילים באוניברסיטאות הארץ ואחד מראשיהם הכריז בשיחה עם סופר "מעריב", ואני מצטט: "אמונתנו ועשיית נפשות לה היא לגבינו שאלה של חיים ומוות".

כבוד היושב-ראש, כמה סיבות עיקריות קיימות להתגברות פעילות המיסיון בשנתיים האחרונות (א) חדירת אווירת הסנוביזם לחברה הישראלית. יש חושבים כי חינוך במסגרת זו עדיף על החינוך הרגיל; (ב) ניצול התנגשויות האזרחים עם רשויות ממלכתיות כמו מס הכנסה, עיריות, לשכות סעד וכדומה. בכל מקרה כזה, כאשר האיש נמצא במצב קשה, באים "מושיעיו", כביכול, ומציעים לו עזרה כספית תמורת אמונת הנפש. מספרם של אלה הולך וגדל. אלו הם קבוצות הנתונות במצוקה כלכלית וסוציאלית או נתונות במצוקה חברתית וקשיי קליטה, בעיקר קבוצות של העולים החדשים ממזרח אירופה.

כנסת נכבדה, אנו מוועיקים כבר למעלה מ-25 שנה נגד בעיה זו. אין היא בעיה דתית בלבד אלא בעיה הנוגעת גם לכל יהודי. המיסיונרים מתהלכים בתוכנו בחפשויות, מנצלים בצורה שפלה את המצב השורר בארץ ועושים בממונם הרב נפשות לאמונתם. יש לשאול: כלום יכולה המדינה להביט בשוויון נפש כאשר דברים כאלה נעשים לעין השמש?

יש זהות אינטרסים מוזרה בין המיסיונרים לבין מתנגדי המדינה. בעבר הוכח שיש קשר בין גופים מיסיונריים לבין חוגים המוקרבים לאירגונים ערביים חתרניים, וכן בין אלה לבין מועמר קדאפי, שליט לוב. ב-2 וב-4 בפברואר 1973 פירסם העתון "מעריב" מחקר מקיף על פעילותם של המיסיונרים בארץ. כתב העתון דיווח על מסמך שהגיע לידי ובו עדות מפורטת על העזרה הכספית שמגישה מצרים לאחד האירגונים ה-מיסיונריים הפעילים בירושלים. העתון מוסר על נסייעותיהם התכופות של המיסיונרים לקפריסין ומעלה שאות לות נוקבות הקשורות לצד הבטחוני של מכלול היבטי הפרשה.

כנסת נכבדה, בגולה הדביקו, שלא בצדק, את תו "מה יפית" ליהדות התורה ומנהגיה, כאילו נכנעו לפני הגויים. והנה רואות עינינו כיצד מדינת ישראל מבססת פעילותה על מדיניות של "מה יפית" לפני מדינות העולם. מדינות ערב מגרשות מתוכן את המיסיונרים. הודו ושבדיה חוקקו חוקים נגד פעילות המיסיונרים. ואנו קולטים את אלה העוברים מדינות אלה. עד כה חששנו גם מצרפת וכנסיותיה. האם גם עתה, אחרי מעשה אבו דאוד, תעמוד מדינה זו בדרך לחקיקה נגד פיתוי להמרת דת בישראל?

כבוד היושב-ראש, מאז אורכשדים, דרך מוקדות האוטו-דהיפה ועד למשרפות בשואת אירופה לא יכלו כל להבות תבל וכל אשי גיהנום להכניע את אמונת הנצח של עם ישראל. משטרי דיכוי, עריצים, רדיפות ופוגרומים לא שיברו את רוח היהדות. האם דווקא מדינת ישראל צריכה להיות שדה הפקר למסיתים הבאים להמיר את לב העם מאמונתו? האם דווקא כאן, במדינת ישראל, שבה קימו של כל יהודי כה חשוב לנו, לא יהיה חוק שיוכל למנוע מיציי הנפשות לפעול ככל העולה על רוחם?

לפנים בישראל, כאשר אירע, חלילה, מקרה של יציאת יהודי לשמד, דבר שהיה נדיר ביותר, היה זה מח-

נוסף על הסכמת הוריו או אישור בית-המשפט לפי סעיף קטן (א), נתן גם הוא מראש הסכמתו בכתב.

(ג) לא תומר דתו של קטין אלא בדת של הוריו או של אחד מהוריו.

(ד) המרת דתו של קטין בניגוד להוראות סעיף זה — אינן לה חוקה משפטית.

בנוסף לכך, ובלי קשר להמרת דתם של קטינים, אם יש בדרך פעילות מיסיונרית מסוימת משום חילול רגשות דת או אמונה — יחולו הוראות סעיף 149(ב) לפקודת החוק הפלילי האומר: "כל אדם תלביע במקום ציבורי או באוני אדם אחר כל מלה או הגה העשויים או המכוונים לחלל את רגשות הדת או האמונה של אותם אנשים אחרים — יואשם בעוון ויהיה צפוי למאסר שנה אחת."

אמת, נכון הדבר שלא בעצם הפעולה המיסיונרית באה הצעת החוק של חברי-הכנסת אברמוביץ להילחם אלא באמצעי הפלילי-הוגן והפסול של תשלום כסף או מתן טובת הנאה בתמורה להמרת דת. אלא שעדיין עלינו לתת את הדעת על השאלה כיצד יבוצע החוק הלכה למעשה ולא יישאר בחינת "הלכה ואין מורין כן"; שאם כך יהיה — לא פעלנו אלא להחלשת שלטון החוק בהוספת חוק שאינו ברי-יצוע. בעניין זה אנו עלולים להיתקל בקשיים שאינם מבוססים. פעילות מיסיונרית, בעיקר זו שהבטחת טובת הנאה נלווית לה, דרכה שהיא נעשית בפרטיות ולא בפומבי, וכיצד יידעו הממונים על ביצוע החוק כי ניתנה או הובטחה טובת הנאה במקרה פלוני? ואם יידעו — כיצד יוכיחו את העבירה בבית-המשפט? האם רצוי וגבול ליצור מצב שבו תחת-רב המשטרה בפעילות המיסיון כדי לעקוב ולבדוק אם נעברו עבירות לפי החוק המוצע? מסופקני.

אדוני היושב-ראש, דואב לבי על כל יהודי היוצא לשמד ואיני בא לזלול בחששותיו של חברי-הכנסת אברמוביץ שהציע את החוק. שבעתיים דאב אני על יהודים הנדחפים לזרועות המטיפים כמוצא נואש ומצב כלכלי קשה, איני סבור שיש לעצום עיניים ולשבת בחיבוק ידיים, אבל אני סבור שיש לטפל בבעיה על-ידי תקיפת הבעיות הסוציאליות המאפשרות את התופעה יותר מאשר על-ידי ענישה פלילית.

ואם מסכים אני, למרות ההסתייגויות שהשמעתי, להעברת הצעת החוק לוועדה, הרי זה לשם בדיקה בלבד, כדי שתבחין הדרך להגן על הערכים שחברי הכנסת אברמוביץ חרד להם תוך צימצום הסכנות, שעליהן הצבעתי, עד למינימום האפשרי ותוך מתן תשובות מתאימות על השאלות שהצגתי.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

לשר יש אפשרות להקים ועדת בדיקה, והיא יותר יעילה מוועדה של הכנסת.

הד"ר מ. שחל:

אבקש את שר המשפטים להשיב: לאיזו ועדה הוא מציע להעביר הצעת החוק של חברי-הכנסת אברמוביץ?

שר המשפטים ח. י. צדוק:

לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היתה הצלחת המיסיונרים נמדדת מבחינה כמותית, בתוצאה שיש בה חשש איום על קיומנו כציבור יהודי, או אילו היתה הטענה שפעילות המיסיונרים נעשית תוך הטרדת הפרט או תוך העלבה וביזוי של הדת היהודית או תוך פגיעה אחרת בפרט — ניתן היה להצדיק את הפנייה לחוק הפלילי כאמצעי לבלמת פעולת המיסיון.

מנתונים שקיבלתי ממשרד הדתות מצטיירת התמונה הבאה: אשר להמרה לדת המוסלמית, הרי עד כמה שידוע לי אין פעילות "מיסיונרית" מוסלמית בארץ. מרשימות משרד הדתות עולה כי בין השנים 1951 עד 1966 נרשמו 161 מקרים של המרות דת ב-3 בתי-הדין שהייעודיים: כיפר, בעכו ובחיפה. בשנת 1971 מימשו 6 מתוך 14 איש את החלטתם לעזוב את היהדות ולעבור לאיסלם; ב-1972 היו 18 המרות לדת האיסלם, ו-11 קיבלו תעודות המרה כחוק; ואילו ב-1973 היו 20 המרות דת כאלה. אולם יש לציין, כמו שמצויין במידע שמסר משרד הדתות, כי חלק גדול מההמסלמים היו מוסלמים במקורם, בין שהתגיירו וחזרו בהם ובין שהיו בני משפחה מוסלמית שהתגיירה או צאצאים לנישואי תערובת בין יהודים ומוסלמים. חלק מהמרות הדת שגרו שמו נבעו מנישואים עם בני הדת המוסלמית, וחלק מהמרות שנרשמו היו שלא מבני העדה היהודית. מכל מקום, אינני מניח שלתופעות אלו של התאסלמות יהודים או אחרים נועדה הצעת החוק.

יהודה מאיר אברמוביץ (חזית דתית תורתית):

אני דיברתי נגד הנוצרים.

שר המשפטים ח. י. צדוק:

אשר להמרות לדת הנוצרית, הרי לפי רישום משרד הדתות היו בשנת 1974 4 מקרים של המרות דת כאלה; בשנת 1975 — 9; ובשנת 1976 — 4 מקרים. מספרים אלה יש בהם להעלות ספק בעניין הצורך בחוק, מה גם שאין כל נתונים לגבי השאלה האם בתוך אלה היו המרות שנעשו בעבור בצע כסף או טובת הנאה אחרת. ספקותי לגבי הצעת החוק נובעים גם מראיית הסכנה שבהשלכות השימוש בסאנקציה הפלילית, בתחום רגיש זה של דת ואמונה דתית, על דמותה ותדמיתה של מדינת ישראל. יש לזכור שהבעיה שאנו דנים בה נמצאת בקו התיחום העדין של אחדים מאבות זכויות הפרט: חופש הדת, האמונה והמצפון, חופש הפולחן וחופש הדעה והביטוי. מדינת ישראל דבקה בזכויות יסוד אלה ומאפשרת חופש דת וחופש פולחן. מכוח אותם עקרונות מותרות גם פעולות הסברה ושיכנוע בענייני דת, לרבות פעולה הבאה להמיר דת, עליון להיזהר לב לא ננקט, שלא מתוך צורך ברור, צעד העלול להתפרש כפגיעה בזכויות אלה.

בספר החוקים שלנו יש הוראה מפורשת בעניין המרת דתם של קטינים. בסעיף 13 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב—1962, קבע המחוקק הישראלי להלן:

(א) לא תומר דתו של קטין אלא אם שני הוריו נתנו מראש הסכמתם בכתב או שביית-המשפט, לפי בקשת אחד ההורים או לפי בקשת אפוטרופסו של הקטין, אישר מראש את המרת הדת.

(ב) מלאו לקטין 10 שנים, לא תומר דתו אלא אם,

נגד —
נמנעים — 2

ההצעה להעביר הצעת חוק לחיקון דיני עונשין (פיתוי להמרת דת), תשל"ה—1975, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה — רוב

4. חוק לחיקון פקודת מס הכנסה (תיקון), תשל"ז—1976 *

של הקיבוצים, של האנשים העובדים בקיבוצים; ויש ציבור לכוד, אלה המקבלים שכר שממנו מנוכה מס במקור, אותו ציבור שנושא בנטל המסים ואינו נהנה משירותים.

מה, באה לומר הצעת החוק שאני מציעה? הצעת החוק שאני מציעה באה לומר שיש להכיר בהוצאה הכרוכה בקניית שירותים של עזרה בבית וטיפול בילדים, כהוצאה לצורך יצירת הכנסה. לא ייתכנו חיים במשפחה בת שני ילדים, כששני בני-הזוג עובדים, ללא רכישת שירותים שאי-אפשר בלעדיהם, שירותי עזרה בבית וטיפול בילדים. הוצאה זו, שמוציאה משפחה ששני בני-הזוג שלה עובדים, היא הוצאה לצורך יצירת ההכנסה. גם אשה עובדת זכאית לזמן פנוי, לשעות פנאי, ואי-אפשר לומר שכשם שיש לה טבע לאכול, לישון ולאהוב, כך יש לה טבע לנקות את הבית בשעות-הצהריים והלילה. לא, זו עבודה קשה. ואנו מגיעים לאט לאט להכרה בפילוסופיה שגם עובד דתה של עקרת בית היא עבודה, וגם כאשר היא עובדת בביתה היא אשה עובדת, ואנו צריכים להבטיח לה זכויות של אשה עובדת. במצב הקיים, כששני אנשים עובדים — הכנסתם מתחלקת בין שלושה אנשים, ואין מתחשבים בכך. הצעת החוק שאני מציעה אומרת שיש להכיר בהוצאה לרכישת שירותי-עזרה בבית ולטיפול בילדים כהוצאה לצורך יצירת הכנסה, בדיוק כשם שמכירים בהוצאה כאשר יש מנקה במשרד או מזכירה לעורך-דין, שללא עבודתו אי-אפשר ליצור את ההכנסה.

משפחה שבה עובדים שני בני-הזוג או משפחה שיש בה רק ראש משפחה אחד — אלמנה או אלמן, גרוש או גרושה — זקוקה לשירותים אלה כדי ליצור את ההכנסה ועם זאת לחיות חיי כבוד; דהיינו, לקיים את עצמה בכבוד.

לאחר שיוכר העקרון הזה — ואני אינני מציעה שנחזור לשיטת הניכויים — אני מציעה שתמצא דרך — ודבר זה הוא בסמכותם של שר האוצר ושל ועדת הכספים — לקבוע נקודות ייחודיות לפי ההוצאות. אם יש שני ילדים בפעוטון, ושירות זה עולה 500 לירות לחודש, והילדים נמצאים בפעוטון עד לשעה 12:00, ושני בני-הזוג עובדים — הם זקוקים למטפלת לילדיהם משעה 12:00 עד שובם מהעבודה. הוצאה כזאת תוכה משפחה זאת בנקודות מסוימות כדי לתת שיפוי ותמריץ לעבודה — ולא רק תמריץ לעבודה, כי אני חושבת שהעבודה היא זכות — ואז גם האשה וגם האיש יוכלו בשעות פנאי משלהם.

אני יודעת שהצעה זו שלי עשויה לעלות בכסף, אבל כאשר דנים בציבור שהוא הנושא העיקרי בעול,

הדיר מ. שחל:

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר הצעת חוק לחיקון דיני עונשין (פיתוי להמרת דת), תשל"ה—1975, לדיון מוקדם, בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה — רוב

הדיר מ. שחל:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק לחיקון פקודת מס הכנסה (תיקון), תשל"ז—1976, של חברת-הכנסת שולמית אלוני. רשות הדיבור לחברת-הכנסת אלוני.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מעלה הצעת חוק בנושא שחברי כנסת רבים והציבור הרחב עוסקים בו זה שנים רבות. הצעת החוק שאני מציעה באה לתקן עוול הנעשה לציבור עובדים גדול בארץ הנושא, למעשה, בעיקר נטל המסים, העבודה והיצירה. בעבר העלו הצעות חוק בנושא זה חברי כנסת מכל הסיעות. למרבה הצער, נדחו הצעות אלו בקשה ולא הגיעו עד היום לדיון. נדמה לי שהגיעה השעה לתת את הדעת על נושא זה נוכח הנטל הנכבד המוטל על המשפחות העובדות ונוכח המחיר הגבוה מאוד של השירותים שמשפחות אלה צריכות לקנות.

במדינת ישראל, משפחה שבה שני בני-הזוג עובדים — ואין נפקא מינה אם שניהם שכירים ועובדים במקומות עבודה שונים או שניהם עובדים בעסק משותף או שניהם עובדים במשקם המשותף, כמו במושב, או שניהם עובדים בחנות המכולת מבוקר עד ליל — משפחה שבה שני בני-הזוג עובדים מתוך לביחם ויש להם ילדים, זקוקה לשירותים, ושירותים אלה יקרים מאוד: אם זה שירות של עוזרת בית, העולה 20 לירות לשעה, ואם אלה שירותים במסגרת חינוך טרום-יחובה, כל השירותים הניתנים היום במדינת ישראל חינם או בתשלומים נמוכים — כמו פעוטונים, גנונים ושירותי-עזרה למשפחה — אינם ניתנים מתוך מוטיבאציה של התחשבות באדם העובד אלא מתוך מוטיבאציה, צודקת כשלעצמה, לעזור לאדם מועט היכולת. אני אומרת "מוטיבאציה צודקת כשלעצמה" מתוך הסתייגות, כי בדרך כלל חברה שבה נקבעים שירותים לעניים — שירותים אלה הם עניים. על כן אינני שבעת רצון גם משירותים אלה הניתנים חינם או בתשלומים נמוכים.

היום יש במדינה שכבה הנהנית משירותים וזולים או משירותים הניתנים חינם. יש שכבה עשירה של עצמאים שאיננה זקוקה להקלות, כי קל להם להכניס את ההוצאות לרכישת השירותים במסגרת הוצאות העסק, וכך עושים רבים; יש קבוצה נוספת, שעניי אינה צרה בה, אבל הייתי רוצה להיות בנעלית מבחינת ההתחשבנות בתחום המס ובתחום השירותים השונים, הקבוצה

נשים עובדות, אמהות לילדים ב-25%, זו היתה הקבוצה שנהנתה ביותר מהפרורמה שהנהגנו. האם הער' בדת משלמת כיום פחות מס מאשר בן-יוגה באוזה רמת הכנסה. וזה בגלל נקודות הזיכוי בעד הילדים.

אבל אני רוצה לומר עוד דבר אחד. הוצאה שיש לאדם לשם רכישת שירותים בניהול משק בית, למרות היותה קשורה קשר הדוק לייצור הכנסתו, היא הוצאה פרטית; זה שצריך להנחות אותנו ולא הוצאה בייצור ההכנסה. הרפורמה שהנהגנו במס הכנסה כללה את כל מרכיבי ההכנסה בבסיס המס, לרבות מרכיבים שהיה מקובל לראותם כהוצאה, אם זו הוצאה על רכב או ביגוד. ואינני רואה היום מקום לנסיגה מההמלצות האלו.

יחד עם זה יש התחשבות בקשר שבין קיומם של ילדים לבין היכולת לצאת לעבודה, ומוענקים וזכויים מיוחדים בשל ילדים. וזכויים אלה ניתנים הן כאשר שני בני-הזוג עובדים והן כאשר הילדים מוחזקים בידי הורה אחד.

להצעת החוק מספר ליקויים, חברת-הכנסת אלוני. אחד הליקויים הוא שאין היא מבחינה בין בעלי הכנסה גבוהה או נמוכה, היא מציעה להכיר בהוצאה כולם. יוצא איפוא שאלה שאינם מתחייבים במס כלל בגלל הכנסתם הנמוכה, נאמר, לא יוכלו ליהנות מההצעה של חברת-הכנסת שולמית אלוני, בעוד שבעלי הכנסה גבוהה ייהנו מההצעה הזאת במידה מירבית. ליקוי זה אינו קיים בשיטת הזיכויים בעד ילדים כפי שהנהגנו אנחנו.

ליקוי נוסף הוא שההצעה איננה מביאה בחשבון ירידה רבת-ממדים בהכנסות מס הכנסה. אנחנו מדברים על מאות מיליוני לירות. ומי שמציע לצמצם את ההכנסות ממסים חייב להציע מקור אחר לכיסוי הגרעון שייווצר, אבל זה אולי לא מעניין כל כך את חברת-הכנסת אלוני.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
מעניין אותי. אני לא נתתי פטור לשלושים שנה ל"חברה לישראל", למיליונרים.

שר-האוצר י. רבינוביץ:
את היית חברת-כנסת כשהחוק הזה חוקק.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
דיברתי נגדו והצבעתי נגדו.

ידידיה בארי (הליכוד):
אני רוצה לשאול שאלה אינפורמטיבית, כבוד השר. האם ידוע כמה אמהות אינן יוצאות לעבודה משום שאין מכירים בהוצאה על שירותים בבית כהוצאה מוכרת?

שר-האוצר י. רבינוביץ:
אין לי סטטיסטיקה כזאת, ואינני בטוח אם אפשר לעשות את הסטטיסטיקה הזאת. אבל אין שיעור לדברים האלה. האם קיימת רק ההצעה הזאת? על שולחני נערמות הצעות לעשרות, ואף אחד אינו אומר מאין לקחת את הכסף. הדרך למימון גרעון כזה היא בדרך כלל בהטלת עול נוסף על האוכלוסיה — אני מדבר על מאות המיליונים שחסרו לנו — ואני יוצא שכרו ב-

שלא זכה לא לפעוטונים, לא לגנונים, לא לבית-ספר של יום ארוך, לא לארוחות צהריים בבית-הספר ולא לשירותים אחרים של ספרים ותוספות אחרות — זכאי ציבור זה ליהנות מהקלה זו. ציבור זה, שהמדינה תיכננה לו את הבתים אבל לא את השירותים, זכאי ליהנות מהקלה זו שאני מציעה בהצעת החוק שלפניכם. ואם יש צורך בהגדלת ההכנסות לשם כך, יש דרכים להגדיל את ההכנסות הן על-ידי העמקת גביית המסים והן על-ידי פנייה לשכבות שהכנסתן גבוהה. התפיסה שמורה כי אחות, עורכת-דין ועובדות אחרות הן אשר צריכות לשאת בנטל, הן אשר צריכות לקיים שני ימי עבודה, ביום אחד, הן היוצאות לעבודה לצורך תענוגות ועבור דתן בבית אינה שווה כסף — אני חושבת שתפיסה זו לקויה ויש לתקן אותה. לכן אני מציעה לקבל הצעת החוק שלי.

יושבראש ועדת הכספים, חברת-הכנסת קרגמן, שהוא לוחם ותיק נגד הצעות חוק אלו, שהועלו בעבר מספר פעמים — אני מציעה לו שיזנח את הקונספציה שהצעת חוק זו שאני מציעה תפגע בשכבות החלשות. ראשית, אין פה שום עול על השכבה החלשה. כי אם אדם בתוך משפחה משתכר 4,000 לירות, ומהן 2,500 הוא משלם בעד שירותים — גם אז כדאי שהוא ישלם מס על 1,500 פלוס 2,500 כהקלה במקום על 4,000 לירות. כי הנטל הוא בלתי-אפשרי, ועל כן אין טעם לעבוד. הרי זה לא גורע מהשכבה החלשה, שבלאו הכי נתת לה שירות חנם, אלא זה מקל על שכבת-ביניים מקצועית שהושקע בה הרבה כסף כדי ללמוד את המקצוע. צריך לתת הרגשה לאנשים אלה שיש ערך לעבודתם, שיש תמורה לעבודתם, ושעם זאת הם זכאים לשעות פנאי מסוימות בזה שיוכלו לרכוש שירותים.

היח"ר מ. שחל:
רשות הדיבור לשר האוצר, לתשובה.

שר-האוצר י. רבינוביץ:
אדוני היושבראש, כנסת נכבדה, גם הצעת החוק של חברת-הכנסת אלוני היא בין אותם הגילויים בימים החמים האלה — —

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
הצעת החוק הוגשה ב-29 בנובמבר, כשעוד לא היה ידוע על פ-15.

שר-האוצר י. רבינוביץ:
חברת-הכנסת אלוני, את אינך הראשונה המגישה הצעת חוק זו. ב-1974 הוגשה הצעת חוק כזאת על-ידי חברת-הכנסת קצב.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
צינתי זאת.

שר-האוצר י. רבינוביץ:
ואו כללנו את ההצעה שלה, לאחר בירור, ברפורמה. כללנו בה את נקודות הזיכוי, את הקיצבאות בעד ילדים, שהן יותר סוציאליות ומהן נהנות, בעיקר, אמהות עובדות מקבוצות ההכנסה הנמוכות והבינוניות. כלומר, אין חדש תחת השמש. העניין נבדק, וכל מה שצריך היה לעשות עשינו ברפורמה שהנהגנו במס הכנסה במסגרת הרפורמה במס הכנסה הופחת נטל המס על

האשה העובדת במשק ביתה ויש לה שישה ילדים והיא זקוקה לעזרה? האם מישוהו יכיר בזה? לא. והיא מתאמצת. היא מכינה את בעלה לעבודה, היא מכינה את ילדיה לבית-הספר. מה היא מקבלת?

לכן הלכנו בדרך פרוגרסיבית סוציאלית: שוויון, ויכוויים. ואת רוצה לחזור לניכוויים. התפטרנו מכל הרע שהיה בשיטת הניכוויים ועברנו לזיכוויים שהם שווים לכולם. את רואה רק קבוצה קטנה של נשים עובדות; אני רואה את הרוב המכריע: נשים שעובדות קשה במשק ביתן מהבוקר עד מאוחר בלילה. אין שום זיכווי נוסף בעד זה. האם אשה כזאת אינה עוזרת לעצמה? והעזרת מבחון אינה רוצה כלל שיכירו אותה, שזה לא ייכנס למס הכנסה.

הצעת החוק של חברת-הכנסת אלוני היא אנטי-סוציאלית, היא דואגת לקבוצה קטנה של אנשים. אם רוצים חוק, בבקשה, נגדיל לכולם. אבל את זה לא רוצים, את זה לא מציעים לנו.

אני מציע להחזיר את הצעת החוק לחברת-הכנסת אלוני.

הי"ר מ. שחל:

בסעיף 111(א) של התקנון נאמר: "הציעו הממשלה או אחד מחברי הכנסת להסיר את הצעת החוק מסדר-היום, רשאי חבר-הכנסת המציע לחזור ולהשיב במסגרת של חמש דקות".

מאחר שבמקרה שלפנינו, שר האוצר הסכים להעביר את ההצעה לוועדה, בעוד שחברת-הכנסת קרגמן הציע להסירה מעל סדר-היום — אני רוצה לנהוג לפי הדרך המקילה ולאפשר לחברת-הכנסת שולמית אלוני להשיב.

ידידיה בארי (הליכוד):

בכל הכבוד, אני שמח על החלטתך, כי זה הפירוש הנכון.

הי"ר מ. שחל:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת אלוני.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אני מודה ליושב-ראש שאיפשר לי לדבר.

חברת-הכנסת קרגמן, חזרנו ודרשנו, וכולנו תמימי דעים אתך, שיש למצוא פתרון נאות לנשים העובדות.

ישראל קרגמן (המערך):

חברת-הכנסת נוזתה קצב הציעה חוק מיוחד עוד לפני זמן רב.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

היית צריך לתמוך בהצעתה. אבל אתה עוסק עכשיו בבחירות ואינך מתייחס לעניין עצמו — לא אני, לגוף של עניין, אין בכנסת נוזתה אף אדם אחד שלא רוצה בהקמת מעונות יום בכמות מספקת ובהנהגת יום לימודים ארוך. אולם אין הדבר פותר את הבעיה כולה.

אני מציעה לחברת-הכנסת קרגמן שלא לזלזל בציבור העצום והגדול של נשים עובדות, מורות וגנות —

הפסדו. אבל לך יש דעה. אני מציע שהצעת החוק תועבר לוועדת הכספים של הכנסת.

הי"ר מ. שחל:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת קרגמן, להצעה.

ישראל קרגמן (המערך):

אדוני היושב-ראש, אני מציע להחזיר את הצעת החוק לחברת-הכנסת אלוני, אם כי אני יודע שלא אהיה פופולארי בעניין זה בחוגים מסוימים, אולי גם כאן בהצבעה. אבל בשבילי קיימים כמה עקרונות שאני לוחם עליהם לזכות האשה. בשבילי, אשה עובדת אינה רק זו שיוצאת לעבוד במשרד או בבית-חרושת אלא גם זו שעובדת במשק-הבית שלה. והיא אינה עובדת יותר קל מזו שעובדת מחוץ למשק ביתה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

זו באמת הכנסה בבית.

ישראל קרגמן (המערך):

חברת-הכנסת אלוני, איפה היית כשהבאנו את חוק הרפורמה? האם הצעת או את הדברים האלה? חברת-הכנסת קצב הציעה הצעת חוק לפניך, והיו עוד חברות שהציעו הצעות חוקים. אבל כשהגענו למסקנה שאנחנו משנים את חוק מס הכנסה, ובמקום ניכוויים, שזה היה דבר רגסיבי, מכניסים זיכוויים, ושזה חל על כל ילד — נפתרה השאלה.

היו לא רק זיכוויים. נוסף לכך החלטנו לתת נקודות נוספות, זיכווי נוסף, על-ידי ביטוח לאומי, דרך מס הכנסה. לאשה שעובדת מחוץ למשק ביתה נתנו כשתי נקודות, זה בערך 260 לירות פחות מס. כך זה כעת. נוסף לזה את רוצה הקלות נוספות.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

זה פחות ממה שעולה גגן.

ישראל קרגמן (המערך):

אבל אני רוצה לעשות חשבון סוציאלי. אילו חברת-הכנסת אלוני הייתה אומרת שאת הסכום של 300 מיל-יון לירות שזה צריך לעלות יתנו למעונות ילדים — דבר שלחמתי למענו כל הזמן ובו ראיתי פתרון לאשה שעובדת מחוץ למשק ביתה — הייתי מרים שתי ידיים. אבל להקציב לזה 300 מיליון לירות? מה ייצא לאשה שיוצאת לעבודה מחוץ למשק ביתה ואינה לוקחת עזרת כי אין לה הכנסה מספקת והיא עושה את העבודה הנוספת בבית בלילה? לאשה זו אינך מציעה לתת ולא כלום. ויש הרבה מאוד נשים עובדות שאינן יכולות להרשות לעצמן לקחת עזרת שמקבלת 25 לירות לשעה. הן הולכות לעבודה ועובדות גם בבית. מה את מציעה להן? את מציעה להקל על אלה שמקבלות 8,000 או 10,000 לירות. האם זה הצדק?

משה נסים (הליכוד):

אתה צודק, אבל את הדברים האלה אפשר יהיה לברר בוועדה. שר האוצר הציע להעביר את הצעת החוק לוועדה.

ישראל קרגמן (המערך):

אבל לא רק זה, ועל זה לחמתי כל הזמן. מה על

הצעות : האחת — להסיר את הצעת החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון), תשל"ז—1976, מעל סדר-היום של הכנסת ; והשנייה — להעביר את הצעת החוק לוועדה. אני אעמיד אותן להצבעה זו מול זו.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מעל סדר-היום — מיעוט

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה — רוב

ההצעה להעביר את הצעת החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון), תשל"ז—1976, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

ישראל קרגמן (המערך) : אני לא מנצל אותן לצרכי בחירות כמוך. אני לא מזלזל בהן, אני דואג להן כל השנים.

שדלמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) : אנחנו התווכחנו אתך על נושא זה במשך 20 שנה, בעוד שאתה אף פעם לא התייחסת לנשים ותמיד אמרת שהטבע שלהן הוא לשבת במטבח. אני מבקשת להעביר את החוק לדיון בוועדה, ואני בטוחה שחברי ועדת הכספים ימצאו את הדרך הג' כונה לקבוע כיצד למצוא תיקון שיעשה את עבודת האשה העובדת ובעלת המקצוע לכדאית.

הי"ר מ. שחל : חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה. לפנינו שתי

5. חוק סדרי הדמוקרטיה הפנימית במפלגות, תשל"ה—1975 *

למירב ההשתתפות של העם בתהליך קבלת ההחלטות ולשיפור התהליך הזה. אכן, המדינה של סוף המאה ה-20 שונה מאוד מהמדינה של המאה ה-19. כעת אין הממשלה מהווה גורם פאסיבי ומסדר בלבד. יד המדינה בכל — לא רק במשטרה ובצבא אלא גם בכלכלה, בחברה, בשמירה על איכות הסביבה, בחינוך ובתחומים רבים נוספים.

אכן, חלה התפתחות עצומה של האקסקוטיבה. לצ' — מת זאת, שני גורמים אחרים הפאראלאמנט והמפלגות — עדיין לא הגיעו לדרגת ההתפתחות ההולמת את אופן הפעולה של המדינה המודרנית ואת צרכיה. אמנם חלה התקדמות מסוימת בכמה מדינות דמוקרטיות בכך שהכירו שהמפלגה אינה אגודה פרטית אלא גורם ציבורי הזוכה להכרה חוקית, המהווה חלק מן היסודות הקונסטיטוציוניים של המשטר הדמוקרטי, ואף הגיעו לידי כך שהונהג מימון ממלכתי כדי לאפשר פעולה תקינה של המפלגות.

לכן, אדוני היושב-ראש, שלושה גורמים צריכים להביא אותנו לידי כך שאנו נחוקק את חוק המפלגות : (א) התפקיד שהמפלגה ממלאת במדינה דמוקרטית מודרנית ; (ב) העובדה שאצלנו יש חוק מימון המפלגות, ולמעשה המדינה היא היא המממנת את פעולתן, ולכן היא זכאית גם לדרוש מהן לפעול לפי תקנון מסוים ולמלא תפקידיהן כראוי כדי שתהיה גם ביקורת מסוימת על אופן פעולת המפלגה ; (ג) העובדה המצערת שיש הסתאבות של הדמוקרטיה הפנימית, הייתי אומר — כמעט בכל המפלגות שלנו.

אדוני היושב-ראש, כפי שאמרתי בראשית דברי, היות שלא נותר לנו זמן רב עד לבחירות, ואני חושב שיש חשיבות רבה שחוק כזה יתקבל לפני הבחירות כדי שנקבע כללים כיצד תבחר כל מפלגה את נציגיה — ואולי זו הבעיה המרכזית המעניינת את הציבור בשלב זה — התרכזות בהצעת החוק שלנו בארבעה דברים : (א) כל מפלגה צריכה לפעול לפי תקנון שיסביר

הי"ר מ. שחל :

אנו עוברים להצעת החוק הבאה : חוק סדרי הדמוקרטיה הפנימית במפלגות, תשל"ה—1975, של חברי הכנסת הלל ויידל ויהודה שערי — יחד או לחוד ?

משה נמים (הליכוד) :

מי מעלה את הצעת החוק ?

יהודה שערי (המפלגה הליברלית העצמאית) : אני, ואני מקווה שאתה תתמוך בה.

הי"ר מ. שחל :

רשות הדיבור לחברי הכנסת שערי.

יהודה שערי (המפלגה הליברלית העצמאית) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, התפקיד הראשי של המפלגות הוא לאפשר לעם לבטא, על-ידי בחירות לפאראלאמנט או למוסדות ציבוריים אחרים, את המדיניות הרצויה לו, וכן לבחור את האיש שבהמצעותם חיושם המדיניות הזאת.

אדוני היושב-ראש, חשוב מאוד ששני הדברים הללו — המדיניות וההנהגה — שצריכים להיות מיוצגים על-ידי המפלגות ייעשו באמצעות תהליך דמוקרטי הוגן בתוך המפלגות. והיות שתפקידן הראשי של המפלגות הוא להכשיר את הקרקע לביטוי רצון העם באמצעות בחירות, יש עתה דחיפות-יותר, ערב הבחירות, שיוחקק חוק מפלגות. בגלל הזמן המצומצם העומד לרשותנו חייב החוק להיות מוגבל. ההצעה שאני מגיש אותה באה להבטיח סדרי דמוקרטיה פנימית במפלגות, ובראש וראשונה — אופן בחירת הנציגות לכנסת, כי כלפי סדרים אלה או העדר סדרים אלה מופנית עיקר הביקורת של הציבור. את שאר הדברים אפשר יהיה להוסיף במועד מאוחר יותר.

אדוני היושב-ראש, ידוע ומקובל שאין דמוקרטיה בלי מפלגות ואין דמוקרטיה אמיתית בלי דמוקרטיה פנימית בתוך המפלגות. תפקיד המפלגות הוא להביא

ועל-ידי הצבעה אישית וחשאית אפשר יהיה להבטיח שחבר המפלגה יוכל להביע דעתו בצורה חפשית.

אני רוצה לסכם ולומר כי הבעיה של משטר פנימי דמוקרטי של מפלגה דמוקרטית היא בעיה כלל-עולמית במדינות דמוקרטיות, ואינני מדבר על מפלגה במשטר טוטאליטארי ששם היא, למעשה, השליט הכל-יכול, השליט שמעל למדינה.

יש עוד דבר שמאפיין אותנו כאן בארץ: מאז מלחמת יום-הכיפורים סובל המשטר המפלגתי שלנו מ-משבר של אמון ואמינות. משבר זה החריף דווקא בשנים האחרונות והביא לכל מיני תופעות — שכל אחד יכול להעריך אותן כפי שהוא רוצה — של הת-ארגנויות חדשות, שבמידה רבה הן ביטוי לאי-שביעות רצון מן המצב במשטר המפלגתי הקיים כעת. היות שאנחנו רוצים לקיים משטר דמוקרטי, היות שאנחנו חושבים שבלי מפלגות אין יכולת לקיים משטר דמוקרטי — יש צורך להבטיח את הדמוקרטיה הפנימית של המפלגות, שהיא המפתח לקיום משטר דמוקרטי.

אני רוצה איפוא לבקש את הכנסת להעביר הצעה זו לוועדה המתאימה.

הי"ר מ. שחל:
איוז ועדה?

יהודה שערי (המפלגה הליברלית העצמאית):
אני משער שלוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הי"ר מ. שחל:
רשות הדיבור לחבר-הכנסת אנקוריון, שישב לה-צעת החוק.

ארי אנקוריון (המערך):
אדוני היושב-ראש, הצעת חוק זו של חבר-הכנסת שערי היא הצעה חשובה, חתומים עליה חבר-הכנסת זיידל וחבר-הכנסת שערי, והייתי מעוניין מאוד לדעת אם לאור ההתפתחות שחלה בשבועיים האחרונים עומד עדיין חבר-הכנסת זיידל על דעתו —

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
מה זה מעניין? מה זה מעניין? קצת להתרומם, קצת להעלות את הרמה של הכנסת.

ארי אנקוריון (המערך):
— ואם הוא יכול לקבל להצעת חוק זו את הסכמת הסיעה שאליה הצטרף.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
זה נושא לוויכוח?

יהודה שערי (המפלגה הליברלית העצמאית):
זה לא נושא שנוגע למפלגה זו או זו.

ארי אנקוריון (המערך):
חבר-הכנסת שערי, אני מכיר את התרגשותו המופ-רות של חבר-הכנסת אליעד, אילו היה מתחזה עוד רגע הייתי שואל אם לאור ההתפתחות הזאת קובעת הצעת החוק מה לעשות לגבי חופש התנועה של חבר כנסת ממפלגה למפלגה ומסיעה לסיעה.

בין השאר, סדרי בחירות למוסדותיה וסדרי בחירת נצי-גיה למוסדות ציבוריים; ב) כל מפלגה תקיים ועידה נבחרת לפחות פעם בארבע שנים; ג) מועמדי כל מפ-לגה לכנסת ייבחרו בבחירות אישיות וחשאיות על-ידי הגוף הנרחב ביותר שנבחר על-ידי הוועידה. אני רואה סעיף זה כסעיף מרכזי כדי להבטיח דמוקרטיה פנימית במפלגות ובחירה דמוקרטית של המועמדים לכהונות ציבוריות שונות; ד) מבקר המדינה יפקח על ביצוע חוק זה.

כפי שאמרתי, אדוני היושב-ראש, הנקודה המר-כזית היא אופן בחירת הנציגים. רוברט מייכלס, בספרו על המפלגות הפוליטיות, קבע את חוק הברזל של ה-אוליגארכיה. חוק זה בתמציתו אומר, בערך, כך: כדי שההמונים יחליטו הם זקוקים לאירגון. האירגון מפתח ביוורקראטיה. אלה קובעים את בחירת המנהיגות. לאחר מכן משתלטת המנהיגות על הנבחרים, והנבחרים הופכים לאלה הקובעים, בעצם, את רצונם של בוחריהם, במקום שהם יהיו כפופים לעשות את רצונם של ההמונים. אנו עדים באמת לתופעה כזאת.

אליעזר שוסטק (הליכוד):
האם יש לו גם פתרון? האם הוא מציע דרך אחרת?

יהודה שערי (המפלגה הליברלית העצמאית):
אני מיד אגיע לכך, השאלה היא בהחלט במקומה. אגב, בספרו אומר מייכלס — אינני יודע אם קראת אותו — אני קובע עובדות, אולם בזה אינני בא ואומר מה אפשר לעשות כדי לשנות.

אבל אני רוצה להתייחס לבעיה זו שאני רואה אותה כבעיה מרכזית של כל המדינה הדמוקרטית.

אגב, מייכלס עצמו אומר באחד מהשפטים של חוק זה: "כל אירגון מפלגתי מייצג כוח אוליגארכי המעוגן בבסיס דמוקרטי. בכל מקום נמצא שכוחם של המנ-היגים הנבחרים כנגד בוחריהם הוא כמעט בלתי-מוגבל. המבנה האוליגארכי של הבניין מחניק את העקרון הד-מוקרטי שביסודו." כלומר, הוא עצמו קובע שהמצב שבו המנהיג הנבחר משתלט על הבוחר יוצר אולי-גארכיה, יוצר טיפוס של מנהיג שלא ניתן להחלפה, ולמעשה מערער מצב זה את היסוד של המשטר ה-דמוקרטי.

נכון, הבעיה היא בעיה, ואנחנו יודעים שאין אפ-שרות של דמוקרטיה בלי הנהגה, ואין אפשרות של דמוקרטיה ישייה על-ידי ההמונים. ולכן אני רוצה לבוא ולומר: חוק זה רוצה להסדיר אותה הנקודה, להביא לכך שבחירת ההנהגה תעשה בצורה כזאת שתאפשר מאקסימום השפעה של חבר המפלגה, של אורח המפ-לגה. כפי שאנחנו קובעים מה הן זכויות האזרח, יש צורך לקבוע מה הן זכויות אורח המפלגה: מה מותר לו ומה אסור לו, מה הסמכויות שלו; מה מותר ומה אסור למפלגה.

אינני מתיימר שעל-ידי הצעה זו אפשר לפתור את כל הבעיות, אבל אין לי ספק שאם תתקבל הצעה זו הניתנת ליישום — ואינני נכנס כאן לשאלות אחרות בדבר הפעולות העסקיות המתורות והאסורות למפלגות, שכבודן במקומו מונח — היא תביא לזרימה יותר חזקה של השפעה מצד חבר המפלגה על הנהגת מפלגתו.

הצעה שתקיף את מרבית הסיעות בכנסת — בין השאר, היו לי מגעים בעניין זה גם עם חברי-הכנסת שערי — אולם ברור שדבר זה לא יכול להיעשות בצורה יסודית כבר בכנסת הזאת.

ההצעה שלפנינו, הצעתו של חברי-הכנסת שערי, מצומצמת מדי מצד אחד, אך מצד שני היא רחבה מדי. כדוגמה לאמירה שלי שהיא מצומצמת מדי: מה בנוגע לעניין החברות במפלגה? מה בנוגע לאיסור השתייכות של אדם לכמה מפלגות באותו זמן, דבר שקורה לפעמים, לצערנו הרב?

יהודה שערי (המפלגה הליברלית העצמאית): יש לי סעיף כזה. לא ציינתי אותו בדברי, אבל בטקסט כתוב שאדם יכול להיות חבר רק במפלגה אחת.

ארי אנקוריון (המערך): מה בנוגע לקביעת מוסד עליון במפלגה בין ועידה לוועידה? מה בעניין הביקורת והשיפוט הפנימיים? מה בעניין סמכויות המפלגה לגבי נכסים וכספים, לגבי רישומה ופירוקה של מפלגה? כיצד מתקשרת הצעת החוק עם המפלגות הקיימות? מה בנוגע לשם של מפלגה מבחינת הטעיה ואי-פגיעה ביסודות המשטר של המדינה, וכיוצא באלה? וזה רק חלק של השאלות.

מאידך גיסא אמרתי שהצעת החוק הזאת גם רחבה מדי, ואני אציין במה היא נראית רחבה. למה, למשל, נקבע מסמרות בחוק שוועידה של מפלגה צריכה להתכנס, לפחות, פעם בארבע שנים ולא נשאר עניין זה בירידה ונאפשר לה להסדיר את השאלה הזאת בפרק הזמן הנכון?

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית): מה זה מפריע?

ארי אנקוריון (המערך): שנית, למה קביעת מסמרות לדרך בחירתם של מועדי מדי המפלגה לכנסת ולרשויות המקומיות? ובייחוד אני רוצה לשאול מה הסמכות שלנו והזכויות שלנו לקבוע מסמרות בתחום זה בטרם תיקנו את שיטת הבחירות במדינה? והעניין הזה עודנו עומד לעת עתה בכנסת על כרעי תרנגולת. כיצד אפשר להציע פיקוח כללי וגורף על המפלגות, כמוצע בסעיף 6? סעיף 6 בהצעה המוצעת אומר: "סדרי הבחירות של המועמדים לכנסת ולרשויות המקומיות יעמדו תחת פיקוח ממלכתי, בהתאם לתקנות שיתקנו על-ידי שר המשפטים ושר הפנים". האם באמת איוז מפלגה בכנסת מוכנה כבר לקבל הצעת חוק כזאת. סדרי הבחירות של המועמדים ייקבעו תחת פיקוח ממלכתי בהתאם לתקנות שיתקנו על-ידי שר המשפטים ושר הפנים? ואני חוזר ואומר: וכיוצא באלה. אלה רק חלק מהשאלות.

אף-על-פי-כן, ולאחר שאמרתי מה שאמרתי על דרך המחשבה בקול רם ועל דרך הביקורת על ההצעה שלפנינו, אינני מציע להסיר יומה זו, שגם אליאב דחבר הכנסת שערי היא יומה מקוטעת — כך הוא אמר. אינני מציע להסיר את הצעת החוק מסדר-היום. אני חושב שאפשר להעבירה לוועדה כאות לרצון של הכנסת הזאת בשינויים בתחום זה של המפלגות.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית): זה לא לעניין. זה ממש ללא טעם וללא ריח.

יהודה שערי (המפלגה הליברלית העצמאית): יכול להיות שחברי-הכנסת זיידל שינה דעתו בנושא אים שונים, אבל לא בנושא זה.

ארי אנקוריון (המערך): חברי הכנסת — — —

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית): אי-אפשר לדבר בכנסת בצורה רצינית, אחרת ו-עניינית על נושאים שונים?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח): תן לו לגמור.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית): אינני רוצה לתת לו לגמור. צריך פעם להגיע לרמה מתאימה בכנסת ולא להיכנס לנושאים זולים.

הי"ר מ. שחל: חברי-הכנסת אליעד, אני מבקש ממך לאפשר לחברי הכנסת אנקוריון להמשיך.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית): הוא יושב-ראש ועדת הכנסת והוא צריך להיות חרד לרמה של הכנסת.

הי"ר מ. שחל: אני משוכנע שאף אחד לא יכול להתחרות בכי השמעת קריאות-ביניים, אבל אי-אפשר להפוך אותן לנאום.

ארי אנקוריון (המערך): חברי הכנסת, הצעת חוק זו מטפלת בשטח רגיש מאוד המעניין את כל המפלגות בישראל. כולנו מודעים, כך נדמה לי, לחשיבות הציבורית והממלכתית של המפלגות במדינה. הברירה העומדת לפנינו היא בין חופש גמור של התאגדות למפלגות ובין רגולאציה של העניין על-ידי חוק. גם היום חייב כל גוף מאוגד ברישום, והקרב ביותר לעניין הוא, כמובן, החוק העות-מאני על אגודות. כאשר דנו בשעתו בכנסת על עמותות היו הסתייגויות קשות מצד חברי הסיעות השונות בכנסת בקשר לתחולתו של חוק העמותות על המפלגות. בינתיים חלה תזווה בדעת הקהל, ובייחוד גרם לכך חוק מימון המפלגות כיוון שבצדק אפשר לטעון שאם המדינה תומכת במפלגות הן חייבות בביקורת כלשהי מצד המדינה. אגב, יש ביקורת מסוימת על אותו חוק. הדרך הנכונה, לדעתי, היא למצוא את האיזון הנכון בין החופש הגמור לבין הרגולאציה הנדרשת. ברור שכל מפלגה משתדלת להסדיר את ענייניה בדרך הנראית בעיניה, וזאת בצורה של חוקה פנימית או תקנון, כפי שזה קרוי לעתים קרובות.

נשאלת איפוא השאלה מדי החלוקה הנכונה בין הדברים שמקומם בחוק ודברים שמקומם בתקנון המפלגה. במפלגת העבודה — אני מדגיש: מפלגת העבודה, ולא דווקא המערך — הוכנה הצעה בשטח זה וגם התחלנו לבוא בדברים עם מפלגות אחרות על השגת

חברת ט"ז, ישנה שפ"ב

— הצעות חוק של חברי כנסת (אנקוריון, שחל); מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת (שחל, יעקבסון); חוק מועצת הפירות (ייצור ושיווק) (תיקון); חוק המועצה לענף הלול (ייצור ושיווק) (תיקון מס' 2); חוק המועצה לייצור ולשיווק של ירקות (תיקון מס' 3) (שחל, קורו, קצב) —

הצבעה

ההצעה להעביר את חוק סדרי הדמוקרטיה הפנימית במפלגות, תשל"ה—1975, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

באשר לתכלית, ברור שחוק זה יוכל לעבור באופן מעשי רק בכנסת הבאה.

הי"ר מ. שחל:

חברי הכנסת, ניגש להצבעה.

1. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היום על שולחן הכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית: חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (הוראת שעה), תשל"ז—1977 — שחזר בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הי"ר מ. שחל:

נשמע עתה הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

מנ מזכיר הכנסת ש. יעקבסון:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונח

2. חוק מועצת הפירות (ייצור ושיווק) (תיקון), תשל"ז—1977; חוק המועצה לענף הלול (ייצור ושיווק) (תיקון מס' 2), תשל"ז—1977; חוק המועצה לייצור ולשיווק של ירקות (תיקון מס' 3), תשל"ז—1977 * (קריאה ראשונה)

הי"ר מ. שחל:

ייצוגם של הצרכנים בגופים המורחבים של המועצות. ב- הצעות חוקים אלה נערכו דיונים רבים וממושכים, סו- ערים ואף קולניים בוועדת הכלכלה, ואני שמחה שבסופו של דבר הצדק ניצח — ואני מקווה שימשיך לנצח — והדלתות נפתחו לייצוגם של הצרכנים במועצות אלו. לתיקון כזה חברי ואני מייחסים חשיבות עקרונית, בלי לשים לב למשקל המספרי של הנציגות, שהרי אנחנו רוצים לתת עליידי כך הכרה בזכותם של הצרכנים להיות מיוצגים בגופים של מוסדות ואירגונים שיש להחלטותיהם ולהכרעותיהם השלכה על חיינו של הצרכן. כולנו יודעים מה גורל ההשלכה על מחיריהם, על טיבם ועל דרכי אספקתם של ירקות, פירות ומוצרי הלול — בשר, ביצים וכו' — כלומר על סל הצריכה של הצרכן; וכשם שלמצרכים אלה יש השפעה על כיסו ועל בריאותו של הצרכן, כך חייבת להיות לצרכן השפעה על דרכי תכנונם, שיווקם, טיבם ומחירם — עליידי תכנון יעיל וצמצום פער התייור.

רבותי חברי הכנסת, בחרנו דווקא שלוש מועצות, אף כי יש מספר רב של מועצות כאלה המקיפות ענפי המשק החקלאי למיניהם, וזאת מכיוון שלסל הצריכה השוטף היומיומי שלנו יש יותר זיקה למצרכים אלה מאשר לאחרים; ואין לנו ספק שעליידי מעורבות כזאת תהיה לצרכנים השפעה לתועלת הציבור כולו.

התיקונים בחוק יהיו: שני נציגים נוספים לצרכנים במועצות הייצור והשיווק של הפירות, הירקות וה- לול ונציג אחד לצרכנים בוועד הפועל של כל אחת מהמועצות האלה, דבר שלא היה קודם לכן.

חברי הכנסת, בסעיפים הבאים יש לנו שלוש הצעות חוק שהן, למעשה, בעלות אותו תוכן, ולכן אני מציע לנמק אותן ביחד: חוק מועצת הפירות (ייצור ושיווק) (תיקון), תשל"ז—1977, חוק המועצה לענף הלול (ייצור ושיווק) (תיקון מס' 2), תשל"ז—1977, חוק המועצה לייצור ושיווק של ירקות (תיקון מס' 3), תשל"ז—1977. הצעות חוק אלה הן של חברי-הכנסת: אבטבי, אפרת, אברביץ, אלוני, אנקוריון, ארבל-אלמוזלינג, בן-אחרן, בן-פורת, גז, גרוסמן, הכהן, המר, הרליץ, ורטמן, וידל, זכין, חריש, יודין, אביעד יפה, יריב, מואב, קצב, שינמן, שחל, שמעוני ושריד.

את ההנמקה בשם כולם תביא חברת-הכנסת קצב.

רד קורו (המערכ):

איפה המציעים? אני היחיד שלא היה בין המציעים.

נוחת קצב (המערכ):

אני יכולה לצרף אותך. זה עדיין לא מאוחר. נא לצרף את חברי-הכנסת דוד קורו לרשימה.

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבדת לה- ביא היום בקריאה ראשונה הצעת תיקון לשלושה חוקים בשם כשלושים חברי כנסת, שהם קבוצה הפועלת בכנסת לשם קידום התחיקה להגנת הצרכן.

התיקונים מתייחסים לחוק מועצת הפירות, חוק מוצ- עת הלול וחוק מועצת הירקות, ומגמתם אחידה: לתת נציגות לצרכנים בוועד הפועל של מועצות אלה — בגוף האקסקוטבי המצומצם, גוף חשוב שלמרבית הצער אין בו כיום ייצוג לצרכנים — ויחד עם זאת להרחיב את

— חוק מועצת הפירות (ייצור ושיווק) (תיקון); חוק המועצה לענף הלול (ייצור ושיווק) (תיקון מס' 2); חוק המועצה לייצור ולשיווק של ירקות (תיקון מס' 3) (קצב, שחל, אביעד יפה, מואב) —

ו. כן שנראה לי שהמגמה שבאה לידי ביטוי בחוק היא כנונה. אם נציגי הצרכנים הללו, עם ההסתייגויות ש- אמרתי, אמנם יצליחו להפוך את המועצות הללו למוע- צות ציבוריות אמיתיות וקולן יישמע שם ותהיה לו השפעה — השגנו את המטרה של החוק הזה; אם לא — ייתכן שנצטרך לעשות תיקונים הרבה יותר יסודיים במבנה ובתוכן של מועצת הייצור.

הי"ר מ. שחל:

על כך נאמר: ובא לציון גואל. חברת-הכנסת קצב, האם את רוצה להשיב? רשות הדיבור לחברת-הכנסת קצב.

נוהת קצב (המערך):

אני רק רוצה לציין שאני שוחחתי עם חברי — ובתוכם גם הדובר, חברת-הכנסת מואב — בעת הגשת הצעות החוקים, והפניתי את תשומת-לבם לכך שכי- יום, כאשר יש אירגוני צרכנים מוסמכים, הם הם אשר צריכים לשלוח את נציגי הצרכנים. אז, כאשר לא היו אירגונים כאלה, היה מקום שהעיריות יעשו זאת. אך כיום, במקום שהעיריות ישלחו אורחים שלא מתמצאים כל כך בתחום הצרכנות, טבעי שאירגוני הצרכנים יעשו זאת.

לדעתנו, המועצה לצרכנות, שהיא הגוף הממלכתי, המוסמך כיום, הכולל אירגוני צרכנים מוכרים — היא, בתיאום עם האירגונים, תשלח נציגות זו. והיא הגוף האובייקטיבי ביותר שיכול לשלוח את הנציגים המת- אימים.

הי"ר מ. שחל:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. נצביע על כל הצעה בנפרד.

הצבעה

ההצעה להעביר את חוק מועצת הפירות (ייצור, ושיווק) (תיקון), תשל"ז—1977, לוועדת הכלכלה נתקבלה.

ההצעה להעביר את חוק המועצה לענף הלול (ייצור ושיווק) (תיקון מס' 2), תשל"ז—1977, לוועדת הכלכלה נתקבלה.

ההצעה להעביר את חוק המועצה לייצור ושיווק של ירקות (תיקון מס' 3), תשל"ז—1977, לוועדת הכלכלה נתקבלה.

הי"ר מ. שחל:

חברי הכנסת, בזאת סיימנו את סדר-היום לשיבה זו. הישיבה הבאה של הכנסת ביום שני בשעה 16:00 ישיבה זו נעולה. אני מאחל לכם סוף-שבוע טוב.

בהקשר זה רצוני לתבוע שנציגי הצרכנים יוצעו על-ידי אירגוני הצרכנים המוסמכים והמוכרים ולא על- ידי העיריות, כפי שזה כיום. אין צורך בכך עכשיו, כא- שר יש אירגוני-צרכנים מוסמכים ומוכרים.

ובכן, זו ראשית הדרך לצעד חשוב, לייצוג צרכנים, לשיתופם. ולהגברת מעורבותם; ולדעתי, זהו צעד צנוע אך, עקרונית, חשוב ומבורך לציבור הצרכנים.

הי"ר מ. שחל:

חברי הכנסת, אנו עוברים לדיון על הצעות החוק. הדיון הוא דיון אישי במסגרת זמן של עשר דקות. לחוק המועצה לייצור ולשיווק של ירקות נרשם חברת-הכנסת שכטרמן. איננו. לחוק המועצה לענף הלול נרשם חברת-הכנסת דרובלס. איננו. לחוק מועצת הפירות נרשם חברת-הכנסת שכטרמן. איננו.

רשות הדיבור לחברת-הכנסת מואב, שהוא הראשון והאחרון בדיון זה.

אביעד יפה (המערך):

תיכף לא יהיה.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית רוצה אני לברך את חברת-הכנסת נוהת קצב שלולא יוזמתה הי- ברוכה לא היינו באים כולנו ותותמים על הצעות החוק החשובות הללו.

מעבר להערה זו נראה לי שכל מועצות הייצור והשיווק הן פאטנט ישראלי מקורי שיש לו חשיבות רבה לגבי ייצור ושיווק. נראה לי שהפאטנט הישראלי המקורי הזה חשוב ביותר והוא אולי הסיבה העיקרית להצלחת החקלאות הישראלית.

אבל בשנתיים האחרונות נוכחנו לדעת שהמועצה לענף הלול, למשל, או מועצת החלב, החלו פועלות כקארטל לכל דבר. המועצות נעשו גם קבוצות לחץ להי- שגת סובסידיות מן הממשלה ולהגדלה של מכסות מסוב- סדות.

ההצעה להגדיל את נציגי הצרכנים אולי תבלום את המגמה של הפיכת מועצות הייצור והשיווק למונופולים ולקארטלים, בתנאי שתוספת נציגי הצרכנים, כפי שהי- ציעה חברת-הכנסת נוהת קצב, לא תהיה רק מאירגוני הצרכנים המוסמכים היות שחלק מנציגי האירגונים הצרכניים הללו, כפי שציין כבר חברת-הכנסת שחל ב- הופעות סומביות, אינו חפשי לפעול; חלק מהם מייצג גם הוא מונופולים; למשל, המועצה לצרכנות היא גוף ממשלתי; הממשלה עוסקת בשיווק של בשר; איר- גון הצרכנים של ההסתדרות גם הוא קשור לגבי השי- וק באירגונים יצרניים של ההסתדרות בצורה זו או

נספחות

א. סדר-היום לשיבות ש"פ-שפ"ב

- א. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 25), תשל"ז-1976 (קריאה ראשונה).
- ב. חוק נכי המלחמה בנאצים (תיקון מס' 8), תשל"ז-1976 (קריאה ראשונה).
- ג. חוק המקדמה (מס' 2), תשל"ז-1976 (קריאה ראשונה).
- ד. חוק התקציב לשנת הכספים 1977, תשל"ז-1977 (קריאה ראשונה).
- ה. אחריותה ומדיניותה של מדינת ישראל לגבי יהודי התפוצות - דיון.
- ו. בעיית הירידה מהארץ - דיון.
- ז. חוק מימון מפלגות (הוראת שעה), תשל"ז-1977 (קריאה ראשונה) - הצעת קבוצת חברי כנסת.
- ח. דיון-חשבון על ישיבת האסיפה המייעצת של מועצת אירופה.
- ט. שאילתות ותשובות.
- י. הצעות לסדר-היום.
- יא. חוק לתיקון תקנות-שעת-חירום (פיקוח על כלי שיט) (מס' 3), תשל"ז-1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יב. מגיעת צעדים נוספים המכוונים להקמת מונופול מוחלט בתחבורה הציבורית על-ידי מיוזג "אגד" ו"דן" - דיון.
- יג. זילוזול חברת "אגד" בירושלים כלפי אזרחים המש-תמשים בתחבורה הציבורית - דיון.
- יד. חוק יסוד: החקיקה (קריאה ראשונה).
- טו. חוק החקיקה (הוראות מעבר), תשל"ז-1976 (קריאה ראשונה).
- טז. היקפן של השקעות במפעלים פטרוכימיים - דיון.
- יז. חוק שירות הציבור (מתנות), תשל"ה-1975 (קריאה ראשונה).
- יח. חוק ההתגוננות האזרחית (תיקון מס' 6), תשל"ז-1976 (קריאה ראשונה).
- יט. חוק ההתגוננות האזרחית (תיקון מס' 7), תשל"ז-1976 (קריאה ראשונה).
- כ. חוק הבחירות לכנסת התשיעית (הצבעה במכשיר הצבעה), תשל"ז-1976 (קריאה ראשונה) - הצעת קבוצת חברי כנסת.
- כא. חוק התיכנון והבנייה (תיקון מס' 11), תשל"ז-1977 (קריאה ראשונה).
- כב. חוק מס מכירת צמודים, תשל"ז-1976 (קריאה ראשונה).
- כג. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 21), תשל"ז-1976 (קריאה ראשונה).
- כד. חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (תיקון מס' 5), תשל"ז-1976 (קריאה ראשונה) - הצעת קבוצת חברי כנסת.
- כה. חוק התביעות של קרבנות השואה (הסדר הטי"פול) (תיקון מס' 3), תשל"ג-1973 (קריאה ראשונה).
- כו. חוק לתיקון פקודת השותפויות, תשל"ז-1976 (קריאה ראשונה).
- כז. חוק לימוד חובה (תיקון מס' 11), תשל"ז-1976 (קריאה ראשונה).
- כח. חוק לימוד חובה (תיקון מס' 12), תשל"ז-1976 (קריאה ראשונה).
- כט. דו"ח ועדת חורב - דיון.
- ל. השיבושים החמורים בשירותים הציבוריים - דיון.
- לא. שידורים בטלוויזיה הפוגעים במוראל הציבור - דיון.
- לב. הדרכים לביצוע המלצות ועדת ראש הממשלה לנוער במצוקה - דיון.
- לג. פיטורי עובדים דרוזים בנמל חיפה - דיון.
- לד. התנחלויות בשומרון - דיון.
- לה. חילול שבת הפוגע ברגשות הציבור הדתי בבני-ברק - דיון.
- לו. התפרעות נגד ציבור דתי בבני-ברק על רקע השבת והתנהגות המשטרה - דיון.
- לז. הקמת שתי תחנות כוח גרעיניות להפקת חשמל - דיון.
- לח. איכות הסביבה בישראל וההגנה עליה - דיון.
- לט. מעמד האשה בישראל - דיון.
- מ. היערכות החינוך בשנות המצוקה - דיון.
- מא. יצירת בתלה משקית כתוצאה מהדלפות על פיות גדול הצפוי בקרוב, עליית המדד ב-4.5% בחודש נובמבר וההתייקרות הגדולה העומדת בשער - דיון.
- מב. המצב במסודות לילדים בארץ - דיון.
- מג. דרישה להסגרתו של המחבל אבו-דאוד לישראל - דיון.
- מד. פריקת העול של איסור הוצאת דיבה ולשון הרע והשלכותיה - דיון.
- מה. הסכם סאדאת-חוסין - דיון.
- מו. חוק התיכנון והבנייה (תיקון מס' 11), תשל"ז-1977 (קריאה ראשונה).

נח. חוק ההתיישבות החקלאית (סייגים לשימוש בקרקע חקלאית ובמים) (תיקון), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).

נט. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (הגבלת התנועה של כלי-רכב), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).

ס. חוק מילווה מלחמה ומימון רכש (תיקון מס' 3), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).

סא. חוק המועצה לענף הלול (תיקון מס' 2), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).

סב. חוק להארכת תקפן של תקנות-שעת-חירום (הסדרים בעקבות שינוי שער המטבע), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).

סג. חוק מימון מפלגות (הוראת שעה), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).

סד. חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 18), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה) — הצעת חברת הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו.

סה. חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 16), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).

סו. חוק מועצת הפירות (ייצור ושיווק), (תיקון), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה) — הצעת קבוצת חברי כנסת.

סז. חוק המועצה לענף הלול (ייצור ושיווק) (תיקון מס' 2), תשל"ו—1977 (קריאה ראשונה) — הצעת קבוצת חברי כנסת.

סת. חוק המועצה לייצור ולשיווק של ירקות (תיקון מס' 3), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה) — הצעת קבוצת חברי כנסת.

סט. הצעות חוק של חברי כנסת.

מז. חוק שירות הקבע בצבא-הגנה לישראל (גימלאות) (תיקון מס' 7), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).

מח. חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 18), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה) — הצעת חברת הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו.

מט. חוק בול בטחון (תיקון והארכת תקופת ההיטל) (תיקון מס' 13), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).

נ. חוק דיני העובשין (האזנת סתר), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).

נא. חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 8), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).

נב. חוק החוזים האחדים (תיקון מס' 2), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).

נג. חוק כפיית קיום פסקי דין, תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).

נד. הצעות סיעות הליכוד וחזית דתית תורתית שלא יחול דין רציפות על הצעת חוק האיגוד השיתוף פי, תשל"ב—1972.

נה. חוק שיפוט בענייני התרת נישואין (מקרים מיוחדים) (תיקון), תשל"ב—1972 (קריאה ראשונה).

נו. חוק לתיקון פקודת המבחן (מס' 2), תשל"ב—1972 (קריאה ראשונה).

נז. חוק לתיקון פקודת הדרכים ומסילות הברזל (הגנה ופיתוח) (מס' 4), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).

1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).

ב. הצעות לסדר-היום לשיבות ש"פ—שפ"ב

התועבה בחוצות הערים, בחזיתות בתי-הקולנוע, בקיסקים למסירת עתונים, וכן תמונות תועבה בחלק מהעתונים היומיים.

800. יחסי ישראל—צרפת נוכח הפרת האמנה על ההסדרה מצד צרפת — הצעות חברי-הכנסת ח. לנדא, א. מלמד, י. ז. אמיר.

801. פ. גרופר (הליכוד): הצורך הדחוף למנוע כוונת משרד המסחר והתעשייה לסייע למפעל שי"ר.

796. י. דרניצקי (יודין) (המערך): הצורך במדיניות פעילה בלבימת הנשירה של עובדים מן הייצור והפסקת ניפוח השירותים.

797. ת. טוכי (הרשימה הקומוניסטית החדשה): שביתת האסירים בבית-הסוהר אשקלון ומצב האסירים מהשטחים הכבושים בבתי-הסוהר.

798. ב. צ. קשת (הליכוד): מעשי רצח ופשעים אחרים בתוך כחלי בתי-הכלא.

799. א. ורדינר (חזית דתית תורתית): התפשטות נגד

ג. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון), תשל"ז—1977

(הצעת חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו)

מבוטח שבתכופ לפני היותו זכאי לקיצבת זקנה קיבל קיצבת חודשית כאמור בסעיף 127(א) (1) תקופה של שנה אחת לפחות, לא תפחת קיצבת

1. הוספת סעיף 20א
בחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), תשכ"ח—
1968, אחרי סעיף 20, יבוא:
"20א. מבוטח שקיבל קיצבת נכות

תלויים ששולמה לפי סעיף 127 לזו תובא בחשבון כל עוד מתקיימים התנאים לתשלומה."

הזיקנה המגיעה לו משיעור הקיצבה החודשית האמורה האחרונה ששולמה לו, ובלבד שתוספת

דבריו הסבר

קיצבת הזיקנה. לדוגמה, נכה חדש בעל דרגת נכות של 100% מקבל קיצבת נכות בשיעור של 25% מה שכר הממוצע במשק, ללא התחשבות בהכנסתו, אולם קיצבת זיקנה תגיע לו בשיעור של 16% מהשכר הממוצע בלבד בגלל ההכנסות שעשויות לשלול את ההטבה הסוציאלית.

התיקון המוצע בא למנוע מצב בו הנכה יירד ברמת הקיצבה עם פקיעת הזכויות לקיצבת נכות, דהיינו, מטרת התיקון לשמור על רמת קיצבת הנכות שהשתלמה כאשר היא עולה על קיצבת הזיקנה המגיעה לפי החוק.

חוק הביטוח הלאומי (הגדרת "מבוטח" שבסעיף 127(א) קובע, כי הזכויות לקיצבת נכות לפי פרק 21 פוקעת לגבי גבר בגיל 65 ולגבי אשה בגיל 60.

עם היווצרות הזכויות לקיצבת זיקנה מתחיל הנכה לקבל קיצבה זאת. אולם יכול והיא תהיה נמוכה מקיצבת הנכות שקיבל. מצב כזה עלול להיווצר כתוצאה מכך ששיעור קיצבת הזיקנה (סעיף 11 לחוק) נמוך משיעור קיצבת הנכות המלאה (סעיף 127 לחוק) וגם הקריטריונים להתחשבות בהכנסה המשפיעה על גובה הקיצבות הם יותר ליבראליים לגבי קיצבת הנכות מאשר לגבי ההטבה הסוציאלית המשלימה את

ד. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון), תשל"ז-1977

(הצעת חברת הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו)

המגיעה לו ובלבד שמחצית זו לא תעלה על 50% מקיצבת השאירים לפי סעיף 21; (2) בחר בקיצבת תלויים — לא תפחת קיצבת התלויים משיעור הקיצבה הכוללת שהיתה משתלמת לו לפי פסקה (1);

"זכאי לקיצבת זיקנה" לענין סעיף קטן זה — זכאי לקיצבת זיקנה שהשלים תקופת אכשרה לפי סעיף 15 (א)."

1. תיקון סעיף 143

בחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב) תשכ"ח-1968, בסעיף 143, סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ג) זכאי לקיצבת תלויים שנעשה זכאי לקיצבת זיקנה או זכאי לקיצבת זיקנה שנעשה זכאי לקיצבת תלויים, יהולו לגבי הוראות אלה:

(1) בחר בקיצבת זיקנה — תשולם לו, בנוסף לקיצבת הזיקנה, מחצית מקיצבת התלויים

דבריו הסבר

את מלוא קיצבת השאירים הניתנת בזכות בן הזוג כאשר האלמנה או האלמן רוכשים זכות לקיצבת זיקנה מה מכוח עצמם.

אולם סעיף 26(א) אינו חל על אלמנה או אלמן הזכאים לקיצבת תלויים בביטוח נפגעי עבודה לפי פרק ג' לחוק. לכן זכאי לקיצבת התלויים, שעם הגיעו לגיל זיקנה בוחר בקיצבת זיקנה, מפסיד את מלוא קיצבת התלויים לפי סעיף 143 לחוק. אין כל הצדקה להפלות בין אלמנה או אלמן שבן זוגו נפטר כתוצאה ממוות טבעי לבין אלה שבן זוגם נפטר כתוצאה מפגיעה בעבודה.

הצעת החוק באה להשוות את כל האלמנים והאלמנות, דהיינו להקנות זכות לקבלת תשלום נוסף לקיצבת הזיקנה גם לאלמנה ולאלמן הזכאים לקיצבת תלויים.

בחוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 10), תשל"ג-1973 קיבלה הכנסת את העקרון, שמצא את ביטוי בסעיף 26(א) ולפיו "זכאי לקיצבת שאירים שנעשה זכאי לקיצבת זיקנה או זכאי לקיצבת זיקנה שנעשה זכאי לקיצבת שאירים — ישולם לו, בנוסף לקיצבת הזיקנה, השיעור מקיצבת השאירים שנקבע בלוח 17 לשנת הכספים שבה משתלמת קיצבת הזיקנה, ובלבד שהשלים תקופת אכשרה לפי סעיף 15(א)". בשנת הכספים 1973/74 היה שיעור התשלום הנוסף 25% מקיצבת השאירים והחל משנת הכספים 1974/75 הוא בשיעור של 50% מקיצבת השאירים. לפיכך הוציא המחוקק את המקרים, שבהם קיימת זכות לקיצבת זיקנה ולקיצבת שאירים, מתחולתו של סעיף 143 לחוק האוסר תשלום קיצבות שונות בעד פרק זמן אחד.

התגיון שהנחת את המחוקק היה, כי אין לשלול

ה. הצעת חוק פיצויי פיטורים (תיקון), תשל"ז-1977

(הצעת חברת הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו)

עובד בהגיעו לגיל 65, וההתפטרות היתה על מנת לפרוש מעבודה, רואים את ההתפטרות לענין חוק זה כפיטורים,

1. תיקון סעיף 11

בסעיף 11 לחוק פיצויי פיטורים, תשכ"ג-1963, אחרי סעיף קטן (ב) ייוסף:

"(ג) התפטר עובדת בהגיעה לגיל 60 או התפטר

דברי הסבר

מצע לאפשר לעובדים המתפטרים מהעבודה בגיל הפרישה, וההתפטרות היא על מנת לפרוש מחיי העבודה בכלל, לקבל פיצויי פיטורים כאילו פוטרו. הוראה זו תחול ללא קשר למצב בריאותם של העובדת והעובד בעת ההתפטרות.

חוק פיצויי פיטורים, תשכ"ג-1963, אינו מאפשר כיום תשלום פיצויי פיטורים לעובדת ולעובד אשר ברצונם לפרוש מן העבודה בהגיעם לגיל הפרישה המוקדם (65 בגבר ו-60 באשה) ואשר אינם נהנים מזכויות לקיצבה על-פי חוק או על-פי הסכם יחיד או הסכם קיבוצי.

1. הצעת חוק הבחירות לכנסת (נוסח משולב), תשכ"ט-1969 (תיקון מס' 7), תשל"ז-1977

(הצעת קבוצת חברי כנסת)

הבחירות ומחוצה לה ואת סדרי השירותים שיינתנו לוועדה המרכזית במשכן הכנסת, על-ידי עובדיה, וכל הסדר אחר שיראו צורך בו.

(ג) הוועדה המרכזית רשאית להחליט לנהל פעולותיה כולן או מקצתן במקום אחר אם תראה צורך בכך.

(ד) בסעיף זה "משכן הכנסת", סדרן, שומר, כמשמעותם בחוק משכן הכנסת ורחבתו, תשכ"ח-1968.

1. הוספת סעיפים

בחוק הבחירות לכנסת (נוסח משולב) תשכ"ט-1969, ייוספו אחרי סעיף 17 סעיפים אלה:

"17א. מקום מושבה של הוועדה המרכזית הוא בירושלים.

17ב. (א) מענה של הוועדה המרכזית הוא במשכן הכנסת.

(ב) יושב-ראש הכנסת ויושב-ראש הוועדה המרכזית יקבעו בהסכם את פרטי שיכון משכרדי הוועדה המרכזית במשכן הכנסת בתקופת

דברי הסבר

סניה, לעומת זאת, הם בחולון ואין כוונה לשנות מצב זה.

הצעת החוק באה לכלול בחוק ולהסדיר את המציאות שנוצרה וקיימת כבר משנת 1969. מען הוועדה המרכזית הוא במשכן הכנסת כבר משנת 1969. מח

2. הצעת חוק מימון מפלגות (הוראות שעה), תשל"ז-1977

אחת לכל חבר הכנסת שנמנה עם הסיעה ביום האמור.

3. קיוון

סכומי המקדמה המיוחדת יקונו מן המקדמה המגיעה לסיעה על-פי סעיף 4 לחוק העיקרי, ולעניין זה תיוסף עליהם ריבית של חצי אחוז בשל כל שבוע או חלק ממו שבין יום תשלום המקדמה המיוחדת לבין יום תשלום המקדמה.

4. ביצוע

יושב-ראש הכנסת ממונה על ביצוע חוק זה.

5. תחילה

תחילתו של חוק זה מיום קבלתו בכנסת.

1. הגדרות

בחוק זה תהיה לכל מונח המשמעות שיש לו בחוק מימון מפלגות, תשל"ג¹ (להלן — החוק העיקרי).

2. מקדמה מיוחדת

סיעה שמילאה אחרי הוראות סעיף 6(א) לחוק העיקרי ומסרה ליושב-ראש הכנסת הצהרה בכתב חתומה בידי רוב חבריה שתגיש במועד שנקבע בחוק רשימת מועמדים לכנסת התשיעית — תשלום לה מקדמה מיוחדת על חשבון הוצאות הבחירות; המקדמה המיוחדת תשולם ביום כ"ה בשבט תשל"ז (13 בפברואר 1977) ותהיה בשיעור של 36% מיחידת מימון

¹ ס"ח תשל"ג, עמ' 52; תשל"ה, עמ' 84.

ה. הצעת חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 16), תשל"ז—1977

1. תיקון סעיף 32 בסעיף 32 לחוק שירות המדינה (גימלאות) (נוסח משולב), תשל"ז—1970¹ (להלן — החוק העיקרי). אחרי סעיף קטן (ו) יבוא:

"(ז) על אף האמור בסעיף זה ייקרא סעיף קטן (ב) לגבי המנויים להלן כאילו במקום "70%", פעמיים, נאמר "90%";

(1) אלמנה הזכאית לגימלאות כפל, כאשר האחת היא קיצבת שאיר עקב פטירת בעלה והשנייה היא קיצבת פרישה;

(2) הזכאי לגימלאות כפל, כאשר האחת היא קיצבת פרישה או קיצבת שאיר לאלמנה והשנייה היא קיצבת בגלל פגיעה בעבודה לפי חוק הביטוח הלאומי."
2. תחילה

תחילתו של חוק זה היא ביום א' בניסן תשל"ז (1 באפריל 1976).
3. הוראות מעבר

חוק זה יחול לגבי הזמן שלאחר תחילתו —

(1) לעניין סעיף 32(ז) לחוק העיקרי — גם על אלמנה של מי שנפטר לפני כן;

(2) לעניין סעיף 32(ז) לחוק העיקרי — גם על קיצבת המגיעה בזכותו של מי שפרש מהשירות לפני כן, וזאת אם שולמו פיצויי פיטורים עקב הפרישה.

¹ ס"ח תשל"ז, עמ' 65; תשל"ג, עמ' 255; תשל"ד, עמ' 273.

ו. הצעת חוק ההסגרה (תיקון), תשל"ה—1975

(הצעת קבוצת חברי כנסת)

1. הוספת סעיף

אחרי סעיף 2, יבוא:

3. "דין אזרחים. לא יוסגר מבוקש שהוא אזרחי"

ז. הצעת חוק רשות השידור (תיקון מס' 5), תשל"ו—1976

(הצעת חברי-הכנסת ג. כהן וא. שוסטק)

- סעיף 1 לחוק העיקרי יתוקן כדלקמן:

במקום — "השידורים — שידורי ראדיו וטל-וויזיה הניתנים לציבור" יבוא:
1. תיקון סעיף 1

"השידורים — שידורי ראדיו וטלוויזיה הניתנים כשירות לציבור."
2. תיקון סעיף 2

בסופו של סעיף 2 לחוק אחרי המלים "הרשות תקיים את השידורים כשירות ממלכתי" תבוא תוספת המלה "לציבור".
3. תיקון סעיף 3

לפיסקה (ב) "לטפח אזרחות טובה" תבוא תוספת: "נאמנות לעם ולמדינה".
4. תיקון סעיף 4

בסעיף 4 של החוק אחרי הפסקה "הרשות תבטיח כי בשידורים יינתן מקום לביטוי מתאים של השקפות ודעות שונות הרווחות בציבור ותשודר אינפורמציה מהימנה" שתסומן כפיסקה (א) יבוא:

(ב) הרשות תבטיח כי לא ישודר כל חומר שיז בו משום פגיעה בטעם הטוב או בהגינות או שיש בו כדי לעודד או להסית למעשה פשע או להפרת הסדר הציבורי או שיש בו משום פגיעה ברגשות הציבור.

(ג) הרשות תשקוד על כך כי התכניות תהיינה בעלות רמה גבוהה בתכנון ובאיכות.

(ד) הרשות תבטיח כי בשידורים ובתכניות לא יבואו לידי ביטוי בצורה כלשהי הדעות וההשקפות הפרטיות של עובדי הרשות ומגישי התכניות בכל הנוגע לנושאים בעלי אופן מדיני או חברתי השנויים במחלוקת ולבעיות שוטפות העומות לדיון בציבור.

(ה) הרשות תבטיח כי בשידורים ובתכניות לא ישודר שום חומר שיש בו משום מגמה לקידום ענייניהם של מפלגה, תנועה, חוג או זרם פוליטיים כלשהם.

(ו) הרשות תבטיח כי לא ישודר שום חומר הפוגע בסמל המדינה, בדגל המדינה ובמגילת העצמאות.

(ז) ועדה מוסמכת של הכנסת רשאית להגיש המלצות לגבי תכניות ברשות השידור והן תונחנה על שולחן הכנסת.

5. תיקון סעיף 10
אחרי המלים "היו"ר ומשנהו" יבוא: וכן חברי הוועד המנהל יהיו זכאים לקבל שכר או גמול סביר, כפי שנקבע בתקנות, לצורך מילוי תפקידם באורח קבוע וסדיר.
6. תיקון סעיף 19
אחרי סעיף קטן (1) יבוא:
(2) לקבוע כללים והנחיות לעובדי הרשות על סוג השידורים והתכניות, טיבם, תכנם ואיכותם, על מנת להבטיח שלא ישודר שום חומר, שלדעת הוועד המנהל אינו תואם את הוראת החוק. אישור או פסילה ייעשו בכתב בחתימת יו"ר הוועד המנהל או חליפו. כל יתר הפסקאות יסומנו 3, 4, 5, 6, 7.
7. תיקון סעיף 46
אחרי הפסקה: "הממשלה זכאית שהודעותיה, וכן הודעות המטה הכללי של צבא-הגנה לישראל והודעות ראש הג"א, ישודרו עליידי הרשות בהתאם לסדרי שייקבעו בתקנות" שתסומן בסעיף קטן (א) יבוא:
(ב) השר רשאי עליידי הודעה בכתב להורות לרשות להימנע מלשדר כל תכנית או חלק ממנה, כפי שייאמר בהודעה, הנוגדים הוראת חוק זה, וחובת הרשות למלא אחרי ההוראה. הרשות תהא רשאית לפרסם את הודעת השר.
(ג) השר הממונה על ביצוע החוק או הוועד המנהל רשאי להורות על פיטורי עובד הרשות אשר לא מילא אחרי הוראות חוק זה.

דברי הסבר

הצעת חוק זו באה להבטיח כי השידורים בראדיו ובטלוויזיה הניתנים לציבור בשירות ממלכתי והתכניות בשטחי החינוך, הבידור, המדיניות, החברה, הכלכלה, התרבות, המדע והאמנות כמפורט בחוק, ייעשו בהתאם להוראות של החוק במסגרת התפקידים של הרשות הממונה על שירותי השידור ובהתאם למטרות הלאומיות של העם והמדינה.

שירותי הראדיו והטלוויזיה, בהיותם מכשירים מרכזיים לציבוריים, לא ייתכן כי יקיימו שידורים ותכניות שיש בהם כדי לפגוע בטובת המדינה וברגשות הציבור.

אורחיה, אך בחוק רשות השידור לא נקבעה שום סמכות ולא ניתנה שום אפשרות לרשות הממונה על השידורים, או שהממשלה הסמיכה אותו לבצע את החוק, למנוע שידורים של תכניות פוגעות מעין אלו. התיקונים מבוססים על חוק רשות השידור של הראדיו והטלוויזיה מן השנים 1954, 1964, 1973 הקיימים בבריטניה, שאף שם הרשות של שירותי השידור היא ממלכתית — עצמאית, ולא מממשלתית — הן בנוגע לתכניות ושידורים והן בנוגע לפיקוח של הרשות והשר הממונה על ביצוע החוק.

יא. הצעת חוק הסעד הרפואי (מחלות נדירות), תשל"ז—1976

(הצעת חברי-הכנסת י. בן-מאיר)

1. הגדרות
"מחלה נדירה" — מחלות שיאשושו עליידי הרופא הממשלתי הבכיר;
"דרך טיפול" — לרבות מימון השהייה של החולה לצרכי איבחון וריפוי בבית-חולים בחוץ-לארץ, או במרפאה פרטית בחוץ-לארץ;
"הרופא הממשלתי הבכיר" — בהתאם להגדרתו בפקודת בריאות העם, 1940.
2. מימון
כל אדם החולה במחלה נדירה ואשר לדעת הרופא הממשלתי הבכיר —
3. ביצוע ותקנות
שר הבריאות ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.

דברי הסבר

החולה וחיייו נתונים בסכנה. לא תמיד ניתן לגייס מלא הסכום הדרוש ואף אין פיקוח על הכספים והכרזות. רצוי אפוא שיעשה הדבר עליידי זרוע ציבורית ממשלתית.

על כן מוצע בחוק ששלטונות הבריאות יממנו לכל חולה אנוש, הסובל ממחלה נדירה שיש לה מרפא בחו"ל, את ההוצאות הכרוכות בכך ולהביא עליידי זה לריפוי או להקלת סבלו של החולה, וזאת גם אם יש רק זיק של תקווה להצלת חייו.

על אף קיומם של שירותי בריאות טובים בישראל קיים לעתים חוסר אונים במתן עזרה לחולים במחלות נדירות, שאין להן מרפא בישראל, בעוד שבמקומות מסויימים בעולם מצוי רופא מומחה, שמסוגל לרפאן או לפחות להקל על סבלם של החולים. בדרך כלל כרוך העניין בהוצאות רבות וקרובי החולים הללו פונים לציבור באמצעות העתונות לגייס את הסכומים הדרושים.

עד אשר מגייסים את הכספים גדל מאד סבלו של

יב. הצעת חוק לתיקון דיני עונשין (פיתוי להמרת דת), תשל"ה—1975

(הצעת חברת-הכנסת י. מ. אברמוביץ)

1. מתן הטבות כפיתוי להמרת דת
מי שנותן או מבטיח לתת כסף, שווה כסף או טובת הנאה אחרת כדי לפתות אדם להמיר דתו, או כדי לפתות אדם שיגרום להמרת דתו של אחר, דינו — מאסר חמש שנים או קנס 50,000 לירות.
2. קבלת הטבות כהמרת דת
מי שמקבל או מסכים לקבל כסף, שווה כסף או טובת הנאה תמורת הבטחה שימיר את דתו, או שיגרום להמרת דתו של אחר, דינו — מאסר שלוש שנים או קנס 30,000 לירות.

דברי הסבר

האירגונים המיסיונריים הפועלים בארץ נוקטים אמצעים רבים ושונים כדי לצוד נפשות ולהביא להמרת דתם של הגופלים ברשתם. אירגונים אלה, המושפעים באמצעים כספיים בלתי מוגבלים, משתמשים באמצעי פיתוי חמריים. הם פועלים במיוחד בין אנשים שמצבם הכלכלי קשה, מבטיחים להם סכומי כסף גדולים, מעניקים להם טובות הנאה כלכליות ומסיתים אותם לרדת מן הארץ ולהמיר את דתם. לאחרונה גברה פעילות המיסיונרים המנצלים את המצב הכלכלי הקשה בארץ לשם קידום מטרותיהם. אירגוני המיסיון פועלים אף בקרב חיילי צה"ל ומנסים

להשפיע עליהם לערוך מיחנותיהם, כעדותו של שר הדתות ד"ר יצחק רפאל בהופעה פומבית ("המודיע", כ"ג בשבט תשל"ה). השר אף אמר כי האמצעי היחיד שיוכל לבלום את פעילות המיסיונרים בישראל הוא חקיקת חוק נגד פעילות זו, והביע את תקוותו כי במצב שאליו הגענו בעניין זה תהיה נכונות בממשלה לחקיקת חוק להגבלת פעילות המיסיון.

מטרת החוק המוצע היא איפוא לבלום את פעילות אירגוני המיסיון על-ידי איסור כל פעילות מיסיונרית המלווה בפיתוי חמרי. חוקים דומים קיימים במדינות רבות ברחבי העולם.

יג. הצעת חוק לתיקון מקודת מס הכנסה (תיקון), תשל"ז—1976

(הצעת חברת-הכנסת ש. אלוני)

1. תיקון סעיף 17
בסעיף 17 לפקודת מס הכנסה¹, אחרי פסקה (11) יבוא:
"11א הוצאות לעזרה בבית

דברי הסבר

הואיל ויש משפחות רבות ושהן שני בניהן עובדים מחוץ למשק ביתם וכן משפחות בנות ראש משפחה אחד אשר נאלצים לקנות שירותים; והואיל ורכישת שירותים אלה של עזרה בבית וטיפול בילדים היא תנאי ליציאה לעבודה ולייצור הכנסה, והואיל וההוצאה היא נטל כבד — שעת עבודה במשק בית כיום 20 לירות — אי לזאת יש לתקן את החוק כדי להכיר בהוצאה על קניית השירותים הנ"ל כהוצאה לצורך יצירת הכנסה.

כדי למנוע ניכוי כפול במקרים שבהם יש שומה נפרדת לבני-זוג יקבע שר האוצר בתקנות כיצד יחושב הניכוי ומאיזו שומה.

סעיף 17 לפקודת מס הכנסה קובע את ניכוי ההוצאות המותרים לשם בירור הכנסתו החייבת של אדם. מוצע להוסיף לסעיף 17 את פסקה 11א כדי להתיר את ניכוי ההוצאה שהוציא אדם כתשלום בעד שירותים בניהול משק ביתו ובטיפול בילדיו.

הניכוי המותר לפי סעיף 17 לפקודה כפוף לסייג הכללי, הקבוע בסעיף 31, ולפיו לא יותר ניכוי "בס" כום העולה על הדרוש לפי צרכי ייצור ההכנסה של הנישום". כמו כן רשאי שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, על-פי סעיף 31 לפקודה, להתקין תקנות בדבר הגבלת סכום הניכוי או אי התרת ניכוי הוצאות מסויימות המנויות בסעיף 17.

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

י. הצעת חוק סדרי הדמוקרטיה הפנימית במפלגות, תשל"ה—1975

(הצעת חברי-הכנסת ה. זיידל וי. שערי)

וחשאיות על-ידי הגוף הנרחב ביותר שנבחר על-ידי הוועדה.

5. בחירת נציגים ברשויות המקומיות מועמדי מפלגה לרשויות המקומיות ייבחרו על-ידי הגוף הנבחר הרחב ביותר של הסניף הנוגע בדבר בבחירות אישיות וחשאיות.

6. פיקוח סדרי הבחירות של המועמדים לכנסת ולרשויות המקומיות יעמדו תחת פיקוח ממלכתי בהתאם לחקנות שיותקנו על-ידי שר המשפטים ושר הפנים.

7. שלילת מימון מפלגה שלא תמלא אחר הוראות חוק זה לא תהיה זכאית ליהנות מחוק מימון המפלגות.

8. ביצוע מבקר המדינה יפקח על ביצוע חוק זה.

1. הנדרות מפלגה בחוק זה כהגדרת "סיעה" ו"סיעה חדשה" בחוק מימון מפלגות, תשל"ג—1973.

2. תקנון כל מפלגה תפעל לפי תקנון, הקובע אירגונה הפנימי לרבות כללי חברות במפלגה, סדרי בחירת מוסדותיה ואופן פעולתם וסדרי בחירת נציגיה למוסדות ציבוריים, לאומיים וממלכתיים. החברות יכולה להיות רק במפלגה אחת.

3. ועידה כל מפלגה תקיים ועידה כללית ארצית לפחות פעם בארבע שנים. הוועידה תיבחר על-ידי כלל חברי המפלגה. סדרי בחירות חברי הוועידה ייקבעו בתקנון.

4. בחירת חברי הכנסת מועמדי כל מפלגה לכנסת ייבחרו בבחירות אישיות

דברי הסבר

פעולה תקינה של מוסדות המפלגה. היא גם מאפשרת פיקוח מבקר המדינה על פעולות המפלגה ואף התערבות בית-המשפט, היות והמפלגות יפעלו על-פי חוק. התערבות זו מוצדקת גם בגלל קיום מימון ממלכתי של המפלגות.

דמוקרטיה פנימית בכל מפלגה היא תנאי לקיום דמוקרטיה אמיתית במדינה ולשיפור תדמית המפלגות.

קיים משבר אמון ואמינות רציני בדעת הקהל כלפי המפלגות הפוליטיות, סדרי הדמוקרטיה בתוכן והמבנה האירגוני שלהן. המשבר הזה הגיע לשיאו אחרי מלחמת יום הכיפורים. הביקורת מופנית בעיקר נגד אופן בחירת הנציגות לכנסת ולרשויות המקומות. המשטר הדמוקרטי בנוי על קיום מפלגות. הצעה זו באה להבטיח בחירה דמוקרטית וחשאית של נציגי המפלגות לכנסת ולרשויות השלטון הציבורי וגם

טו. מסקנות ועדת הכספים בדבר הצורך בחסכון במשרדי הממשלה ומניעת ביזבוזים

לאנגריה, שהתקבל בכנסת בחודש שעבר, תוקם רשות לאומית לאנגריה שבין תפקידיה יהיה:

(1) להכין תכניות למדיניות לאומית להפקת אנרגיה, לניצולה ולדרכי השימוש בה, ולרכוש את הטיפול בענייני האנגריה;

(2) לתכנן חסכון במקורות אנרגיה;

(3) ליוזם, לערוך ולעודד מחקרים בעניין חיפוש מקורות אנרגיה, הפקתם וניצולם;

(4) ליעץ לעוסקים באנגריה ולצרכני אנרגיה בכל הקשור להפקת מקורות אנרגיה, לפיתוחם, לניצולם ולחסכון בשימוש בהם.

החוק ייכנס לתוקף ביוני שנה זו ויש להניח כי נושא ההצעה לסדר-היום יקבל טיפול נאות עם כניסת הרשות לפעולה. עם זאת סבורה הוועדה שעד שתוקם הרשות יש לאחוז באמצעי חינוך והסברה כדי לעודד חסכון באנגריה.

ביום ג' באדר א' תשל"ו (4 בפברואר 1976) העבירה מליאת הכנסת בישיבתה את ההצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת י. תמיר בנושא הנ"ל לוועדת הכנסת. ועדת הכנסת החליטה ביום ט' באדר א' תשל"ו (10 בפברואר 1976) להעביר את ההצעה לדיון בוועדת הכספים.

הוועדה קיימה דיון בוועדה בהשתתפות בא-כוח משרד המסחר והתעשייה (המהנדס הראשי) ומשרד הפנים (מנהל השירות לשמירת איכות הסביבה). לאחר דיונים באה הוועדה לידי המסקנות הבאות:

1. חסכון באנגריה והיבטים סביבתיים של פיתוח מקורות אנרגיה

א. הוועדה סבורה שניתן לחסוך אנרגיה בשיעור של 10%—15%, בתנאי שתהיה התארגנות ממשלתית מתאימה.

ב. הוועדה מודגישת שעל-פי חוק רשות לאומית

הוועדה שמעה כי משרד המסחר והתעשייה מעורב דד את הפעילויות הקשורות במיחזור חמרים על ידי המלצה להענקת מעמד של מפעל מוכר לכ" יום המקים מפעל כלכלי בתחום הנ"ל. ואמנם הוקמו מספר חברות בעידודו כגון "אמניר" הציסקת באיסוף נייר למיחזור; חברת בת של מפעלי הפלדה הישראליים העוסקת בריכוז ואיסוף גרוטאות ברזל לשמוש חוזר, מספר מפעלים הממחזרים חומרים פלסטיים וכד'.

ענייני המיחזור מטופלים כיום על ידי גורמים שונים במדינה וכדי לתאם ככל האפשר את הפעילויות האלה ולנצל את המשאבים המוקצים בצורה האופטימאלית הוקמה — על פי החלטת צוות נציגי השרים לאיכות הסביבה — ועדה מרכזת בין-משרדית למיחזור ולהשבת משאבים מפסולת מוצקת. בוועדה הזאת מיוצגים כל הגורמים הממשלתיים וכן מוסדות מחקר העשויים לתרום לקידום פתרון הבעיות השונות.

הוועדה החלה לפעול בחודש ינואר 1977.

ב. ועדת הכספים ממליצה לפני משרדי הממשלה, ובראשם האוצר, החקלאות, הפנים והמסחר והתעשייה לפעול למימוש מהיר של מיחזור פסולת מוצקה, וממליצה על הקצבה מתאימה למחקר ולפיתוח שמטרתם קידום טכנולוגיות מיחזור והשבת משאבים, ובכלל זה הקמת מערך חציית שייתי להפרדת חמרים אורגאניים מיתר המרכיבים באשפה.

ג. משרדי החקלאות, הפנים והמסחר והתעשייה מתבקשים להקים גופים מבצעים לקידום פרויקטים של מיחזור הפסולת הנוגעות לפעולות משדרים אלה.

טז. מסקנות ועדת הכלכלה בנושא ניצול פסולת נייר לשם חסכון במטבע

חוק, מניעת זיהום הסביבה וכגורם מתחר

נייר מסוגלים מבחינת כושר הייצור להכפיל את תפוקת מוצרי הנייר המבוססים על פסולת זו. המגבלות להרחבת התפוקה הן, מחד גיסא, מערכת איסוף פסולת הנייר, ומאידך גיסא השימוש במוצרים המיוצרים מפסולת זו.

ד. צריכת הנייר בישראל ב-1980 תהיה בהיקף של כ-320 אלף טון. אם יגיעו להיקף מיחזור של כ-40% ניתן יהיה לחסוך כ-40 מיליון דולר. כדי להגיע ליעד זה ממליצה ועדת הכלכלה:

(א) בנושא איסוף פסולת הנייר:

1. יש לקבוע מחיר לפסולת הנייר. הדבר יתן מוטיבציה לאספנים קיימים לאסוף כמויות גדולות יותר ולאספנים חדשים להיכנס לענף.

2. הוועדה ממליצה לפני הרשויות המקומיות לעורר דד על ידי תמריצים כלכליים את משקי הבית וועדי הבתים להפריד את פסולת הנייר ולהפנותה למיכלים מיוחדים, ולנצל את מערך איסוף האשפה

כן סבורה הוועדה שאחרי הקמת הרשות כנ"ל על כל משרד ממשלתי להכין תכנית לחסכון באגריה בתחומים שעליהם הוא מופקד.

ג. הוועדה רשמה לפניו שפעילות משרד המסחר והתעשייה מתרכזת כיום בשני תחומים עיקריים: (א) מחקר ופיתוח בתחום אגריה אלטרנטיביות; (ב) חסכון באגריה בתעשייה ובשירותים הלכה למעשה.

ד. הוועדה קוראת להמשיך הקצאת משאבים למחקר ופיתוח מקורות אגריה בישראל תוך שימת דגש על פיתוח אגריה השמש.

ה. הוועדה קוראת להתאמת התקנות והחוקים העירוניים הקיימים בדבר התקנת מיתקנים ביתיים לקליטת אגריה-שמש לצרכי הזמן.

ו. הוועדה קוראת להמשך הפעילות בפיתוח מקורות אגריה חליפיים המצויים בארץ תוך שימת דגש על פיתוח טכנולוגיות מתאימות ומניעת נזקים סביבתיים.

ז. הוועדה קובעת כי יש להקציב משאבים מתאימים לבדיקת ההיבטים הסביבתיים של פיתוח מקורות אגריה חדשים.

2. מיחזור

א. סקרים שנערכו מצביעים על ביובז משאבים ניכרים על ידי סילוק מיליון טונות אשפה ביתית לשנה וכ-3 מיליון טונות פסולת חקלאית ותעשייתית. ערך חמרי הגלם המיובאים ארצה, במקום החמרים המושלכים עם האשפה, הוא כ-80 מיליון דולר לשנה. ניצול חוזר של החמרים היה מביא להכנסה ברוטו של כ-100 עד 200 מיליון לירות לשנה. חסכוניות באותם סדרי גודל יכולים להתקבל באם תמוחזר אף הפסולת החקלאית והתעשייתית.

ביום י"ב בשבט תשל"ו (4 בינואר 1976) העבירה מליאת הכנסת לוועדת הכלכלה הצעה לסדר היום שהגיש חבר הכנסת ח. שמעוני בנושא הנ"ל.

הוועדה, בדיוניה, שמעה את נציגי משרד המסחר והתעשייה, נציגי השירות לאיכות הסביבה, נציגי התאחדות התעשיינים, נציגי מפעלי נייר חדרה. לאחר דיונים אלה באה לידי המסקנות הבאות:

א. היקף איסוף הנייר ומיחזורו נמוך בישראל לעומת הנעשה בארצות מפותחות. במדינות אלו הגיעו למיחזור של כ-30%-40% מתצרוכת הנייר, ובישראל לכ-20% בלבד.

ב. למיחזור הנייר יש פרט להיבטים של מניעת זיהום הסביבה וחינוך לנקיון ואיכות הסביבה, גם היבט כלכלי בלתי-מבוטל. בשנת 1975/76 מיחזור כ-50,000 טון שהביאו, על ידי החלפת יבוא, לחסכון של כ-10 מיליון דולר.

ג. המפעלים שבהם קיים ציוד לניצול פסולת

(ב) בנושא השימוש במוצרים המיוצרים מפסולת נייר:

1. על משרדי הממשלה הנוגעים בדבר לגרום באמצעות מערכת המיסוי כי לצרכני מוצרי נייר ישתלם יותר לרכוש מוצרים המיוצרים מפסולת נייר לעומת אלו המיוצרים מתאית מיובאת. בעי"קר אמורים הדברים לגבי העתונים וצרכני הקארטון הגלי.

2. על הממשלה, רשויות מקומיות וכד', להעדיף כצרכן את מוצרי הנייר המיוצרים מפסולת נייר.

המוניציפאלי כדי לאסוף את פסולת הנייר.
3. על משרד המסחר והתעשייה לזוּם בהקדם חקיקה שתחייב איסוף נייר ומיחזורו כמקובל במספר ארצות מפותחות בעולם.

4. על משרד החינוך והשירות לאיכות הסביבה, בשיתוף עם האגודה לתרבות הדיור, לפתוח במערכת הסברה על חשיבות איסוף פסולת הנייר.
5. יש להנהיג חובת איסוף ומיחזור פסולת נייר במשרדי הממשלה.

6. יש לשמור בתנאים סבירים על מקומו וזכותו של הוועד למען החייל במערך איסוף פסולת הנייר.

יז. מסקנות ועדת הכלכלה בעניין פיתוח העיצוב והאריזה לאור הצרכים בהקטנת היבוא והגדלת היצוא

2. יש לרכז את הפעולות הנעשות בתחום פיתוח האריזה.

3. על המרכז לעיצוב המוצר והמכון לאריזה לתמוך ביצרנים ולעודדם לפעולות לשיפור העיצוב והאריזה על-ידי מתן מענקים והלוואות, הבאת מומחים מחוץ-לארץ, הקמת משרדי ייעוץ ליצרנים קטנים ועוד.

4. יש להגביר תודעת עיצוב המוצר ואריזתו אצל יצרנים וצרכנים על-ידי מערכות החינוך וההסברה.

5. יש להשקיע משאבים להקניית ידע מקצועי בתחומי העיצוב והאריזה.

6. יש ליצור תקנים מחייבים לאריזה, הן לגבי ייצור מקומי והן לגבי יבוא.

7. יש להקים מבדקה לאריזות, אולי במכון התקנים, כדי שיאופשר ליצרנים לבחון אם האריזות עומדות בתקן לפני הכנסתן לשימוש שוטף.

8. יש להקצות למרכז לעיצוב המוצר ולמכון האריזה את האמצעים הדרושים לביצוע הפעולות שצוינו לעיל.

בישיבת הכנסת ביום ח' בכסלו תשל"ו (12 בנובמבר 1975) העלה חבר הכנסת ח. שמעוני הצעה לסדר-היום בנושא הנ"ל. הכנסת העבירה את ההצעה לוועדת הכלכלה.

הוועדה, בדיוניה, שמעה את נציגי משרד המסחר והתעשייה, נציגי המרכז לעיצוב המוצר, נציגי המכון לאריזה, נציגי מכון היצוא, נציגי מכון התקנים, נציגי התאחדות התעשיינים, נציגי התאחדות בעלי מלאכה. בסיום דיוניה באה הוועדה לידי המסקנות הבאות:

א. פיתוח העיצוב והאריזה יש בו כדי להקנות לתוצרת ישראל כושר תחרות הן בשוקי היצוא והן כנגד היבוא המתחרה.

ב. ההסכם בין ישראל לשוק המשותף נותן משנה דחיפות לנושא זה.

ג. הוועדה מציינת את המאמצים הנעשים בשטח זה על-ידי המרכז לעיצוב המוצר, המכון לאריזה, מכון היצוא ועוד.

ד. כדי שתאומם זה של עיצוב ואריזה יקודם יותר ממליצה הוועדה:

1. יש להביא לתאום פעולות בין הגורמים העוסקים בעיצוב המוצר.

יח. מסקנות ועדת העבודה בנושא גביית תשלום בעד חדרי בטחון בערי העימות

נוע נפגעים בעת הפגנות פתע. לוועדה נמסר כי אזורי הבנייה הבטחוניים נקבעים מדי פעם על-ידי מערכת הבטחון.

נקבע כי חדרי בטחון עשויים בטון בגודל 7 מ"מ יוקמו במבנים קיימים וישמשו "חדר מילוט" בלבד, אך בפועל נבנו חדרים בגודל 9 מ"ר. הבנייה החדשה באזורים אלה היא בנייה בטחונית קשיחה.

2. לוועדה נמסר כי בשנים 1970—1976 נבנו לצורך זה 7,987 חדרי בטחון ביישובי העימות. מהם 3,136 במגור הכפרי ו-4,851 במגור העירוני. לסיפוק כל הצרכים חסרים 2,100 חדרי בטחון, מתוכם 1,750 במג-

מליאת הכנסת העבירה בישיבתה מיום ח' באב תשל"ה (16 ביולי 1975) הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת י. שריד בנושא הנ"ל לוועדת העבודה.

הוועדה קיימה דיונים מקיפים בנושא זה והרפיעו לפניו נציגי משרד השיכון, נציגי משרד האוצר, נציגי משרד הבטחון וכן נציגי המרכז החקלאי.

בתום הדיונים אלה באה הוועדה לידי המסקנות הבאות:

1. הוועדה מציינת בהערכה את החלטת הממשלה לבנות חדרי בטחון אשר נועדו להגביר תחושת הבטחון לאוכלוסייה ביישובי הספר ובקווי העימות ולמ-

"בכל המקרים 50% יהיו מענק. 50% הנותרים של המימון יהיו בתנאים הבאים:

א. בקיבוצים ותיקים — בתנאי כספי בנק ומ-כספי בנק.

ב. בקיבוצים צעירים ובמושבים — ההלוואה מכספי תקציב ל-20 שנה ב-7.5% ריבית.

ג. בבתים בבעלות עמידר — בתנאי מענק.

ד. בבתים בבעלות פרטית במגזר העירוני — בתנאי קיבוצים צעירים. להסדרי ההחלטה על ההלוואות אחראים אותם הגופים כבנוהל הקיים. שכר הדירה בדירות עמידר יוגדל אף הוא על-פי הנוהל הקיים.

ה. הוועדה רושמת לפנייה הודעת מנכ"ל משרד השיכון כי החיוב הכספי למתיישבים נועד לכסות בחדר בטחון את ההפרש הנובע מבנייה בטחונית. כמו כן פטורים התושבים הרוכשים דירות חדשות בבנייה קטנה מתשלום בעד מרכיב הבטחון בדירות אלה.

ו. לוועדה הוברר כי למעלה מ-90% מהמשפחות שבשבילן נבנו חדרי בטחון גרות בדירות שכורות מחברת "עמידר" ובהנחה מפורטת ומהנחות והקלות על-פי הכללים שלפיהם נוהגת חברת "עמידר", וההוצאה הכרוכה בהוספת חדר בטחון איננה משמעותית לגביה.

ז. הוועדה מקבלת את הערכת משרד השיכון כי חדר הבטחון הביא לשיפור תנאי הדיור ורווחת המגורים לכל המשפחות, ובמיוחד משפחות מרובות ילדים.

ח. הוועדה ממליצה לפני משרד השיכון לאשר בנייה נוספת למשפחות גדולות מרובות ילדים (מעל 10 נפשות), שלגביהן תוספת חדר בטחון אחד לא סיפיקה את הצרכים ולא שיפרה במידה ניכרת את תנאי הדיור, או העתקת דירה לדירות גדולות יותר במסגרת התכנית הקיימת למשפחות מרובות ילדים.

ט. זאת קוראת הוועדה למשרד הבטחון לבדוק את הסטאנדארטים של חדרי בטחון הנהוגים עד כה מאחר שהוועדה התרשמה כי הממדים המקובלים היום אינם תואמים במידה מספקת את צרכי הבטחון של משפחה ממוצעת, לרבות משפחה ברוכה ילדים.

י. הוועדה קוראת לממשלה לעשות מירב המאמצים לסיים בנייתם של חדרי הבטחון הנותרים בהקדם האפשרי.

יא. הוועדה רושמת לפנייה הודעת מנכ"ל משרד השיכון ועוזר שר הבטחון שנכחו בישיבה כי בשנה תכ-ציבית זו תסתיים בניית כל חדרי הבטחון במגזר העירוני, והוועדה קוראת להשלים בניית חדרי בטחון — במגזר הכפרי — עד לסוף השנה התקציבית הבאה.

נציגי המשרדים הבטיחו לעשות מירב המאמצים לממש המלצה זו.

זר הכפרי ו-350 במגזר העירוני (לא כולל 800 חדרים בחצור הגלילית שלא הוחלט על נחיצותם עד כה).

3. הוועדה שמעה מנציגי הממשלה כי על דעת נציגי המשרדים הנוגעים בדבר ונציגי המתיישבים הוחלט לבנות חדר בטחון בגודל 9-16 מ"ר אם המשתכן ירצה להרחיב יקבל את התקציב לפי הקריטריונים המקובלים ויוסיף את ההפרש.

4. הוועדה בדעה כי יש לשחרר את התושבים הגרים בישובי העימות מתוספת הוצאות הנגרמות בגין הבנייה — מבנייה רגילה לבנייה בטחונית וזאת לגבי בנייה חדשה ולגבי חדרי בטחון. הוועדה סבורה כי מוטלת על המדינה החובה להבטיח את בטחונם של ישובי הספר ובמיוחד הישובים שהם בקו העימות המשמשי חומה בצורה ומגינים על גבולותיה של המדינה.

5. הוועדה רשמה לפנייה כי ועדת השרים לענייני כלכלה בישיבתה מיום 15 בדצמבר 1976 חזרה על החלטתה מיום 13 באוקטובר 1974 ולפיה תנאי התשלום בעד חדרי בטחון שנבנו ונבנים צמוד לדירות בישובי גבול עירוניים יהיו כדלקמן:

א. ההשקעה היחסית בגין מ"ר בחדר הבטחון תינתן כהלוואה עומדת ל-5 שנים הניתנת להעברה לד"ר אחר שיגור באופן קבוע בישובי הגבול.

ב. יתרת ההשקעה בחדר בטחון תינתן:

(1) לדיירים ברכישה — כהלוואה ל-35 שנה לפי 3.5% ריבית לא צמודה, כאשר ב-5 השנים הראשונות לא יחוייב הדייר בהחזר ריבית וקרן וב-30 השנים הנוספות יחזיר את הקרן בריבית של 3.5% לשנה ללא הצמדה.

(2) לדיירים בשכירות יינתן פטור משכר דירה ל-5 השנים הראשונות בגין יתרת ההשקעה בחדר הבטחון מעל ל-7 מ"ר והחל בשנה ה-6 יחוייב הדייר רק ב-50% משכר הדירה החל על החדר בכפיפות לכל ההנחות האישיות שלהן הוא זכאי בדירה המקורית.

בישיבה מיום 15 בדצמבר 1976 הוחלט לחזור ול-אשר את החלטות ועדת השרים לענייני כלכלה מס' כל-6 מיום כ"ז בתשרי תשל"ה — 13 באוקטובר 1974 בדבר תנאי התשלום בעד חדרי בטחון שנבנו ונבנים בישובי העימות העירוניים.

משתכנים מעוטי יכולת יקבלו הנחות בתשלום על-פי קריטריונים והסדרים הקיימים כיום בין משרד הסעד וחברת "עמידר".

6. נמסרה לוועדה החלטת ועדת המיגון והמיק"ל העליונה, שהתקבלה בסוף 1976, בעניין המגזר הכפרי, לגבי הקריטריונים לבניית חדרי בטחון, גודל הדירה ותנאי התשלום.

הוועדה רשמה לפנייה החלטת ועדה זו בעניין המימון כדלהלן:

ט. מסקנות ועדת השירותים הציבוריים בנושא מצב המעונות למפגרים והמחסור בתכנית לשיקום

גרת של עבודה. הוועדה סבורה כי על משרד הסעד לשקול פתיחת תחנות איכוחן נוספות על חמש התחנות שהוא מפעיל.

ב. הוועדה ממליצה להעמיק את שיתוף הפעולה בין שירותי בריאות הנפש במשרד הבריאות לבין השירות למפגר במשרד הסעד בתחום האיכוחן. זאת, כדי למנוע כפילות ושליחת הפונים מגורם אחד לגורם אחר. הוועדה ממליצה כי התחנות לאם ולילד יופעלו במסגרת שיתוף פעולה זה כדי להביא לאיכוחן מוקדם ככל האפשר ומודעות המשפחות בדבר הצורך בטיפול מוקדם במקרה של חשש לפיגור.

ג. הוועדה שמעה בדאגה כי על אף הבטחות משרד הסעד לא חוסל התור לסידור מוסדי, אם כי הוא צומצם במידה ניכרת.

ד. ועדת השירותים הציבוריים קוראת להעמיק את פעולות השיקום שבכל סוגי המוסדות למפגרים שבהם הדבר ניתן. הוועדה ממליצה כי חוסים יהיו אוכלוסיה פחות סטאטית ויועברו במידת הצורך ממעון למעון ומן המעון לקהילה ולמקום עבודה בהתאם ליכולתם. הוועדה ממליצה להרחיב את פעולות השיקום של המפגר במסגרת הקהילה ופונה למשרד העבודה להגביר את שיתוף הפעולה עם השירות למפגר במשרד הסעד כדי להקצות מקומות עבודה מיוחדים למפגרים ושילובם בחברה.

ה. הוועדה קוראת למשרד החינוך להפעיל במלואו את חוק לימוד חובה, במסגרת כיתות מיוחדות, על ילדים לקויים בשכלם. יש לשקול אפשרות של הארכת גיל לימוד חובה במסגרות מסוימות של מפגרים כחלק מפעולת השיקום בחברה ובעבודה.

ו. הוועדה מציינת בברכה את פעולת משרד הסעד לכונן לראשונה תקן מחייב לעובדים ולמנהלים של מעונות ללוקים בשכלם. התקן הזה ישפר את איכות הטיפול המקצועי והרפואי במפגר והוא מהווה התקדמות ניכרת בטיפול המצב הירוד ברוב המעונות הפרטיים. יש ציפייה כי יהיה בכך קידום שיקום המפגרים באמצעות ריפוי לקויידיבור, פיזיותרפיה, עברית פסיכולוגית וכיוצא בזה. הוועדה סבורה כי התקן המוצע אינו מספק, אולם כשלב ראשון יש ליישמו כלשונם.

ז. הוועדה ממליצה כי הרשות למפגר במשרד הסעד תתקד את פיקוחה על המוסדות למפגרים ובייחוד המוסדות הפרטיים. הוועדה ממליצה להקצות תקנים נוספים למפקחי ולהכפיל את תכופות ביקוריהם במוסדות.

ח. הוועדה רשמה לפניה את הודעת משרד הסעד בדבר שינויים בתשלום דמי אחזקה מפגרים במעונות לטיפול המעונות הנחשלים. הוועדה תובעת לאמץ קריטריונים אחידים ושווים לדמי האחזקה בכל המוסדות לפי סוג החוסים.

ט. הוועדה קוראת למשרד הסעד להפעיל את סמכויותיו במסגרת התיקון החדש של חוק הפיקוח על

ביום כ"ה בסיון תשל"ו (23 ביוני 1976) העבירה מליאת הכנסת לוועדת השירותים הציבוריים הצעה לסדר-היום שהגיש חבר-הכנסת מ. ידיד בנושא הנ"ל.

הוועדה דנה בנושא בארבע ישיבות, וכן שמעה נתונים מפי אנשי משרד הסעד על מצבם של המפגרים במסגרת דיון מקביל על אישור תקנות בדבר תקן עובדי מעונות ללוקים בשכלם והכשרתם ובדבר תנאי כשירותם של מנהלי מעונות ללוקים בשכלם. כן הופיעו לפני הוועדה נציגי אקו"ם ונציגי ועד ההורים שליד אירגון זה.

השירות למפגר במשרד הסעד מסר לוועדה כי כ-4,000 מפגרים נמצאים במוסדות; מחציתם נמצאים ב-8 מעונות ממשלתיים והיתר — כאלף — ב-11 מעונות ציבוריים וכאלף ב-13 מעונות פרטיים ו-6 מעונות משפחתיים. כמו כן, יותר מ-1,200 מפגרים מתפרקים במסגרת 35 מעש"ים ברחבי הארץ.

עם זאת, כ-650 מפגרים, מהם 114 בני מיעוטים, שאובחנו, ממתנים לסידור במוסד. משך ההמתנה כיום הוא כשנתיים. בשנה שעברה המתינו לסידור 1,250 מפגרים רבים בארץ לא אובחנו בשל חוסר-מודעות למצבם במשפחתם ובסביבתם. משרד הסעד ציין כי בשנתיים האחרונות לא הוקצבו כספים לפיתוח ולבנייה חדשה, ותקציבים אלה חודשו רק השנה.

משרד הסעד הביא לראשונה לפני ועדת השירותים תקנות בדבר תקן עובדי מעונות ללוקים בשכלם. התקנים האלה קובעים השכלה מחייבת של העובדים הבכירים במעונות למפגרים וכן משרות וחלקי-משרות של עובדים מקצועיים (רופא, אחיות, פיזיותרפיסט, פסיכולוג, עובד סוציאלי, קלינאי תקשורת). תחולת התקנות האלה היא הדרגתית, אולם הוועדה סבורה כי הן בבחינת התקדמות ראויה לציון להעלאת רמת הטיפול במפגר במעונות ובעיקר במעונות הפרטיים.

מן הנתונים שנמסרו לוועדה עולה כי משרד הסעד כיסה עד השבועות האחרונים את הוצאות האחזקה של מפגרים בשיעור שהוא שונה ממעון למעון ובעיקר בין מעונות ממשלתיים-ציבוריים לבין פרטיים. מ-965 לירות לחודש של 2,529 לירות לחודש, הסכומים הוקצבו על-פי רמת הטיפול והסיעוד במעון ונכונות ההנהלה לפתח שירותים נוספים. עתה תקנו דמי האחזקה והם בין 2,200 לירות לבין 2,800 לירות לחודש, בהתאם לסוג החוסים ובהתחשב, במידה מסוימת, בתקן העובדים והמנהלים שתקן המשרד.

נציג אקו"ם קבלו כי אין פעולות השיקום במעונות למפגרים מספיקות, אף כי משרד הסעד התנגד לקביעה חד-משמעית זו; אקו"ם גם מתנגד למדיניות של הקמת מוסדות למאות חוסים.

להלן מסקנות הוועדה:

א. ועדת השירותים הציבוריים מצאה כי עם קידום שירותי הרווחה וגידול הציפיות משירותים אלה נעשו מאמצים לביטול ההמתנה לאיכוחן ראשוני למפגר, ואולם קיימת בעיית איכוחן תקופתי חוזר של כל מפגר שהיא ביסוד כל קידום בטיפול עד לשיקום במסגרת

יב. הוועידה רואה בדאגה כי לא הוקמו מעונות ממשלתיים במגזר המיעוטים. המעונות הפרטיים הבר-
דדים והמעונות שמחזיקות הכנסיות הנוצריות אינם
תואמים את הדרישות, והמצב בתחום זה חמור מן המצב
בכלל האוכלוסייה. הוועדה ממליצה להקים בשלב ראשון
מוסד ממשלתי למפגרים בצפון הארץ, מקום שם מרוכ-
זים רוב בני המיעוטים.

יג. הוועדה שבה ומציינת בהערכה, כפי שעשתה
בשנים קודמות, את פעולתה המבורכת של אגודת אק"ם
שאנשיה עובדים במסירות לקידום המפגר ולדאגה
לרווחתו.

המעונות, תשל"ו-1976, המאפשר לסגור מעון שרמת
הטיפול בו אינה משיעה רצון.

י. הוועדה ממליצה כי משרד הסעד יחזק את
פעולתו למען מפגרים קשישים שאין להם דואג. יש
לפעול להקל על המשפחות המטפלות במפגרים שעברו
את גיל 18 ולהקים מסגרות מיוחדות למפגרים מב-
גרים, הוסטלים וכיוצא באלה.

יא. הוועדה ממליצה כי משרד הסעד יקבע מדי-
ניות בדבר גודל המוסדות למפגרים. הוועדה רואה
בחייב את מגמת משרד הסעד להתאים את גודל המוס-
דות לסוג החוסים. יש לשקול אם מוסדות המיועדים
למאות חוסים אינם גדולים מדי.

סיכום הישיבות

- ישיבה ש"פ** (י"ט בשבט תשל"ז — 7 בפברואר 1977)
היו"ר — י. ישעיהו; ש. ז. אברמוב.
- א.** סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון הודיע על המסמכים מסכים שהונחו על שולחן הכנסת.
- יא.** השר ג. האוזנר מסר הודעה אישית.
- ישיבה שפ"א** (כ' בשבט תשל"ז — 8 בפברואר 1977)
היו"ר — י. פרץ; א. גיבלבר.
- א.** מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
- ב.** בהמשך הדיון בנושאים: אחריותה ומדיניותה של מדינת ישראל לגבי יהודי התפוצות; בעיית הי"ר ורידה מהארץ השתתפו: נ. אליעד, ש. אלוני, ח. גריסמן, י. לקט, מ. פעיל, א. אולמרט.
- ג.** י. קרגמן (יו"ר ועדת הכספים) הביא לקריאה שנייה חוק מימון מפלגות (הוראת שעה), תשל"ז—1977.
הוחלט: לקבל את החוק.
- ד.** ת. טובי הגיש הצעה לסדר-היום בדבר שבידת האסירים בבית-הסוהר. אשקלון ומצב האסירים מהשטחים הכבושים בבתי-הסוהר.
- ה:** ב. צ. קשת הגיש הצעה לסדר-היום בדבר מעשי רצח ופשעים אחרים בתוך כותלי בתי-הכלא. שר-המשטרה ש. הלל השיב לשתי ההצעות. מ. פעיל הציע להעביר את הצעתו של ת. טובי לוועדה. הוחלט: (1) לא לכלול את הצעתו של ת. טובי בסדר-היום; (2) להעביר את ההצעה של ב. צ. קשת לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.
- ו.** א. ורדיגר הגיש הצעה לסדר-היום על התפשטות נגד התועבה בחוצות הערים, בחזיתות של בתי-הקולנוע, בקיוסקים למכירת עיתונים, וכן תמונות תועבה בחלל מהעתונים היומיים. שר-הפנים ש. הלל השיב להצעה.
- הוחלט: להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.
- ז.** ח. לנדאו, א. מלמד וי. ז' אמיר הגישו הצעות (נפרדות) לסדר-היום בדבר יחסי ישראל-צרפת נוכח הפרת האמנה על ההסגרה מצד צרפת. שר-המשפטים ח. י. צדוק השיב להצעות.
- הוחלט: להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבטחון.
- ח.** ש. ארבלי-אלמוזלינו הביאה לקריאה ראשונה חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 18), תשל"ז—1977. בדיון השתתפו ש. י. גרוס, ש. ארבלי-אלמוזלינו השיבה לו.
- הוחלט: להעביר את החוק לוועדת העבודה.
- ט.** ש. ארבלי-אלמוזלינו (יו"ר ועדת העבודה) הביאה לקריאה שנייה חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 16), תשל"ז—1977.
- הוחלט: לקבל את החוק.
- י.** דרניצקי (יודין) הגיש הצעה לסדר-היום בדבר הצורך במדיניות פעילה לבלית הנשירה של עובדי מן הייצור והפסקת ניפוח השירותים. שר-העבודה מ. ברעם השיב להצעה.
- הוחלט: להעביר את הנושא לוועדת העבודה.
- יא.** אביעד יפה הגיש (בשם כמה חברי כנסת) הצעת חוק הבחירות לכנסת (נוסח משולב) (תיקון מס' 7), תשל"ז—1977.
- הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.
- יב.** אביעד יפה הביא לקריאה ראשונה חוק מימון מפלגות (הוראת שעה), תשל"ז—1977.
- הוחלט: להעביר את החוק לוועדת הכספים.
- יג.** מ. שחל מסר דיווח-שבון על ישיבת האסיפה המ-ייעצת של מועצת אירופה.
- יד.** שר-המשטרה ש. הלל השיב על 22 שאילתות של חברי הכנסת: י. בארי, ב. מואב, ש. לורינץ, י. ארדור, י. דרניצקי (יודין), ש. ארבלי-אלמוזלינו, מ. פעיל, י. תמיר.
- שר-הפנים ש. הלל השיב על 8 שאילתות של חברי הכנסת: ב. מואב, י. תמיר, א. הרליץ, ש. י. גרוס, ד. קורן.
- שר-השיכון ש. רוזן השיב על 6 שאילתות של חברי הכנסת: א. כץ, מ. בן-פורת, ב. מואב, נ. קצב, א. לבנבראון, י. דרניצקי (יודין).
- שר-הבטחון ש. פרס השיב על 24 שאילתות של חברי הכנסת: י. בארי, ה. זיידל, י. שערי, א. הרליץ, פ. שינמן, ב. מואב, ד. זכין, ש. ארבלי-אלמוזלינו, ש. אלוני, א. ורדיגר, י. תמיר, מ. פעיל, א. כץ, ש. י. גרוס, א. לבנבראון, נ. אליעד.

- ישיבה שפ"ב (כ"א בשבט תשל"ז — 9 בפברואר 1977) ה"ר — פ. שינמן; מ. שחל.
- א. סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
- ב. שר-המשפטים ח. י. צדוק השיב על 4 שאילתות של חברי הכנסת: י. בארי, א. אפרת.
- שר-האוצר י. רבינוביץ השיב על 12 שאילתות של חברי הכנסת: ש. ארבל-אלמולינו, י. פלומין, י. בארי, נ. אליעד, ש. לורינץ, א. אולמרט, י. הורביץ, ב. מואב, ג. כהן.
- שר-החינוך והתרבות א. ידלין השיב על 4 שאילתות של חברי הכנסת: א. נמיר, ג. כהן.
- ג. מ. בגין הגיש הצעת חוק ההסגרה, תשל"ה—1975. שר-המשפטים ח. י. צדוק השיב להצעה. הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.
- ד. פ. גרופר הגיש הצעה לסדר-היום על הצורך הדחוף למנוע כוונת משרד המסחר והתעשייה לסייע למפעל שיש"ר. שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב השיב להצעה. ד. קורן הציע לא לכלול את הנ"ש בסדר-היום. הוחלט: לא לכלול את הנושא בסדר-היום.
- ה. א. שוסטק הגיש הצעת חוק רשות השידור, תשל"ז—1976. שר החינוך והתרבות השיב להצעה.
- ו. י. בן-מאיר הגיש הצעת חוק הסעד הרפואי (מחלות נדירות), תשל"ז—1976. שר-הבריאות ו. שמ"טוב השיב להצעה. הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדת השרותים הציבוריים.
- ז. י. מ. אברמוביץ הגיש הצעת חוק לתיקון דיני עונשין (פיתוי להמרת דת), תשל"ה—1975. שר-המשפטים ח. י. צדוק השיב להצעה. הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.
- ח. ש. אלוני הגיש הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון), תשל"ז—1976. שר-האוצר י. רבינוביץ השיב להצעה. י. קרגמן הציע להסיר את הצעת החוק מסדר-היום. ש. אלוני חזרת והשיבה לי. קרגמן.
- ט. י. שערי הגיש הצעת חוק סדרי הדמוקראטיה הפנימית במפלגות, תשל"ה—1975. א. אגוריון השיב להצעה. הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.
- י. סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
- יא. ג. קצב הביאה לקריאה ראשונה חוק מנעצת הפירות (ייצור ושיווק) (תיקון), תשל"ז—1977; חוק המועצה לענף הלול (ייצור ושיווק) (תיקון מס' 2), תשל"ז—1977; חוק המועצה לייצור ולשיווק של ירקות (תיקון מס' 3), תשל"ז—1977. בדיון השתתף ב. מואב. ג. קצב השיבה לו. הוחלט: להעביר את שלושת החוקים לוועדת הכלכלה.